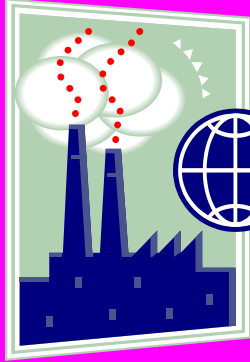

T.C.
M LLÎ E T M BAKANLI I
Ortaö retim Genel Müdürlü ü

ORTAÖ RET M
EKONOM DERS
Ö RET M PROGRAMI

ANKARA – 2009

KOORD NASYON

Medine KARAPINAR

**Ortaö retim Genel Müdürlü ü
Ö retim Programları ube Müdürü**

Erol ÖZSOY

**Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlı ı
Program Geli tirme Uzmanı**

KOM SYON ÜYELER

Yrd. Doç. Dr. Ferit KULA

Erciyes Üniversitesi ktisadi ve dari Bilimler Fakültesi

Do an CEYLAN

İlkö retim Müfetti i

Ergül SİRKINTI

Program Geli tirme Uzmanı

Mehmet DURUKAN

Alan Ö retmeni

Ay e ERDO AN

Alan Ö retmeni

Ömer TUNCER

Alan Ö retmeni

H. Fikri ULUSOY

Rehber Ö retmen

Günay DURUCAN

Ölçme ve De erlendirme Uzmanı

emsettin KAYA

Felsefe Grubu Ö retmeni

Ç NDEK LER

TÜRK M LLÎ E T M N N AMAÇLARI

TÜRK M LLÎ E T M N N TEMEL LKELER

1. G R	7
2. PROGRAMIN V ZYONU	7
3. PROGRAMIN YAKLA IMI	8
4. PROGRAMIN YAPISI	11
4.1. EKONOM DERS N N AMAÇLARI	14
4.2. TEMEL BECER LER	14
4.3. DUYU SAL ÖZELL KLER.....	16
4.4. PS KOMOTOR BECER LER	16
4.5. Ö RENME VE Ö RETME STRATEJ , YÖNTEM VE TEKN KLER	16
4.6. ÖLÇME VE DE ERLEND RME	30
4.7. EKONOM Ö RET M VE Ö RENME.....	34
4.8. Ö RENME VE Ö RETME SÜREC LE LG L TEMEL LKELER	36
4.9. PROGRAMIN UYGULANMASINA L K N AÇIKLAMALAR	37
4.10. EKONOM DERS Ö RET M PROGRAMININ ÜN TELER VE AÇILIMLARI.....	39
4.11. EKONOM DERS Ö RET M PROGRAMININ KAZANIMLARI, ETK NL K PUÇLARI VE AÇIKLAMALARI.....	43
4.12. ETK NL K ÖRNEKLER	52
KAYNAKÇA	77
EKLER	
Ek-1: ÖRNEK ÖLÇME VE DE ERLEND RME FORMLARI	80
Ek-2: TER MLER SÖZLÜ Ü	93
Ek-3: KISALTMALAR.....	94

TÜRK MİLLÎ EĞİTİM NİHA AMAÇLARI

I – Genel amaçlar:

Madde 2 – Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. (Değişiklik: 16.6.1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

(1) a) Bu Kanunda geçen "temel eğitimi" deyimini 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı Kanunla getirilen ek 1 inci maddeyle "ilköğretim" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

b) Bu Kanunda birlikte veya ayrı ayrı geçen "ilkokul" ve "ortaokul" ibareleri, 16.8.1997 tarih ve 4306 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle "ilköğretim okulu" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

3. İlgî, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

II – Özel amaçlar:

Madde 3 – Türk eğitimi ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve amaçta sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

TÜRK MİLLÎ EĞİTİM NİHA TEMEL İLKELER

I – Genellik ve eşitlik:

Madde 4 – Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

II – Ferdî ve toplumun ihtiyaçları:

Madde 5 – Millî eğitimi hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

III – Yöneltilme:

Madde 6 – Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yönlendirilerek yetiştirilir.

(Değişiklik: 16.8.1997 - 4306/3 md.) Millî eğitimi sistemi, her bakımdan, bu yöneltilmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitimi programlarının hedeflerine uygun şekilde hazırlık sınıfları konulabilir.

Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metodlarından yararlanılır.

IV – E itim hakkı:

Madde 7 – İlkö retim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.

İlkö retim kurumlarından sonraki e itim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

V – Fırsat ve imkân e itli i:

Madde 8 – E itimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân e itli i sa lanır.

Maddi imkânlardan yoksun ba arılı ö rencilerin en yüksek e itim kademelerine kadar ö renim görmelerini sa lamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve ba ka yollarla gerekli yardımlar yapılır.

Özel e itime ve korunmaya muhtaç çocukları yeti tirmek için özel tedbirler alınır.

VI – Süreklilik:

Madde 9 – Fertlerin genel ve mesleki e itimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.

Gençlerin e itimi yanında, hayata ve i alanlarına olumlu bir e kilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yeti kinlerin sürekli e itimini sa lamak için gerekli tedbirleri almak da bir e itim görevidir.

VII – Atatürk nkılap ve ilkeleri ve Atatürk Milliyetçili i:

Madde 10 – (De i ik: 16.6.1983 - 2842/2 md.)

E itim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü e itim faaliyetlerinde Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulmu olan Atatürk milliyetçili i temel olarak alınır. Millî ahlak ve millî kültürün bozulup yozla madan kendimize has eekli ile evrensel kültür içinde korunup geli tirilmesine ve ö retilmesine önem verilir.

Millî birlik ve bütünlü ün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, e itimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve a ırılı a kaçılmadan ö retilmesine önem verilir; ça da e itim ve bilim dili halinde zenginle mesine çalı ılır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile i birli i yapılarak Mili E itim Bakanlığı nca gereken tedbirler alınır.

VIII – Demokrasi e itimi:

Madde 11 – (De i ik: 16.6.1983 - 2842/3 md.)

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleştirilmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi de erlere saygının, her türlü e itim faaliyetlerinde ö rencilere kazandırılıp geli tirilmesine çalı ılır; ancak, e itim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçili ine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir e kilde meydan verilmez.

IX – Laiklik:

Madde 12 – (De i ik: 16.6.1983 - 2842/4 md.)

Türk millî e itiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak ö retimi ilkö retim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

X – Bilimsellik:

Madde 13 – Her derece ve türdeki ders programları ve e itim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geli tirilir.

E itimde verimlili in artırılması ve sürekli olarak geli me ve yenile menin sa lanması bilimsel ara tırma ve de erlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geli tirmekle görevli e itim kurumları gere ince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki faaliyetler maddi ve manevi bakımından te vik edilir ve desteklenir.

XI – Planlılık:

Madde 14 – Millî e itimin geli mesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak e itim - insan gücü - istihdam ili kileri dikkate alınmak suretiyle, sanayile me ve tarımda modernle mede gerekli teknolojik geli meyi sa layacak mesleki ve teknik e itime a ırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki e itim kurumlarının kurulu ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

E itim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre en uygun büyüklükte kurulması ve verimli olarak i letilmesi sa lanır.

XII – Karma e itim:

Madde 15 – Okullarda kız ve erkek karma e itim yapılması esastır. Ancak e itimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek ö rencilere ayrılabilir.

XIII – Okul ile ailenin i birli i:

Madde 16 – (De i ik: 10.11.2004-5257/1 md.)

E itim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında i birli i sa lanır.

Bu amaçla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birlikleri, okulların e itim ve ö retim hizmetlerine etkinlik ve verimlilik kazandırmak, okulların ve maddi imkânlardan yoksun ö rencilerin zorunlu ihtiyaçlarını kar ılamak üzere; aynî ve nakdî ba ı ları kabul edebilir, maddi katkı sa lamak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyebilir, okulların bünyesinde bulunan kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri i lettirebilir veya i letebilirler. Ö renci velileri hiçbir surette ba ı yapmaya zorlanamaz.

Okul - aile birliklerinin kurulu ve i leyi i, birlik organlarının olu turulması ve seçim ekilleri, sosyal ve kültürel etkinliklerden sa lanan maddî katkılar, ba ı ların kabulü, harcanması ve denetlenmesi ile kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin i lettirilmesi veya i letilmesinden sa lanan gelirlerin da ıtım yerleri ve oranları, harcanması ve denetlenmesine dair usul ve esaslar, Millî E itim ve Maliye bakanlıklarınca mü tereken hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Okul - aile birliklerinin gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

XIV – Her yerde e itim:

Madde 17 – Millî e itimin amaçları yalnız resmî ve özel e itim kurumlarında de il, aynı zamanda evde, çevrede, i yerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalı ılır.

Resmî, özel ve gönüllü her kurulu un e itimle ilgili faaliyetleri, Millî E itim amaçlarına uygunlu u bakımından Millî E itim Bakanlı ının denetimine tabidir.

1. G R

İlk insandan günümüze kadar toplumsal yaşamda ekonomi olgusu yaşam kalitesini belirleyen temel faktörlerin başında gelmektedir. Günümüz dünyasında güç ve yaşam kalitesi açısından ekonominin önemi daha da artmıştır. Gelişmekte olan ülkemizin dünya üzerinde söz sahibi olabilmesi için güçlü ve istikrarlı bir ekonomik yapıya kavuşması zorunlu hale gelmiştir.

Ekonomik açıdan güçlü ve sağlıklı toplum meydana getirmenin en kestirme yolu şüphesiz ki yeni nesillere kaliteli bir eğitim vermekten geçer. Eğitim sistemimizin en temel amacı bireyin içinde yaşadığı topluma ayak uydurmasını sağlamaktır. Bu nedenle ekonomik gelişmeler konusunda bireyleri eğitmek ve toplumdaki fırsatları değerlendirilmelerini sağlamak, bireylere ekonomik bağımsızlığını kazandırıcı bilgilerle donatmak, ülke kaynaklarını tanıtmak son derece önemlidir. Eğitimi toplumsal bir süreç olarak ele alırsak bir toplumsal olgu olan ekonomik gelişmeler konusunda bireyleri eğitmek kaçınılmaz bir gerçekliktir.

Toplumsal bir olgu olan ekonomik faaliyetlerin gerektirdiği davranışları öğrencilerimize kazandırmak ülkemizde hayat standardının daha da kaliteli hale gelmesini sağlayacaktır. Hayatın her alanında olduğu gibi ekonomide de en önemli unsur iyi yetilmiş bireylerdir. Bu nedenle ülke ekonomisinin gereksinim duyduğu donanıma sahip bireyler yetiştirmek eğitim sistemimizin temel hedefleri arasında yer almalıdır. Bu gerçeklikten hareketle özellikle yönlendirme faaliyetlerinin önem kazandığı günümüz eğitimi anlayışında, ekonomimizin gereksinim duyduğu her alana eleman yetiştirmek ve ekonomik gelişmelerden bireyleri azami derecede haberdar etmek gerekmektedir.

Bireylere ekonomik hayatın gerekli kıldığı temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanında günümüz dünyasında israfı önleme, tasarruf, kıt kaynaklar vb. kavramlar gittikçe ön plana çıkmaktadır. Doğal kaynakların korunması ve kullanımının sürdürülmesinin yanında bu kaynakların etkili ve verimli kullanılması, kaynakların sınırlılığının yeni nesillere kavratılması son derece önemli hale gelmiştir. Gittikçe hayatın her alanında hissetmekte olduğu umut küresel ısınma, çevre kirliliği gibi kavramlar acil olarak önlem alınması gereken bir problem olarak önümüzde durmaktadır. Toplumsal bir süreç olan eğitimin toplumu derinden etkileyen bu problemler karşısında duyarsız kalması beklenemez.

Ekonomi bilimi kendi özelliği itibarıyla ulusal olduğu kadar aynı zamanda uluslararası bir disiplindir. Bu nedenle ekonomi birçok özelliği ile evrensel bir dildir. Ulusların gelecekteki varlığı bu evrensel dili iyi özümsemelerine bağlıdır.

Ekonomi eğitimi, bireylere içinde yaşadıkları toplumlara ve sosyal hayata uyum sağlamak için gerekli bir bilgi ve beceri donanımı sağlayarak çevrede var olan fırsatları tanımaları, yeni gelişmelerden haberdar olmaları, gelecekte önlerine çıkabilecek gelişmeleri görme yeteneği kazandırması özelliği ile geleceğe hazırlayıcı bir bilim dalı özelliği göstermektedir.

2. PROGRAMIN V ZYONU

Ekonomi dersi öğretim programı, ülkemizin de içinde yer aldığı uluslararası ekonomik yapı göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Programın hazırlanma sürecinin her evresinde, de iğli ortaöğretim kurumlarında okutulan ekonomi derslerinin öğretim programları ve öğretim uygulamaları ile ilgili deneyimler dikkate alınmıştır. Eğitim bilimi, “Davranış de iğli i meydana getirilemeyecek hiçbir birey yoktur.” ilkesinden hareket eder. Eğitim sistemimizin bir öğesi olan ekonomi eğitimi programının hazırlanma sürecinde bu ilke daima göz önünde bulundurulmuştur. Program soyut bilgi aktarmaktan öte öğrendiklerini somut olarak davranışa dönüştürmeyi bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu program ekonomiyle ilgili temel bilgileri bireylere aktarmanın yanında, günlük hayatta bireylerin gereksinim duydukları bilgileri davranışa dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Eğitim sürecinde disiplinler arası ilişkilerin varlığı göz ardı edilemeyecek bir gerçekliktir. Bu nedenle bu programda, ekonominin diğer bilimlerle bağlantısına mümkün olduğu ölçüde atıf yapılmaya çalışılmıştır.

Program; bireylerin edindikleri kazanımları günlük hayatta kullanabilme, çevrede var olan ekonomik fırsatların farkına varıp gerekli girişimlerde bulunabilme, ekonomik faaliyetlere ve gelişmelere karlı olumlu tutum geliştirebilme vb. beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Bunun yanında iştirakçilerin açık, toplumsal problemlere duyarlı, grup içerisinde çalışmaya alışkanlıklı kazanımı, düğünlerini özgürce dile getirebilen, kendine güvenen vb. kişilik özelliklerine sahip bireyler yetiştirilmesini de hedeflemektedir.

3. PROGRAMIN YAKLAŞIMI

Bireyi hayata hazırlamak; eğitim sürecinin ve eğitim kurumlarının vazgeçilmez temel hedefidir. Bu program; ekonomi ile ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin bireylere kazandırılmasını ve böylece yaşam koşullarının kolaylaştırılmasını ilke edinmiştir.

Program, eğitim bilimindeki son gelişmeler ve çağdaş eğitim anlayışında bireylerin; yeniliklere açık, sorgulayabilen, öğrendiklerini davranışa dönüştürebilen, sorun çözme becerisine sahip bireyler yetiştirmeyi temel yaklaşım olarak ön planda tutmaktadır. Öğretmenin rehber olarak düşünülmesi, öğrencinin bilgiye ulaşma yollarını kullanması ve öğrenmeyi kendisinin yaparak ve yaşayarak gerçekleştirmesini öngörmesinden dolayı bu programın merkezinde öğrenci vardır. Bu anlayışta eğitimde ekonomi dersi öğretim programı:

- a. Bireysel farklılıklara saygıyı ön planda bulundurur. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- b. Ezberci eğitimden uzak durmayı ve bireye bilgiye ulaşma yöntemleri konusunda rehberlik yaparak öğrenmeyi temel prensip olarak kabul eder.
- c. Öğrencileri toplumun ekonomik sorunlarına karlı duyarlı hale getirmeyi hedefler.
- ç. Eğitimin sosyalleştirme gerçeğinden hareketle bireyleri birlikte çalışmaya, görüş alışverişi yapmaya, soru sormaya, bireysel farklılıklara saygılı olmaya özendirir.
- d. Millî eğitiminin amaçları doğrultusunda; millî değerleri koruyup geliştiren, evrensel değerleri benimseyen bireylerin yetiştirilmesine vurgu yapar.
- e. Eğitim ve öğretim sürecinde uygun öğrenme ve öğretme yöntem teknik ve stratejilerini dikkate alır.
- f. Öğrencilerin ruhsal, ahlaki ve sosyal yönden gelişmesini hedefler.
- g. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetiştirmeyi önemser.
- ğ. Öğrencilerin, ekonomik hayatın öğrendiği üretim ve tüketim bilinci kazanmalarını hedefler.
- h. Hayatın her alanında önemli iletişim becerilerinin etkili olarak kullanmayı dikkate alır.
- ı. Ekonomi dersi öğretim programı, öğrenci merkezli etkinlikler yoluyla bilgiyi yapılandırmayı amaçlayan bir yaklaşımı esas almakta ve geçerli diğer yaklaşımlarla birlikte yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına özel bir önem vermektedir. Bu bağlamda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının özelliklerine kısaca değinmekte yarar vardır.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre birey nasıl öğrenir?

Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme, bireyin zihninde oluşan bir iç süreçtir. Bireyi uyaranların edilgen bir alıcısı olmayıp, onların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur (Fidan, 1986, s.65). Bilgiler insan zihnine aynen taşınarak depolanmaz. Ayrıca, insan zihni de tüm bilgilerin depolandığı bir depo değildir.

Yapılandırmacı yaklaşım tüm öğrenmelerin zihindeki bir yapılandırma sonucu olduğunu varsayımı üzerine temellenir. Bu varsayım uyarınca bireyler, öğrenilecek öğeleri daha önce

ö rendikleriyle zihinlerinde ili kilendirerek yapılandırırılar. Yapılandırma sürecinde birey, zihninde bilgiyle ilgili anlam olu turmaya ve olu turdu u anlamı kendisine mal etmeye çalı ır. Bir ba ka deyi le, bireyler ö renmeyi kendilerine sunulan biçimiyle de il, zihinlerinde yapılandırıdıkları biçimiyle olu tururlar.

Yapılandırma e itim ortamları nasıl düzenlenir?

Yapılandırma anlayı ın uygulandı ı e itim ortamları, bireylerin ö renme sürecinde daha fazla sorumluluk almalarını ve etkin olmalarını gerektirir. Çünkü ö renilecek ögelerle ilgili zihinsel yapılandırmalar, daha önce de belirtildi i gibi, bireyin bizzat kendisi tarafından gerçekleştirilir. Bu nedenle, yapılandırma e itim ortamları, bireylerin çevreleriyle daha fazla etkile imde bulunmalarına, dolayısıyla zengin ö renme ya antıları geçirmelerine olanak sa layacak bir biçimde düzenlenir. Bu tür e itsel ortamlar sayesinde bireyler, zihinlerinde daha önce yapılandırıdıkları bilgilerin do rulu unu sınama, yanlış larını düzeltme ve hatta önceki bilgilerinden vazgeçerek yerine yenilerini koyma fırsatı elde ederler.

Yapılandırma e itim ortamlarında hangi ö renme yakla ımlarından yararlanılır?

Yapılandırma yakla ımının uygulandı ı e itim ortamlarında genelde, ö rencilerin ö renme sürecinde daha fazla sorumluluk almalarına ve etkin olmalarına olanak sa layan i birli ine dayalı ö renme, aktif ö renme ve probleme dayalı ö renme gibi ö renme yakla ımlarından yararlanılır.

Yapılandırma e itim ortamlarında ö retmenin rolü ne olmalıdır?

Yapılandırma e itim ortamında ö retmen, geleneksel ö retimde alı tı ı ve yıllardır sürdürdü ü sınıfta disiplin sa layıcılık, bilgi da ıtıcılık vb. rollerinden sıyrılarak ö renmeyi kolayla tırıcı bir yardımcı, dost ya da herhangi bir gereksinme anında kendisine ba vurulabilecek bir danış man gibi görünür. Sınıfta i birli i ve etkile imi kolayla tırıcı tutum ve davranı lar sergiler. Ö renilecek ögeleri, ö renciler bakımından anlamlı ve ilginç kılacak fırsat ve ortamlar yaratır. Verimli bir ö renmenin gerçekleştirilmesi için ö rencinin, ö renme ve ö retme sürecinde sorumluluk alması gerekti ine inanır. Okul ortamında gerçekleştirilecek ö renmelerin ö renci merkezli olmasını ister ve bu yönde çaba gösterir.

Ö rencilerin ba ımsız dü ünme ve problem çözme yeteneklerini geli tirmek amacıyla ö renme ve ö retme sürecinde özel bir ileti im biçimini benimser. Bu ileti im biçiminde ö rencilere, “Bu konuyla ilgili olarak ne dü ünüyorsunuz?”, “Niçin böyle dü ünüyorsunuz?” “Nasıl bu sonuca ula tınız?” gibi sorular yöneltilir. Ö rencilere, “Evet”, “Hayır” yanıtı gerektiren sorular yöneltmekten özellikle kaçınır.

Yapılandırma ortamda ö retmen, çalı ma grupları olu turup, grup ve grup üyelerinin sorumluluklarını belirleyerek i birli ine dayalı bir ö renmenin gerçekleştirilmesi yönünde çaba gösterir. Bu amaçla gruplar arasında dola ır, yardıma gereksinme duyan grubun yanına giderek yardımcı olur ve gerekti inde grubun do al üyesiyimi gibi ö renme ve ö retme etkinliklerine katılarak ö rencilerin ö renmelerini kolayla tırmaya çalı ır.

Yine yapılandırma ortamda ö retmen, ö rencilerin bireysel farklılıklarına uygun seçenekler sunar, yönergeler verir, her ö rencinin kendi kararını kendisinin olu turmasına yardımcı olur. Herhangi bir sorunla kar ıla an ö rencinin sorununu hemen çözmek yerine, sorunun bizzat ö renci tarafından çözümlenmesi yönünde çaba gösterir. Ö rencinin açıkça yanlış yapması durumunda bile hemen hataya i aret etmek yerine, hatanın bizzat ö renci tarafından görülerek düzeltilmesine yardımcı olur. Örne in; yapılandırma anlayı ın benimsendi i bir matematik dersinde, problem çözümüyle ilgili hatalı i lem yapan bir ö renciyi ö retmen, “ uradaki i leminiz hatalı, onu öyle düzeltiniz.” biçiminde uyarmak yerine, “Problemin çözümüyle ilgili olarak hangi i lemleri, hangi gerekçeyle yaptınız?”, “ lemlerinizi herhangi bir hata oldu unu dü ünüyor musunuz?”, “E er varsa, bu hatanın nerede oldu unu dü ünüyorsunuz?”, “Bu hatayı nasıl düzeltebilirsiniz?” vb. gibi sorular yönelterek ö rencinin hatayı bizzat kendisinin bulması ve düzeltmesi yönünde çaba gösterir.

Yapılandırmacı anlayı uyarınca ö retmen ö renci ba arısını de erlendirmede de test sonuçlarından daha çok, düzenli olarak gerçekle tirdi i gözlemlerinden yararlanır. Bu amaçla ö retmen, sınıfta kullanılmak üzere gözlem formları hazırlar ve ö retim sırasında sürekli kayıtlar tutar. Ö retim sonunda ö rencilerle gruplar hâlinde ya da tek tek ö renme sonuçlarını tartı ır. Kısacası, yapılandırmacı ortamda ö retmenin rolü, kesinlikle bilgi aktarmak de ildir. Sınıfta bir ö renme ortamı olu turarak ö renciyi o ortamın etkin bir üyesi hâline getirip ö renmeyi kolayla tırmaktır.

Yapılandırmacı yakla ımda ö retmenin, ö renme ve ö retme sürecindeki rolleri unlardır:

- Ö rencilerin bireysel farklılıklarının önemine inanır, öne sürdükleri fikirleri destekler.
- Ham veriler ve temel kaynakların yanı sıra ö rencilerin etkile imini sa layan di er kaynakları ve materyalleri kullanır.
- Ö rencilere ödev verirken sınıflandırma, analiz, sentez, de erlendirme, tahmin ve yaratıcılık gibi bili sel kavramlara yer verir.
- Kazanımlara ula mak için ö renci merkezli ö renme ya antılarını planlar, ortamlar olu turur.
- Ö rencilerin istekleri do rultusunda dersin içeri inde ve kullanılan ö retim stratejilerinde de i ikli e gider.
- Çe itli kavramlar hakkındaki anlayı larını belirtmeden önce, ö rencilerin o kavramlar hakkındaki fikirlerini ve anlayı larını bulmak için çaba sarf eder.
- Ö rencilerin birbirleriyle ve ö retmenle kar ılıklı ileti me ve diyaloga girmelerini özendirir.
- Ö rencilerin birbirlerine açık uçlu ve anlamlı sorular yönelterek onları ara tırma yapmaya özendirir.
- Ö rencilerin ilk cevaplarını geni leterek, onlara ilaveler yaparak ve örnekler vererek i lenen konuları aydınlatma kavu turmaya çalı ır.
- Ö rencilere yönelttikleri sorulara cevap verebilmeleri için yeterli zaman tanır.
- Yapılandırmacı ö renmede ö rencilere bilgiyi yapılandırmalarında rehberlik eder, kendi anlam dünyalarını olu turmalarını için fırsatlar sunar.
- Ö rencilerin do al meraklarını geli tirmek için ö retim stratejilerinde sık sık de i iklik yapar.
- Sürece ve ürüne dayalı ölçme ve de erlendirme teknikleri kullanır, ö renilenleri de erlendirmede günlük sınıf çalı malarını dikkate alır.

Yapılandırmacı e itim ortamlarında ö rencinin rolü nedir?

Yapılandırmacı e itim ortamında ö renciler, geleneksel e itim ortamındaki gibi edilgen olmayıp tersine daha fazla etkin olurlar ve ö renme sürecinde daha fazla sorumluluk üstlenirler. lerideki ö renmelerini kolayla tıraca ı dü ünncesinden hareketle, zihinsel yapılarının geli mesine katkıda bulunabilecek çevredeki her tür fırsat ve olanaktan yararlanmaya çalı ırlar.

Grup içinde, grup dinami inin sa lanabilmesi için kendi paylarına dü en sorumlulukları etkili biçimde yerine getirmeye özen gösterirler. Birlikte çalı tıkları grubun üyelerini ve kendilerini nesnel olarak de erlendirirler. Grupta kendilerine yönelik her türlü ele tiriye hoş görülü bir biçimde kar ılırlar. Sınıfta etkili bir ö renci ö retmen etkile iminin yanı sıra, dostluk ve içtenli in egemen oldu u bir ö renci ö renci etkile iminin kurulmasına yönelik çaba gösterirler. Ö rendiklerini yeni ortamlarda kullanmak ve uygulamak için her tür fırsatı de erlendirirler.

Yapılandırmacı öğrenme, öğrencinin yetenekleri, güdülleri, inançları, tutumu ve deneyimlerinden oluşan bir karar verme sürecidir. Öğrenci öğrenme sürecinde seçici, yapıcı ve etkindir. Öğrencinin kontrolü öğrencidedir ve öğrenci öğretmenle birlikte öğrenmeye yön verir. Öğrencilerin ön yaantıları, öğrenme biçimleri, görüşleri ve hazır bulunuşluk düzeyleri öğrenmelerine yön veren etmenlerdendir. Öğrenci, zihinsel özerkliği kullanarak öğrenme sürecinde etkili rol almak için eleştirel ve yapıcı sorular sorar, diğer öğrenenlerle ve öğretmenle iletişim kurar, fikirleri tartışır. Öğrencinin, öğrenme ortamlarındaki öğrenci sorularıyla diğer öğrencilerin gelişimine de katkıda bulunur.

Yapılandırma sürecinde öğrenci, zihninde bilgiyle ilgili anlam oluşturmaya ve oluşturduğunu anlamı kendisine mal etmeye çalışır. Bir bakıya deyin, öğrenciler öğrenmeyi kendilerine sunulan biçimiyle değil, zihinlerinde yapılandırdıkları biçimiyle oluştururlar. Mücadeleci, meraklı, girişimci ve sabırlı olmak yapılandırmacı öğrenmede bulunması gereken kişisel özelliklerdir.

Öğrenenler bilgiyi araştırıp keşfederek, yaratarak, yorumlayarak ve çevre ile etkileşim kurarak yapılandırır. Böylece, içerik ve süreci aynı zamanda öğrenirler. Yapılandırıcı öğrenme ortamlarında sorumluluğunu yerine getiren öğrencilerin girişimci olma, kendini ifade etme, iletişim kurma, eleştirel gözle bakma, plan yapma, öğrendiklerini yaşamda kullanma gibi özelliklere sahip olması beklenir. Bir öğrenim stratejisi olarak ele alındığında yapılandırmacılık;

- Öğrenmeyi değil öğrenmeyi önemser.
- Öğrencinin özerkliği ve yardım almadan karar verme becerisini önemser.
- Öğrenciyi iradeli ve amaçlı öğrenciler olarak görür.
- Öğrenmeyi bir süreç olarak düşünür.
- Öğrenciyi sorgulamaya teşvik eder.
- Öğrenmede tecrübenin kritik rolünü kabullenir.
- Öğrencinin doğal merak etme güdüsünü besler.
- Öğrencinin zihinsel modelini dikkate alır.
- Öğrenmeyi değerlendirirken performans ve anlamaya önem verir.
- Kendini bilişsel yaklaşımın prensiplerine dayandırır.
- Tahmin et, yap ve analiz et gibi bilişsel terminolojiyi yoğun olarak kullanır.
- Öğrencinin nasıl öğrendiğini düşünür.
- Öğrencinin diğer öğrenciler ve öğretmen ile diyalog kurmasını teşvik eder.
- Birlikteliğe dayalı öğrenmeyi destekler.
- Öğrencilerin gerçek durumlarla karşılaşmasını sağlar.
- Öğrencinin oluşturma becerisini önemser.
- Öğrencilerin inanç ve tutumlarını düşünür.
- Öğrencilerin, gerçek tecrübelerinden yeni bilgi ve anlayışlar oluşturmalarına fırsat tanır.

4. PROGRAMIN YAPISI

Ekonomi dersi öğrenim programı; dersin amaçları, öğrencilerin edinecekleri kazanımlar, beceriler, dersin öğreniminde uyulması gereken ilkeler, programın uygulanmasına ilişkin açıklamalar, öğrenme ve öğrenme strateji-yöntem ve teknikleri, etkinlik örnekleri, etkinlik sürecinde ve sürecin sonundaki öğrenci başarılarını ölçme ve değerlendirmeyle ilgili ana bölümler ile bu bölümlere ilişkin açıklama ve tablolardan oluşmaktadır.

PROGRAM TABLOSUNDAKİ BÖLÜMLERLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

KAZANIM: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş ya antılar yoluyla öğrencilerden edinmeleri beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.

ETKİNLİK PUÇLARI: Bu sütun, ilgililere yol göstermek amacıyla oluşturulmuştur. Bulunulan çevre ve olanaklara göre bu ipuçlarından yararlanılarak etkinlik örnekleri oluşturulabilir. Yapılacak etkinliğin özelliğine göre önceden gerekli hazırlıklar yapılmalıdır.

AÇIKLAMALAR: Kazanımların kapsamı, uyarılar, vurgular, yöntem-teknik ve stratejiler, diğer bölüm ve kazanımlarla ilişkiler, beceri, değer ve ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili açıklayıcı ifadeler içermektedir.

II. ÜNİTE: PİYASA MEKANIZMASI: TALEP, ARZ VE FİYAT OLUŞUMU		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK PUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Talep kavramını ve talebe etki eden faktörleri örneklerle açıklar.	Öğrenciler, tavuk fiyatlarının yaz aylarında artı gösterip kış aylarında azalma göstermesinin nedenlerini sınıf ortamında tartışır. Tartışma sonucunda talebe etki eden faktörleri belirtirler.	[!] Talebin özelliklerine vurgu yapılır.
2. Arz kavramını ve arzı etki eden faktörleri örneklerle açıklar.	Öğretmen, öğrencilere “piyasada gömleğin fiyatı 20 lira iken gömlek arzı 1000 adettir. Aynı gömleğin fiyatı 30 liraya çıktığında gömleğin arzı 1500 adete ulaşmaktadır.” örneğini verir. Tartışma tekniği kullanılarak malın fiyatı ile arz edilen miktar arasındaki ilişkiye dikkat çekilir.	[!] Arzın özelliklerine ve arzı etki eden faktörlere vurgu yapılır.
3. Fiyat oluşumunu etkileyen faktörleri açıklar.	Öğrenciler gözlem gezisi düzenleyerek aynı malın farklı alıcı merkezleri ve farklı semtlerde niçin farklı fiyatlarda satıldığını araştırır. Araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşırlar. Fiyata etki eden faktörleri sınıfta sunarlar.	[!] Fiyat oluşumuna etki eden faktörler ele alınır.
4. Piyasa denge fiyatını grafikte gösterir.	Öğrencilerden piyasa denge fiyatı konusundaki düşünceleri alınır. Arz ve talebin fiyat değişimleri arasındaki gösterdiği hassasiyetleri dikkate alınarak belirli bir noktada dengeye geleceğini ve bu noktanın da piyasa dengesi olduğu grafikte gösterilir.	[!] Piyasalardaki fiyatın belirlenmesinde arz ve talebin etkisine vurgu yapılır.
5. Arz ve talepte meydana gelen değişimlerin fiyat üzerindeki etkilerini açıklar.		
6. Rekabet ile fiyat arasındaki ilişkiyi açıklar.	Öğrenciler çevrelerindeki piyasaları araştırır. Piyasaların hangi özelliklere sahip olduklarını görürler. Çevrelerinde bulunan ve bulunmayan piyasaların neler olduğunu tartışır. Aynı malın piyasalarda farklı fiyatlarda olabileceğini görürler. Farklı ekonomik sistemlerde fiyatların farklı olduğu sonucuna ulaşırlar. Araştırma sonuçlarını bir çizelge ile yazı tahtasında gösterirler.	[!] Firma sayısının fiyata etkisine değinilir. Rekabet kavramı tanımlanarak rekabetin olduğu piyasalar ile rekabetin olmadığı piyasalardaki fiyat oluşumuna vurgu yapılır.
7. Piyasa yapılarını açıklayarak farklılıklarını ortaya koyar.		[!] Tam rekabet, eksik rekabet [monopol (tekel), oligopol, monopollü (tekelci) rekabet] piyasalarına değinilir.

Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik Okul dışı etkinlik Okul dışı etkinlik Okul dışı etkinlik Okul dışı etkinlik Okul dışı etkinlik Okul dışı etkinlik Okul dışı etkinlik Okul dışı etkinlik

EKONOM DERS Ö RETİM PROGRAMINDA KULLANILAN SEMBOLLER

 Sınıf-okul içi etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (grupla çalışma faaliyetleri, bireysel çalışma faaliyetleri, projeler, okuma çalışmaları, eğitim teknolojilerinin kullanımı vb.) sınıf içinde yapılacağını gösterir.
 Okul dışı etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (alan gezileri, kurum ve kuruluşlarda yapılan incelemeler, gezi gözlem faaliyetleri vb.) tamamının veya bazı amaçlarının ev, kütüphane, banka, sanayi ve ticari kuruluşlarda yapılabileceğini gösterir.
 İnceleme gezisi	Bu sembol, ilgili etkinliklerin okul dışındaki banka, sanayi, ticari ve diğer işletmelerde inceleme ve araştırma gezileriyle yapılabileceğini gösterir.
 Diğer derslerle ilişkilendirme	Bu sembol, belirtilen etkinliklerin ilgili sınıfın öğretim programında yer alan, içerik açısından benzerlik gösteren derslerin konularıyla bağlantı kurulabileceğini gösterir.
 Ders içi ilişkilendirme	Bu sembol, ilgili üniteyle ilişkilendirilebilecek diğer üniteleri ve ilgili kazanımlarını gösterir.
 Uyarı	Bu sembol, ilgili ünite öğrenilirken kullanılacak yöntem, teknik, gezi, gözlem, inceleme vb. etkinliklerinde; ders için gerekli araç gereç kullanımında, proje ve diğer uygulamalarda dikkat edilmesi gereken noktaları gösterir.
 Ölçme ve değerlendirme	Bu sembol, eğitim öğretim sürecinde ilgili konu için önerilen değerlendirme etkinliğini gösterir. Ölçme değerlendirme uygulamalarında mutlak ölçme aracı düşünülemez. Buradaki ölçme aracı sadece bir öneridir. Gerekirse ders öğretmeni öğrencilerin ve dersin ihtiyacına uygun ölçme araçları geliştirebilir.

4.1. EKONOM DERS N N AMAÇLARI

Bu program ö rencilerin;

1. Ekonomi bilimi ile ilgili genel bilgiler edinmelerini,
2. Ekonomi biliminde kullanılan temel kavramları tanımalarını,
3. Türkiye'nin ekonomik kaynaklarını tanıyarak bu kaynakların özelliklerini kavramalarını,
4. Millî gelir ve ekonomik büyüme kavramlarını ülkemiz ve yabancı ülkeler açısından de erlendirmelerini,
5. Malî piyasa kurumlarının i leyi lerini ve fonksiyonlarını tanımalarını,
6. Dı ticaretin ülke ekonomisi üzerindeki etkilerini kavramalarını,
7. Türkiye'nin ekonomik sorunlarını ve nedenleri sıralayarak çözüm yolları önermelerini,
8. Paranın ekonomideki fonksiyonu kavramalarını,
9. Ana sektörlerin Türkiye ekonomisine katkılarını kavramalarını,
10. Ekonomi biliminin önemi ve toplumsal hayat içerisindeki yerini kavramalarını,
11. Para ve parasal olayları izleme ve de erlendirmelerini,
12. Ülkemizdeki millî gelirin olu umu ve da ılımını kavramalarını,
13. Ülke ekonomisinde önemli rolü olan mali kurumları yapısal yönleriyle tanımalarını,
14. Uluslararası ekonomik kurulu ların rolünü kavramalarını,
15. Çevresel faktörlerin ekonomiye etkilerini kavramalarını,
16. Çevre kirlenmesinin ekonomik yönünü kavramalarını,
17. Ekonomik olayları yorumlama ve de erlendirme yetene i kazanmalarını,
18. Türkiye ile Avrupa Birli i arasındaki ekonomik ili kilerin önemini kavramalarını amaçlamaktadır.

4.2. TEMEL BECER LER

Türk millî e itim sisteminin hedefledi i nitelikli insan tipini yeti tirmek bu programın temel felsefesini olu turmaktadır. Bu anlayı la hazırlanan bu programda ö rencilere kazandırılması hedeflenen temel beceriler unlardır:

1. Ele tirel Dü ünme
2. Yaratıcı Dü ünme
3. leti im
4. Ara tırma-Sorgulama
5. Problem Çözme
6. Bilgi Teknolojilerini Kullanma
7. Giri imcilik
8. Türkçeyi Do ru, Güzel ve Etkili Kullanma
9. Bilinçli Üretici
10. Bilinçli Tüketici
11. Verimlilik
12. Devamlılık

Ele tirel dü ünme: Ku ku temelli sorgulayıcı bir yakla ımla konulara bakma, yorum yapma ve karar verme becerisidir. Sebep sonuç ili kilerini bulma, ayrıntılarda benzerlik ve farklılıkları yakalama, çe itli ölçütleri kullanarak sıralama yapma, verilen bilgilerin kabul edilebilirli ini, geçerlili ini belirleme, analiz etme, de erlendirme, anlamlandırma, çıkarımda bulunma vb. alt becerileri içerir.

Yaratıcı dü ünme: Ö rencilerin bir temel fikri ve ürünü de i tirme, birle tirme yeniden farklı ortamlarda kullanma ya da tamamen kendi dü üncelerinden yola çıkarak yeni ve farklı ürünler ve bilgiler üretme, olaylara farklı bakabilme, küçük çaplı da olsa bazı bulu lar yapabilmeyi kapsar. Ayrıntılı fikirler geli tirme ve zenginle tirme, sorunlara benzersiz ve kendine özel çözümler bulma, fikirler ve çözümler ortaya çıkarma; bir fikre, ürüne çok farklı açılardan bakma, bütünsel bakma vb. alt becerileri içerir.

İleti im: Konu ma, dinleme, okuma, yazma gibi sözel ve vücut dili i aret dili gibi sözel olmayan ileti im becerilerini etkili ve bulundu u ortama uygun olarak kullanmayı kapsar. Bulundu u ortama uygun olarak kullanması gereken konu ma üslûbunu belirleme, uygun ekilde hitap etme, vücut dilini gerekti i yerde gerekti i ölçüde kullanma, aktif olarak dinleme, söz hakkı verme, grup içerisinde etkin bir ekilde arkada larıyla etkile im içerisinde olma, okurken etkin ve hızlı bir ekilde okuma, okudu unu anlama ve ele tirme, yazarken ve konu urken hedef kitleye uygun üslûp kullanma, kendi ve ba kalarının yazdıklarını ele tirme vb. alt becerileri içerir.

Ara tırma-sorgulama: Do ru ve anlamlı sorular sorarak problemi fark etme ve kavrama, problemi çözmek amacıyla neyi ve nasıl yapması ile ilgili ara tırma planlaması yapma, sonuçları tahmin etme, çıkabilecek sorunları göz önüne alma, sonucu test etme ve fikirleri geli tirmeyi kapsar. Anlamlı tahminde bulunma, uygun ara tırma ortamına karar verme, ara tırmada ne tip ve ne kadar delil toplaması gerekti ine karar verme, bilimsel yakla ımı kullanarak ara tırmayı planlama, nasıl gözlem ve kıyas yapacağını belirleme, araç gereç kullanma, do ru ve hassas ölçümler yapabilme, sonuçları sunma yollarını belirleme, sonuçların tekrar incelenmesi gerekip gerekmedi ine karar verme, bulunanlarla asıl fikrin ba lantısını kurma, bulunanları uygun bir dille ifade etme, verileri ortaya koyma, sonucu destekleyici verilerin yeterlili ine karar verme, bulunanların ilk beklentileri kar ılayıp kar ılamadı ına karar verme vb. alt becerileri içerir.

Problem çözme: Ö rencinin ya amında kar ısına çıkacak problemleri çözmek için gerekli olan beceriyi kapsar. Alt becerileri ise öyle sıralanabilir; problemin anla ılması, gerekirse alt basamakların ya da problemin köklerinin bulunması, problemi uygun ekilde çözmek için planlama yapma, i lemler sırasında çalı maların gözlenmesi, gerekti inde stratejilerin ve planların de i tirilmesi, yöntemlerin sınanması, çözüm a masında elde edilen veri ve bilgilerin de erlendirilmesi, çözüme ula ılınca çözümün anlamlılı ının ve i e yararlılı ının de erlendirilmesini ve yeni problemleri fark etme vb. alt becerileri içerir.

Bilgi teknolojilerini kullanma: Bilginin ara tırılması, bulunması, i lenmesi, sunulması ve de erlendirilmesinde teknolojiyi kullanabilme becerilerini kapsar. Bilgi teknolojilerini yerinde kullanma konusunda do ru karar verme, bilgi teknolojilerini kullanırken planlama yapma, bu teknolojilerin kullanılması için gerekli becerilere sahip olma, bu kaynaklardan bilgiye ula ma, taranan bilgilerin i e yararlılı ını sezme ve ayırma, ayrılan bilgileri analiz etme, i e yaranları seçme, seçilen bilgileri de erlendirme, sonuca varma, sonucu uygun formda sunma ve yeni alanlarda kullanma vb. alt becerilerini içerir.

Giri imcilik: Sosyal ili kilerde, ileti imde, i dünyasında ve benzeri alanlarda gerekli ve etkili davranı ları uygun bir ekilde ve uygun zamanda ortaya koymak veya talep görebilecek bir ürünü veya hizmeti daha iyi üretebilmek ya da pazarlayabilmek amacıyla yeni bir sistem kurmak için gerekli olan becerilerdir. Giri imcilik; empati kurma, insan ili kilerinde uyumlu davranı ları gösterebilme, plan yapma, planlarını uygulayabilme, risk alma; herhangi bir alanda ihtiyaç duyulabilecek bir ürünün gereklili ini sezme, ürünü planlama, üretme, pazar ara tırması yapma, pazarlayabilme vb. alt becerileri içerir.

Türkçeyi do ru, güzel ve etkili kullanma: Okudu unu, dinledi ini, gördü ünü, do ru, tam ve hızlı olarak anlayabilme; duygu, dü ünçe, hayal ve isteklerini açık ve anla ılır bir ekilde eksiksiz ifade edebilme, Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurma, zengin bir söz da arcı ına sahip olma ve estetik bir bakı açısı kazanma vb. alt becerileri içerir.

Bilinçli üretici: Bilinçli üretici; elinde bulunan kıt kaynakları (sermaye, hammadde, malzeme, alana uygun insan kayna ı) ulusal ve uluslararası standartlara uygun en etkili ve verimli ekilde kullanma vb. alt becerileri içerir.

Bilinçli tüketici: Elindeki kaynakları öncelikli ihtiyaçları do rultusunda yerinde ve zamanında kullanma; topluma, çevreye, yasalara kar ı sorumluluklarını bilme ve yerine getirme bilinci kazanma vb. alt becerileri içerir.

Verimlilik: Ki inin bulundu u her ortamda var olan tüm kaynakları ihtiyaçlar do rultusunda etkili kullanma, ekonomik hayatın gerekli kıldı ı mevcut kaynakları etkili ve verimli ekilde kullanma vb. alt becerileri içerir.

Devamlılık: Kişinin ya da am boyu öğrenmeyi ilke edinme, sürekli olarak kendini geliştirmeye, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri izleme, profesyonel yönetime önem verme vb. alt becerileri içerir.

4.3. DUYU SAL ÖZELLİKLER

Programda, öğrencilerin duyu sal gelişimine özel bir önem verilmiştir. Ekonomi ile ilgili kavram ve beceriler geliştirilirken öğrencilerin duyu sal gelişimi de göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilerin ekonomi ile ilgili tutum, öz güven ve ekonomik kaygıları duyu sal boyutu içermektedir. Programda duyu sal boyutla aşağıdakiler hedeflenmektedir:

- Ekonomik faaliyetlerle uğraşmaktan zevk alma
- Ekonominin insan yaşamına etkisini önemseme
- Ekonomik hayatta öz güven duyma
- Ekonomik gelişmeleri takip etme alışkanlığı kazanma
- Ekonomi ile ilgili konuları tartışmaktan zevk alma
- Sosyal hayatta ekonomik faaliyetlerin öneminin farkında olma
- Ekonomi biliminin zorunlu ilkelerini yaşamına uygulamanın yararına inanma
- Yakın çevresinde sürdürülen ekonomik çalışmalarda yer almaya istekli olma
- Ülke kaynaklarını bilinçli kullanma
- Tüketimde yerli malı ürünleri tercih etmeye özen gösterme
- Ekonomik faaliyetlerin çevreye etkisine karşı duyarlı olma
- Ekonomik faaliyetlerde ülke kalkınmasını da gözetme

4.4. PSİKO-MOTOR BECERİLER

Programda, öğrencilerin psiko-motor becerilerinin gelişimine önem verilmektedir. Bu amaçla aşağıdaki becerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir:

- Araç gereçleri etkili, verimli ve ekonomik kullanma
- Bankacılık işlemlerinde mühterilerin kullanımına sunulan araçları etkin kullanma
- Hesap makinesi vb. araçları kullanma
- Ekonomiye ilişkin konularda bilgisayar teknolojisini etkin kullanma

5.5. ÖĞRENME VE ÖĞRETME STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLER

5.5.1. Öğrenme ve Öğretme Stratejileri

Strateji, genel olarak bir şeyi elde etmek için izlenen yol ya da amaca ulaşmak için geliştirilen bir planın uygulamasıdır (Açıkgöz, 1996). Clark ve Starr'a göre strateji, dersin hedefine ulaşmasını sağlayan oldukça genel bir yaklaşımdır. Strateji, belirli ölçüde sınıf içi öğrenim etkinliklerinin belirlenmesinden de ayrıştırılmasına kadar dersle ilgili öğrenim sürecine yön verir. Bu anlamda strateji, dersin hedeflerine ulaşmasını sağlayan; yöntem, teknik ve araç-gereçlerin belirlenmesine yön veren genel bir yaklaşımdır (Bilen, 1992; Fidan ve Erden, 1993). Öğretim stratejisi, bir öğretmenin, dersin veya bir konunun öğretilmesinde amaca ulaşmak için seçeceği öğrenim yöntemi, çeşitli teknikler ve hatta de ayrıştırma biçimidir.

Dersin ve konunun içeriği ne olursa olsun mümkün olduğu ölçüde, öğrenciyi etkin öğrenme çabasına sokacak ve bu durumu, istenilen tüm öğrenmeler tam olarak gerçekleşmeye kadar sürdüreceği öğrenme ve öğretme stratejilerinden yararlanılması öngörülmektedir. Öğretmenin dersi öğrencilere öğretmesi, onlara aktarması değil, öğrencilerin kendi çabaları ile öğrenmeleri; öğretmenin, öğrencilerin öğrenme çabalarında onlara rehberlik etmesi, bu çabaları yönlendirmesi esas olmalıdır.

Bir hedefe ulaşmak için belirlenen strateji oldukça önemlidir. Çünkü özelde kullanılan yöntem, teknik ve araçlar tamamıyla bu strateji içerisinde yer almaktadır. Stratejiyi daha kısa vadeli ama daha somut ve ayrıntılı faaliyetlere bölerek uyguluyoruz. Başlangıçta oldukça kuramsal olan bu yapının uygulama esnasında somutlaştırılması gerekir. Bunu sağlayan da öğrenim yöntem ve teknikleridir. Uygulamada, çok çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanma öğrencilere çok yönlü ve zengin yaşantılar sağlar. Öğrenme ve öğretme stratejilerini öğretmen ve öğrenci açısından düğündüğümüzde iki grupta ele alabiliriz.

Ö RENME VE Ö RETME STRATEJ LER

Ö RETMEN	Ö RENC
Ö RETME STRATEJ LER	Ö RENME STRATEJ LER
1. SUNU YOLUYLA Ö RETME STRATEJ S 2. BULU YOLUYLA Ö RETME STRATEJ S 3. ARA TIRMA NCELEME YOLUYLA Ö RETME STRATEJ S	1. D KKAT STRATEJ LER 2. TEKRAR STRATEJ LER 3. ANLAMLANDIRMAYI ARTIRAN STRATEJ LER 4. YÜRÜTÜCÜ B L STRATEJ LER 5. DUYU SAL STRATEJ LER

5.5.1. 1. Ö renme Stratejileri

Geleneksel okullarda, ö rencilerden inanılmaz çe it ve sayıda bilgiyi ö renmeleri beklenir. Fakat onlara nasıl ö renecekleri hakkında nadiren bilgi verilir. Benzer ekilde ö rencilerden çok büyük miktarda bilgiyi hatırlamaları beklenirken bunu nasıl yapacakları hakkında bilgilendirilmeleri ihmal edilir. E itimciler, ö rencilerinin ba arılarının büyük ölçüde kendi ö renme yollarının farkında olmalarına ba lı oldu unu fark etmi ler; ö renme stratejilerinin ö retilmesinin gere ine dikkat çekmi lerdir. Bili sel ö renme kuramları, ö renen ki inin, ö renme sorumlulu unu yüklenmesi ve ö renmeye etkin olarak katılması gere i üzerinde durmaktadır. Bu nedenle bu alandaki çalı malar, son yıllarda ö renme stratejileri üzerinde yo unla mı tır.

Ö renme stratejisi, ö renen ki inin ö renme sırasında gerçekle tirebilece i ve onun kodlama sürecini etkilemesi umulan davranı lar ve dü üncelerdir (Claire, E. Weinstern ve Richard Mayer, 1986:136). Ö renme stratejileri; belle e yerle tirme ve geri getirme gibi bili sel stratejileri ve bili sel stratejileri yönlendirici yürütücü bili süreçlerini kapsayan, ö renenin ö renmesini etkileyen, ö renen tarafından kullanılan davranı ve dü ünme süreçlerine i aret etmektedir (Claire, E. Weinstern ve Richard Mayer, 1997:243). Bunun yanı sıra, ö renme stratejileri ö rencilerin kendi kendine ö renmelerini sa lamaya dönük etkinlikleri kapsamasından dolayı da "ö renci stratejileri" olarak adlandırılır. Ne ad alırlarsa alsınlar, ö renme stratejileri ö rencilerin ö renmelerini yalnız bili sel yönden de il, duyu sal yönden de etkileme amacını ta ır (Özer, www.aof.edu.tr).

Ö renme stratejilerinin temel i levli, ö rencilerin ö renmelerini denetlemelerini ve yönlendirmelerini sa lamaktır. Ö renciler, her ö renme konusu ya da durumu için farklı ö renme stratejileri kullanabilirler. Bu da ö renme stratejilerinin çe itlendirilebilir ve gerekti inde de i tirilebilir nitelikte olduklarını gösterir. De i ik ö renme stratejilerini kullanabilen ve yeni ö renme stratejileri geli tirebilen ö rencilerin, kendi kendilerine ve etkili ö renmeyi gerçekle tirebildiklerini söyleyebiliriz (Özer, www.aof.edu.tr).

Ö renciler, ö renmeyi gerçekle tirmek amacıyla belirli davranı sal ve dü ünsel süreçlere ihtiyaç duyarlar. Örne in; bir okuma metninin ana dü üncelerini bulma, özetleme ve not alma gibi. Bu görevleri ba arı ile yerine getirebilmeleri, ö renme i ine en uygun stratejilerinin kullanılmasına ba lıdır. Ö renme stratejileri, ö rencinin kendi kendine ö renebilmesi için kullandı ı i lemlerdir (Robert M. Gagne ve Marcy Perkins Driscoll, 1988:134). Kendi ö renmesini sa layabilen ö rencilere, "stratejik ö renenler" (strategic learners), "ba ımsız ö renenler" (independent learners), "öz-düzenleyici ö renenler" (self-regulated learners) gibi adlar verilmektedir.

Arends'a göre kendi kendine ö renenler a a ıda sıralanan i levleri yerine getirebilirler:

- Belirli bir ö renme durumunu do ru olarak tanımlama,
- Ö renebilmesi için gerekli en uygun ö renme stratejisini seçme,
- Stratejinin ne derece etkili oldu unu izleme,
- Ö renmeyi ba arıncaya kadar güdülenmi olarak yeterli çabayı gösterme.

Ara tırmalar okuma materyalini etkili bir biçimde okuyanların ö renme stratejilerini kullandı ını ortaya koydu unu belirtmektedir. Bir stratejik okuyucu, ö renme ortamında hangi

ö renme stratejilerini kullanacına karar verir, onları etkili bir biçimde de erlendirir ve gerekti i zaman stratejilerini de i tirir ya da uyarlar. yi ile kötü okuyucular üzerine yapılan ara tırmalar ö renme stratejileri açısından birkaç önemli farklılı ı ortaya koymu tur. Bu ara tırmaların sonucuna göre iyi okuyucular daha fazla ö renme stratejilerine sahiptirler. Bunlar, ne yapmaları gerekti i anımsatılmadı nda, büyük olasılıkla kendili inden uygun ö renme stratejilerini kullanırlar. Örne in; stratejik bir ö rencinin amacı, okuma materyalini anlamak ise daha yava ve dü ünerek okur; amaç bir durumu bulmak ise göz gezdirir (Paul Eggen ve Don Kauchak, 1992:345).

Ö renme stratejileri e itim bilimciler tarafından farklı sınıflandırılmaktadır. Gagne ve Driscoll ö renme stratejilerini, be ayrı sınıflama yaparak incelemektedirler. Bunlar:

- Dikkat stratejileri,
- Kısa süreli belle i geli tirme stratejileri,
- Kodlamayı artırma stratejileri,
- Geri getirmeyi artırma stratejileri,
- zleme-yöneltme stratejileridir (Gagne ve Driscoll: 134-241).

Ö renme stratejileri konusunda kapsamlı çalı malar yapan Mayer ise (1988, s.14) ö renme stratejilerini 8 grupta toplamı tır.

- Temel ö renme durumları için tekrarlama stratejileri
- Karma ık ö renme durumları için tekrarlama stratejileri
- Temel ö renme durumları için anlamlandırma stratejileri
- Karma ık ö renme durumları için anlamlandırma stratejileri
- Temel ö renme durumları için örgütleme stratejileri
- Karma ık ö renme durumları için örgütleme stratejileri
- Kavramayı izleme stratejileri
- Duyu sal ve güdüsel stratejiler

Ö renme stratejileri ile ilgili çalı malar incelendi inde a a ıdaki ba lıklar altında toplandı ı görölmektedir:

- a. Dikkat stratejileri
- b. Tekrar stratejileri
- c. Anlamlandırmayı artıran stratejiler
- ç. Yürütücü bili stratejileri
- d. Duyu sal stratejiler

Dikkat stratejileri: Çevreden gelen bilginin birey için gerekli olanlarının kısa süreli belle e geçi ini sa layan en önemli süreç dikkattir. Bu nedenle ö retimde yerine getirilmesi gereken ilk i lev, ö rencinin dikkatini belirginle tirmek ve artırmaktır.

Kendi kendine ö retim, ö rencinin birkaç dikkat stratejisinden birini benimsemesi, nesnel ö renen olmasına dayanır (Robert M. Gagne, 1988:80). Stratejik bir ö renci, ö renme olu umunda amacını belirledikten sonra dikkat stratejilerinden en uygununu seçerek kullanır.

Dikkati yöneltmede kullanılan stratejilerden biri, metinde yazıların altını çizmedir. Anahtar sözcüklerin ve temel dü üncelerin altının çizilmesi, ö renciler tarafından yaygınlıkla kullanılmaktadır. Ancak altını çizme, okunan metinde önemli dü üncelerle önemli olmayanın ayırt edilmesine dayanır. Bazı ö renciler tüm tümcelerin altını çizerek. Özellikle küçük sınıflarda ö rencilerin ön bilgilerinin yetersiz olması ve önemli dü ünce ile önemli olmayanın ayırımını yapamaması nedeniyle bu hata daha fazla görölür.

Arends, altını çizmenin iki yararından bahseder. Birincisi, altını çizme anahtar sözcükleri, temel dü ünceleri fiziksel olarak yerle tirir, böylece gözden geçirme ve anımsama hızlı ve etkili gerçektir. kincisi, altı çizilerek seçme süreci, var olan bilgiyle yeni bilginin birle tirilmesine yardımcı eder.

Altını çizme anahtar noktalara, temel dü üncelere okuyanın dikkatini odaklayaca ı stratejilerden biri olmasına kar ın, küçük sınıflardaki ö renciler için uygun de ildir. Brown ve Smiley (1977) altıncı sınıfın altındaki ö rencilerin önemli bilgiyi belirlemede yeterli olmadıklarını, bu nedenle altını çizme stratejisinden yararlanamadıklarını bulmu lardır.

nceleme soruları da dikkat sürecini etkileyen yollardan biridir. Wittrock ve Lumsdaine'nin (1977) yaptıkları çalı mada ön sorular, ö rencinin dikkatini olaylarla ilgili ya da özel yanıtlar vermeye yöneltmi tir. İgili paragraflardan sonra sorulan soruların ise dikkati yalnızca gelecek paragraflara çekti i gözlenmi tir. Denner (1978) ve Andre (1979) de, soruların en azından metne o an dikkat etmeyen ö rencilerin dikkatini metne çekti ini belirtmi lerdir (Merlin C. Wittrock, 1986:302).

Dikkat çekmede kullanılan bir ba ka strateji de, metnin kenarına not almadır. Altını çizme gibi not almanın etkilili i, dikkati içeri e ve anlamı destekleyen i leve yo unla tırma derecesine ba lıdır (Eggen ve Kauchak, age., s.336. 12). Metin kenarına not alma, ö rencinin tekrar etmesine, yeni bilgiye hazır olmasına ve kodlamasına yardımcı olur. Metin kenarına not alma, bilinmeyen sözcükleri yuvarlak içine alma, anla ılmayan yerlere soru i areti gibi i aretler koyma, önemli dü ünceleri gösteren i aretler ve açıklamalar, ö rencinin bu kısımlara dikkatini yo unla tırmasını sa lar (Senemo lu, N., 2003:563).

Dikkatin odakla masında metindeki ba lıklar, alt ba lıklar, ekil, grafik, ema vb. etkili rol oynar. Dikkatini odakla tıran ö renci metni okumadan önce ba lık ve tabloları, emaları gözden geçirerek zihninde bir ön örgütleyici olu turabilir. Böylece önemli dü ünceleri belirlemede olu an ön örgütleyiciler oldukça etkilidir (Öztürk, B., 1995:33).

Tekrar stratejileri: Kısa süreli belle in süre ve depolama yeterli i açısından sınırlılı ı, tekrar ve gruplama stratejileri ile artırılabilir. Tekrar stratejileri bir listeyi yinelemek ya da bir metni aynen tekrar etmek gibi bilginin uzun süreli belle e daha uygun i lenmesine yardım eder. Ayrıca tekrar stratejileri ezberleme için de kullanılır. Flavell ve Wellman (1977) küçük çocukların tekrar stratejisini kullandıklarını ancak anımsamanın sorunlu oldu unu belirtirler (Gagne ve Driscoll, age., s.135.16).

Bilginin oldu u gibi tekrarlandı ı basit tekrar, bilginin kısa süreli bellekte daha uzun süre kalmasını sa lar. Basit tekrarın bu i levi dı ında kullanılması yararlı de ildir. Bazen, bir iiri ezberlemek gibi durumlarda kullanılabilir. Bilginin uzun süreli bellekte depolanmasını sa lamak için bilginin anlamlı kılınması, eklemlemeli tekrar ile olanaklıdır. Tekrar stratejisini kullanırken ö renen ki i, olguları zihinsel ya da sesli yineler, bir metni aynen kopya eder ya da önemli tümceleri tekrarlar.

Ara tırma sonuçlarına göre çocuklar anaokulundan be inci ya da altıncı sınıfa ula ırken tekrar stratejilerini ö renirler. 6-7 ya ındaki çocuklar, yineleme stratejilerini kullanabilmekte ve kendilerine uygun stratejiler üretememektedirler. 11-12 ya ındaki çocuklar ise ö renme sırasında kendili inden tekrar yapmakta, tekrarla ilgilenmekte ve e itim durumunun hedefleri do rultusunda tekrar davranı larında de i iklik yapmaktadırlar.

Ö renilecek metin düz yazı türünde ise tekrar stratejileri, konuyu sesli olarak tekrarlama, yazıya aktarma, bazı bölümleri aynen alıntılama ve yazının önemli kısımlarının altını çizmeyi kapsamaktadır.

Anlamlandırmayı artıran stratejiler: Anlamlandırmayı artıran stratejiler, bilginin aynen uzun süreli belle e geçi inden çok anlamlı bir bütün olarak yerle mesini sa larlar. Yeni gelen bilgiye anlam verilebilmesi için bireyin konu ile ilgili ön bilgileri olmalı ve yeni bilgiyi var olan bilgilerle ili kilendirebilmelidir.

Karma ık ö renme amaçlarının gerçekte mesinde kendi kendine ö renenler, açıklama ve soru sorma, yaratıcı sözel ya da görsel imajlarla bilinenlerden yeni bilgi için benzetimler olu turma gibi teknikleri kullanabilirler. Bireyin kendine ya da ba kalarına soru sorarak dü ünme stratejisini kullanması, etkili bir kodlama tekni idir. Soru sorma, okunan materyalin

anlatılmasına yardım eder. Ayrıca kendi kendine soru sorma bireyin sorun çözme becerisini de kolaylaştırır (Gagne ve Driscoll, age., s.136.17).

Eklemlenme stratejisi, var olan bilgi ile yeni bilgiler arasında ilişki kılınmasını sağlar. Bu süreçle yeni bilgi daha anlamlı hâle gelecek, kodlama kolaylaşacak ve daha belirleyici olacaktır. Eklemlenme stratejileri, yeni bilginin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe, bilinenle yeni bilgi arasında ilişki kurulması ve birlik yaratarak geçişine yardımcı olur. Örneğin; bir telefon numarasını anlamlı bir tarihle, birisinin ya da günü ile ilişkilendirmek, telefon numarasını anlamlı hâle getirecek ve uzun süreli bellekte kalma olasılığı artacaktır (Arends, age., s. 255.18).

Benzetimler, yeni bilginin daha önceden bilinen eski bilgi kullanılarak, somut olarak açıklanmasına yardımcı olur. Karşılaştırma kullanıma da eklemlemeyi sağlayan bir araçtır. Karşılaştırmalar, düşünceler ya da özellikler arasında benzerlikleri ve ayrılıkları gösterir.

Örgütlenme stratejileri, eklemleme stratejileri gibi yeni materyallerin anlamlılığını artırır. Örgütlenme stratejileri gruplama, terim ya da düşünceleri bir araya getirme, küçük alt parçalara bölmeyi içerebilir. Ayrıca önemli düşünceleri belirlemeyi ya da daha geniş bilgiden ana düşünceleri çıkarmayı da içerir. Örgütlenme stratejisini kullanan kişi materyali yeniden yapılandırarak düzenleyecek ve kendisi için anlamlı hâle getirecektir. Yeniden düzenlemede not alma, özetleme, uzamsal temsilciler oluşturulması gibi teknikler kullanılır.

Not alma; doğru uygulanırsa yeni bilgi, var olan bilgiye etkili bir biçimde ilişkilendirilir ve öğrenimi kolaylaştırarak bilginin düzenlenmesine yardımcı olur. Bununla beraber birçok öğrenci metnin altını çizmede olduğu gibi iyi not alamaz. Bazı öğrenciler öğretmen tarafından söylenen her şeyi yazarlar. Bu tür öğrencilerin önemli düşünceleri bulmada ve amaca uygun tanımlamada güçlükleri vardır. Öğretmenin anlattığı her şeyi onun tümceleriyle yazmaya kalkan öğrenci, not almamayı öğrenememiştir. Ayrıca bir konu macı dakikada yaklaşık 125 sözcük kullanarak konu anlatır. Öğrenci kısaltarak yazmaya kalksa bile her söyleneni kaydetmesi olanaksızdır. Etkili not alma, bireyin kendi tümceleriyle ana düşünceleri saptama, önemli düşünce ve noktaları özetleyerek, birleştirilerek bir biçim oluşturulmasıdır. Kiewra (1989) karmaşık bilgiyi karşılaştırma ve eklemleme yoluyla not almada tablo kullanmayı önermektedir (Arends, age., s. 256.19).

Öğrenciler tartışılan ve sunulan bilgiyi tabloya etkin olarak ilave edebilirler. Tablo yapı ve düzenleme sağlar, önemli bilgiyi belirlemede yardımcı olur, karşılaştırmayı kolaylaştırır. Tablo, gelecek çalışmalar için de somut bir referans olarak, bilginin uzun süreli bellekte depolanmasında etkili bir model hâline gelir (Eggen ve Kauchak, age., s. 337. 20).

Özetleme; yazılı bir materyalin özetlenmesi etkili bir öğrenme yoludur. Özetleme ile metnin anlaşılması ve anımsanması kolaylaşır. Özetleme, öğrenciyi birçok yönden destekler. Bunlar;

- Anlamlı okuma,
- Önemli düşünceleri belirleme,
- Kendi tümceleriyle içeriği oluşturulması

etkinlikleridir. (Eggen ve Kauchak, age., s.388.21). Böylece öğrenen kişi, bu etkinlikleri kullanarak bilgiyi yeniden örgütler ve anlamlı hâle getirir. Ancak özetleme yapmayı öğrenmek, zaman alır ve uygulamayı gerektirir.

Özetlemenin öğrenilmesinde üç basamaklar izlenir (Eggen ve Kauchak, age., s. 388. 22):

- Metindeki önemsiz bilgiyi belirlemek ve çıkarmak.
- Metindeki ana düşünceyi belirlemek ve kendi sözcükleri ile anlatmak.
- Her paragraftaki ana düşünceyi belirlemek ve yeniden anlatmak.
- Metnin ana düşünceleri ile yardımcı düşüncelerini anlamı bozmadan bütünle tirmek.

Uzamsal temsiller oluşturulması; bilgiyi amaçlı olarak şemalaştırma, ana hatlar oluşturulması, kavram haritası ve ağı oluşturulması, etkili örgütlenme teknikleridir.

Ana hatlar oluşturulması sırasında öğrenciler de iki konu ya da düşünceleri bazı temel düşüncelerle ilişkilendirmeyi öğrenir. Genellikle kitaplarda her bölümün ilk sayfası, ana hatları gösterir.

Böylece okuyucu temel baki ve alt baki lıkları inceleyerek ili kileri gözden geçirebilir. Birçok öğrenme stratejisinde olduğu gibi ana hatları oluşturulurken öğrenciler becerikli olmayabilirler. Uygun öğrenim ve yeterli uygulama ile öğrenciler bu konuda yetiştirilebilir.

Haritalama (haritalama); öğrenciler arasındaki ilişkilerin görselleştirilmesidir. Metindeki önemli öğrenciler birbirleriyle ilişkilerinde kullanılır. Posner ve Rudnitsky (1986) "Kavram haritaları, yol haritaları gibidir ancak yerle ilgili yerleri yerine öğrenciler arasındaki ilişkileri gösterir." benzetmesini yapmaktadırlar (Arends, age., s. 258. 23).

Öğrenciler kavramsal harita oluştururken, mantıklı kalıplara öğrencileri sıralamayı ve her bir konuda belirlenen anahtar öğrencileri ilişkilendirmeyi öğrenirler. Bilgi haritaları kimi kez amaçlı bir biçimde kimi kez de nedensel ilişkileri gösteren biçimde düzenlenir.

Kavram haritası oluştururken genellikle adımlar izlenir (Arends, age., s. 258.24):

- Temel öğrenciyi ya da diğerlerinin üstündeki en temel ilkeyi belirleme
- Temel öğrenciyi ya da kavramı destekleyen ikincil öğrencileri ve kavramları belirleme
- Ana öğrenciyi haritanın en tepesine ya da ortasına yerleştirme
- Ana öğrenci etrafındaki ikincil öğrencileri, ana öğrenci ve birbirleriyle ilişkilerini görsel olarak gruplama

Bilginin haritalandırılması öğrencilere çok etkili gelebilir. Bilginin görselleştirilmesi, öğrencilerin yeni materyali daha etkili öğrenmelerine ve öğrenciler arasındaki ilişkileri anlamalarına, ana hat oluşturulmaktan daha çok yardımcı olur.

Yürütücü bili stratejileri: Yürütücü bili, öğrenenlerin benimsedikleri belli öğrenme stratejilerini kullanma yetenekleri ve kendi öğrenmelerine ilişkin öğrenmektir (Arends, age., s. 260.25). Bireyin kendi bilişsel süreçleri ile ilgili bilgisidir.

Birçok yazar yürütücü bilinin iki temel öğeye sahip olduğunu konusunda görüş birliği içindedir. Bu öğelerden biri, bilişsel ilişki bilgisidir. Diğer de bilişsel denetim, izleme, düzenleme gibi öz düzenleme mekanizmalarıdır (Baker ve Brown, 1984; Brown, 1982; Gagne, E, 1985; 1993). Bilişsel ilişki bilgi, bilgiyi ve anlayışı içerir. Öğrenen kişinin, belirli bir öğrenme durumunda kullandığı çeşitli öğrenme stratejileri ve kendi öğrenme sürecine ilişkin anlayışa sahip olmasıdır. Örneğin; görsel eğitimli bir öğrenci kavram haritaları oluşturmanın, yeni bilgiyi anlama ve anımsamada kendisi için iyi bir yol olduğunu bilir. Yürütücü bilinin ikinci öğesi bilişsel izlemedir. Bilişsel izleme, bireyin öğrenilecek durumun öğrenilmesinde en uygun stratejiyi seçme, kullanma, izleme ve değerlendirme, yeniden düzenleme yapma yeteneğidir (Arends, age., s.261).

Kavrama ve bilinin kazanılması bir metindeki sözcükler, bölümler, paragraflar gibi bilgi öğeleri ve bilgiyle öğrencilerin yaşıtları gibi temel bilgiler arasındaki ilişkileri içermektedir (Wittrock. a.g.e. s.308) Kavrama, öğrenilen bilginin öğeleri arasındaki ilişkilerin ve bu bilgiyi öğrencilerle bir bireyin sahip olduğu temel bilgiler ve yaşıtlı arasındaki ilişkilerin yapısal ya da kavramsal bir biçimde düzenlenmesidir. Yürütücü bili stratejileri genellikle kavramı izlemek için kullanılır. Kavramı izleme; bir öğrenim etkinliği için öğrenme hedeflerinin saptanmasını, bu hedeflere erişim düzeyinin belirlenmesini ve gerektiğinde hedeflere ulaşmak için kullanılan stratejileri belirleme (Weinstein ve Mayer, age., s. 222).

Duyusal stratejiler: Öğrenciler kendi kendilerine öğrenirken uygun bilişsel stratejileri kullanırlar bile kimi kez öğrenme hedeflerine ulaşmada güçlüklerle karşılaşır. Bu güçlükler, duygusal etmenlerden kaynaklanabilir. Öğrenmede duygusal ya da güdüsel etmenlerden oluşan engelleri ortadan kaldırmak için kullanılan stratejiler duyuşsal stratejiler olarak adlandırılmaktadır. Bu alandaki araştırmalar, öğrencilerin dikkatlerini toplamayı, yoğunlaştırmayı sürdürmeyi, edim kaygısının üstesinden gelmeyi, güdülenmeyi sağlamak ve sürdürmeyi, zamanı etkili olarak kullanmayı sağlayacak stratejiler üzerinde yoğunlaşmaktadır (Weinstein ve Mayer, age., s.224. 29).

Öğrencilerin kendi kendilerine çalışırken karşılaştıkları en yaygın sorunlardan biri, zihnin ya da ilginin başka yöne çekilmesidir. Dikkatin başka yöne yönelmesi genellikle çalışırken veya

okurken radyonun açılması, oda arkadaşının içeri girmesi gibi dışsal etmenlerden oluşur. Dikkatin bu tür dışılmasının önlenmesi için bazı araştırmacılar (Danseream, 1985) ruhsal yönetim yöntemini önerirler. Bu yöntemde, öğrenciler öğrenmelerini en iyi destekleyen çevresel özellikleri belirleyip, düzenleyerek ruhsal yapılarını öğrenme için en uygun duruma getirirler. Başka bir deyişle, ortamlarını öğrenmeleri için düzenlerler. Örneğin; kütüphanede sessiz bir yer bulurlar, belirli bir yolla çalışmamasını düzenlerler. Tüm bu stratejiler dikkatte istenmeyen kesintileri en aza indirerek dikkati sürdürmede güdüsel koşulların artmasını sağlar (Gagne ve Driscoll, age., s. 139).

Dikkatin dışılması kimi kez öğrenciden de kaynaklanır. "Bunu anlayamadım.", "Bu projeyi yapma olasılığım zayıf." gibi kendi kendine olumsuz düşünme, güdülenmeyi düşünerek dikkati azaltır. Meichenbaum (1977) kendi kendine olumsuz konuşmalar yapan öğrencilerin bundan vazgeçerek kendileriyle ilgili anlatımları olumluyla değiştirmelerini önermektedir (Gagne ve Driscoll, age., s.140).

Kendi kendine öğrenen stratejik öğrenciler, öğrenilecek konunun kendilerine ne derece uygun olduğunu belirlemede oldukça beceriklidirler. Bu tür öğrenciler kendilerine şu soruları sorarlar: "Bu benim için önemli mi?", "Bunun benim için şimdi ve gelecekte de değeri nedir?", "Bunu neden öğrenmem gerekir?". Bu soruları olumlu yanıtlama, ilgiyi sürdürmeye ve öğrenme koşullarına yardımcı olur.

İlgii artırmada kullanılan bir strateji de öğrenilenlerle var olanları bütünle tirmeye çalışmasıdır. Öğrenen kendine şu soruyu sormalıdır: "Bu bilgi bildiklerimle uyuyor mu?" Eğer var olan bilgi ve önceden öğrenilen düşünceler ile yeni bilgi arasında ayrılık varsa, öğrenen bunları uzlaştırmaya çalışmalıdır.

Güven, öğrenmede çaba harcama ve amaca ulaşmada bireyin inançlarında ortaya çıkar. Olumlu öz konuşmalar, güvenin sağlanması ve sürmesinde etkili olabilir. Güveni olumsuz etkileyen etmenler ise anksiyete, test kaygısı, verilen görevi iyi yapamama korkusu olabilir. Kaygı, güdülenmenin azalmasına yol açtığı zaman ardından gelen düşünce edim, öğrencilerin kaygılarını artırarak kısır döngüyü oluşturur (Gagne ve Driscoll, age., s.141. 32).

Edim kaygısının azaltılmasında öğrencilere yardımcı olmak için kullanılan yöntemlerle ilgili araştırmalar de iki türde programlar ve düzenlemeler ortaya koymuştur. Bu eğitim düzenlemelerinin birkaç tanesi kaygı sağaltımına yönelik klinik yaklaşımlardan alınmıştır. Bunlar arasında sistematik duyarsızlaştırma, biçimlendirerek duyarsızlaştırma, bilişsel deşim oluşturma, kaygı ile baş çıkma eğitimi, ussal yeniden yapılanma sayılabilir (Weinstein ve Mayer, age., s. 325.33).

Sonuç olarak öğrencilerin gerek örgün eğitimde derslerinde başarılı olmaları gerekse örgün eğitimden sonra yaşadığımız bilgi çağında kendilerini geliştirebilmeleri için kendi kendilerine öğrenmeleri ve öğrenmelerini izleme yeterli değildir. Okullarda öğrencilere belli disiplinlerin temel kavram ve ilkeleri öğretilirken öğrenme stratejileri de öğretilmelidir. İlköğretimden başlayarak eğitimin her düzeyinde derslerde konunun gerektirdiği öğrenme stratejilerinin öğretilmesine yer verilmelidir. Çünkü iyi bir eğitimi, öğrencilere nasıl öğreneceklerini, nasıl anımsayacaklarını, nasıl düşüneceklerini, güdülenmelerini nasıl sağlayacaklarını öğretmeyi içerir.

5.5.1.2. Öğrenme Stratejileri

Öğrenmenin kendisine soracağı "Nasıl öğrenmeliyim?" sorusunun cevabı strateji, yöntem, teknik ve ölçme ve değerlendirme gibi süreçlerin hepsiyle ilgilidir. Öğrenme stratejisi; öğrenmenin, bir dersin veya bir konunun öğretiminde amaca ulaşması için seçeceği eğitimi yöntem, teknik ve ölçme ve değerlendirme süreçlerinin uyum içinde olmasını içerir.

Öğrenme ve öğrenme sürecinin doğası, gelişim düzeyleri ve bireysel özellikleri farklı öğrencilerin nasıl öğrendiklerini anlamayı gerektirir. Öğrenme ve öğrenme süreci, öğrenciye sadece hızla artan bilgiyi aktarabilme çabası değil, onların bilgiye ulaşmasına rehberlik etme ve

ö rencinin kendi ö renmesine uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanabilmesini de sa lamalıdır. Böyle bir ö renme de ancak ö rencinin etkin katılımı ile mümkündür.

Bilgi vermeye dayanan derslerde ö retmen sunu unun a ırlıklı oldu u bir strateji izleyebilir. Böyle bir strateji izlenerek i lenen derslerde sınıfın dikkatini canlı tutacak soru-cevap ve örnek verme vb. tekniklerle anlatım etkili hâle getirilebilir. E er hazır sistemli bilgiler verme yerine, ö rencilerin ara tırıp bulmaları veya ham bilgileri i leyerek daha sistemli bilgiler olu turmaları isteniyorsa, o zaman ö renci merkezli ö retme stratejilerinden bulu yoluyla ö retme ve ara tırma-inceleme yoluyla ö retme stratejileri tercih edilmelidir.

Belli ba lı ö retme stratejileri:

- a. Sunu yoluyla ö retme stratejisi
- b. Bulu yoluyla ö retme stratejisi
- c. Ara tırma-inceleme yoluyla ö retme stratejisi

Ö RETME STRATEJ LER LE YÖNTEM VE TEKN KLER ARASINDAK İ L K

Ö RETME STRATEJ LER	YÖNTEMLER	TEKN KLER
Sunu yoluyla ö retme stratejisi	Anlatım, gösterip-yaptırma	Gösteri, beyin fırtınası, soru-cevap vb.
Bulu yoluyla ö retme stratejisi	Tartı ma, problem çözme, örnek olay vb.	Çember tartı ması, münazara, panel, soru-cevap, beyin fırtınası vb.
Ara tırma-inceleme yoluyla ö retme stratejisi	Problem çözme, proje vb.	Benzeti im, drama, rol oynama, görü me, gözlem, deney, grupla çalı ma, bireysel çalı ma vb.

Ö retmen zamana, araç-gerece, ö renci sayısına ve düzeyine, kazanımların özelliklerine göre ö retme stratejilerden uygun olanı kullanarak ö renmeyi daha kolay ve kalıcı hâle getirebilir.

Sunu yoluyla ö retme stratejisi: Senemo lu'na göre (1997: 480), Ausubel tarafından geli tirilmi olan sunu yoluyla ö retme stratejisinde; ö retmen ba langıç sunu larını yapar, hemen arkasından ö retmen ile ö renciler arasındaki etkile imi ve ö rencilerin aktif katılımını sa lamak amacıyla ö rencilerin dü ünceleri, örnekleri ve tepkileri üzerinde tartı ılır. Bu durum ders i leni i süresince devam eder. Ö rencilerin ne kadar anladıkları sık ve kısa cevaplı sorular vb. ile kontrol edilebilir. Sunu yoluyla ö retim adım adım ilerleyen bir süreci gerektirir. Bu amaçla ö retimin her a masında ö rencilerin ön bilgileri ve yeni ö rendikleri bilgiler arasında ili ki kurulur. Ö retmen, daha çok sözel ö renme üzerinde dursa da dersi örnekler verme, resimler gösterme, emalarla vb. somut uyarıcılarla anlamlı ve etkin kılabilir.

Sunu yoluyla ö retme stratejisini uygulayan bir ö retmen;

- Ö retilecek konuya, ö rencilerin ön bilgileriyle yeni bilgileri arasında ili ki kurmalarını sa layacak açıklamalarla giri yapar.
- Ö retilecek konu yeni ise ö rencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek açıklamalar yapar.
- E er ö retilecek konu ö renciler için tamamen yeni de ilse ö rencinin mevcut bilgileri ile yeni ö renilecek bilgilerinin hangi yönden farklı olduklarını göstermeyi amaçlayan açıklamalar yapar.

Sunu yoluyla ö retme stratejisinin ezberden çok, anlamlı bir ö renmeyi ortaya çıkarması için ö retmenin, ö retilecek bilgileri kendi içinde anlamlı ve düzenli bir bütün hâline getirmesi gerekir.

Bulu yoluyla ö retme stratejisi: Bulu yoluyla ö retme stratejisi; bireyin ö renme sürecine aktif katılımı ve bulu yapması ile ancak do ru anlayabilece i görü ünü savunan Bruner tarafından ortaya konulmu tur. Bruner'e göre ö rencilerin içinde ke fetme merakı ve ö renme iste i vardır.

Bulu yoluyla ö retme stratejisi, belli bir problemle ilgili verileri toplayıp analiz ederek soyutlamalara ula mayı sa layan ö renci etkinli ine dayalı güdüleyici bir ö retme stratejisidir. Tümevarım ve akıl yürütme yoluyla ö renmeyi sa layan bu stratejide ana örneklerden kurallara ve genellemelere ula ma süreci kullanılır. Sonuçta kural ya da bilgi yapısını ke feden ö rencidir ve ke fetme yoluyla ö renmeyi sa lamak ku kusuz kolay de ildir. Bu stratejide ö retmen, merkezden çıkıp yani kavramları, ilkeleri kendisi vermek yerine yönlendirici konumundadır.

Bulu yoluyla ö retme stratejisinin önemli üstünlükleri;

- Ö rencinin merak güdüsünü uyandırması ve güdülenmi lik düzeyini cevapları buluncaya kadar sürdürebilmesi,

- Ö rencileri ba ımsız olarak problem çözmeye yönlendirmesi olarak sıralanabilir.

Bulu yoluyla ö retme stratejisi, ö rencilerin bilgiyi alıp özümlemelerinden çok bilgiyi analiz etmesini, uygun süreçlerde uygulamasını ve sentez yapmasını gerektirmektedir.

Bulu yoluyla ö retme stratejisini kullanan ö retmenler, a a ıdaki ilkelere uymalıdır:

- Yetenekli ve esnek olmalıdır.
- Konuyu çok iyi bilmelidir.
- Sabırlı olmalıdır. Çünkü ke fetme yoluyla ö renme aceleye getirilemez. Böyle bir ö renme ve ö retme süreci, genellikle umutsuzlu a yol açacak derecede yava tır. Ancak her ö rencinin ula ması beklenen anlama düzeyi için ö retmen sabırlı olmalıdır.

- Ö rencileri sürekli desteklemelidir. Burada ö retmenin yardımı, deste i, rehberli i önemlidir. Ö retmenin sa layaca ı destek, ö renciye güven verir.

- Ö renciyi harekete geçirmede di er önemli bir husus, ara tırma ve ke fetme çabalarının yönünün belirlenmesidir. Ö renci, amacı bilmeli ve çözüm yöntemlerinin amaca uygun olup olmadı ını test edebilmelidir.

- Ö retmen ö rencilere seçenekler sunmalı, de i ik yakla ımlar geli tirebilmeleri için ortamlar sa lamalıdır.

Bulu yoluyla ö retim stratejisinin amacı; ö rencilerin, konunun yapısını ke fetmelerini sa layacak problem durumları verilerek bili sel geli imlerini sa lamaktır. Yapısı bir konu hakkındaki fikirler, kavramlar ve bunların arasındaki ili kilerdir. Ö rencinin bu yapıyı ö renmesi tümevarım yönteminin etkin olarak kullanılması ile sa lanmaktadır. Tümevarım yönteminin kullanılmasında ö rencinin etkin olmasına önem verilir.

Bulu yoluyla ö retimin etkili bir ekilde gerçekleştirilmesi için:

- Özellikle üst düzey dü ünme becerilerinin (kavrama, analiz, sentez, de erlendirme vb.) ö rencilere kazandırılmasında kullanılmalıdır.

- Ö retmen stratejiyi ve verilecek örnek durumları önceden planlamalı ve hazırlamalıdır.
- Yönlendirici sorularla ö renciler cevabı tahmin etme konusunda cesaretlendirilmelidir.
- Stratejinin uygulanması esnasında de i ik yöntem, teknik, araç-gereç, oyun vb. kullanılmalıdır.

- Dersle do rudan ilgili olmayan konularda da olsa ö rencilerin merakını gidermeye önem verilmelidir.

- Ders konusuyla ilgili alanlarda çok sayıda zıt örnekler kullanılmalıdır.
- Örneklere, alı tırmalara ve ö renci etkinliklerine yeterince zaman ayrılmalıdır.

Ara tırma inceleme yoluyla ö retme stratejisi: Ara tırma-inceleme stratejisini geli tiren Suchman'a göre;

- Ö renciler bir problem ya da bilgi içeri ini ilginç buldukları zaman do al olarak ara tırırlar.

- Onlar kendi dü ünme stratejilerinin farkına varabilirler ve bunları yeni yakla ımlarla geli tirebilirler.

- Yeni stratejiler do rudan ö retilebilir ve ö rencilerin var olan stratejilerine ilave edilebilir.

- birli ine dayalı ara tırma etkinlikleri, dü ünçeyi zenginle tirir ve ö rencilerin bilgiyi denemelerine, onun gerçek do asını kavramalarına destek olur.

Ara tırma-inceleme yoluyla ö retme stratejisi daha önceleri matematik, fen bilimleri gibi do a bilimlerinde uygulamalı olarak kullanılırken daha sonraları ara tırmalar, bu stratejinin bütün konu alanlarında kullanılabilirdi ini göstermi tir. Bilimsel ara tırma yöntemlerinin okul içi ve okul dı ı ö renme ve ö retme süreçlerinde kullanılmasını gerektiren bu stratejiye göre ö renciler;

- Çevredeki problemleri algılar,
- Problemleri tanımlar,
- Verileri toplar,
- Geçici çözüm yollarını geli tirir,
- Geçici çözüm yollarının mümkün olup olmadı ını test eder.

Böylece ö renciler, kar ıla abilecekleri problemleri, bilimsel yöntemlerle çözme becerisini kazanırlar. Dolayısıyla ara tırma-inceleme yoluyla ö retme, ö rencilerin üst düzey dü ünme becerilerinin geli tirilmesinde etkili bir stratejidir.

Bu stratejinin kullanımında ilginç, kısmen belirsiz ve merak uyandırıcı bir problemin seçilmi olması önemlidir. Ço u zaman problemin önceden ö retmen tarafından belirlenerek planlanmı olması uygulamada etkili olabilir. Ancak problem, beyin fırtınası tekni i ile ö rencilerin ilgi ve istekleri do rultusunda belirlenebilir. Böylece ö renciler, belirledikleri problem üzerinde daha etkili çalı abilir.

Problemin belirlenmesinden sonra ö renciler ö retmene sorular sorar. Problemin tanımlandı ı ve sınırlandırıldı ı bu a amada ö retmenin, sorulan sorulara ayrıntılı açıklamalar yapmak yerine, “Evet” veya “Hayır” ekinde cevaplar vermesi gerekir. Burada elde edilen ipuçları yardımıyla ö rencilerin problemi kavramları ve hipotezler olu turmaları sa lanmalıdır.

Problemin tanımlanması ve hipotezlerin kurulması a aması, bir ara tırma sürecinin en önemli bölümü oldu undan ö retmenin bu a amada problem durumunu ve ö renci tepkilerini çok iyi izlemesi ve gerekti inde müdahale etmesi gerekir. Ö renciler sorular sormaya devam ederler. Bu sorular “evet” ya da “hayır” ekinde cevaplanamıyorsa ö retmen “bu soruyu evet veya hayır ile cevap verebilece im bir ekinde tekrar ifade edebilir misin?” gibi sorularla ö rencileri yönlendirir. Bu ekinde ö renciler sorularını uygun biçimde ifade etmeyi de ö renirler. Ö renciler, bu süreçte konuyla ilgili görünen bütün de i kenlerle hipotez olu turmaya çalı ır ve test ederlerse, kayda de er bir ilerleme sa layamayabilirler. Çünkü konu geni leyecek ve üzerinde çalı ılması güçle ecektir. Ancak sınırlı bir ekinde temel de i kenleri belirleyip hipotez olu turmaya çalı ır ve test ederlerse, neden-sonuç ili kilerini do ru olarak ke fedebilirler.

Ö renciler probleme yönelik hipotezler geli tirirlerken açıklama yapmaya ve sorular sormaya cesaretlendirilmelidir. Yapılan alı tırmalar, denemeler ve yöneltilen sorularda do ru sonuçlar elde edilmesi de il, ö rencilerin ara tırma yöntemlerini fark etmelerini ve onları kullanmalarını sa lamaktır.

5.5.2. Ö renme ve Ö retme Yöntem ve Teknikleri

Ö retim yöntemi, ö renciyi hedefe ula tırmak için izlenen yoldur. Yöntemle, belli ö retme teknikleri ve araçları kullanılarak ö retmen ve ö renci etkinliklerinin bir plana göre düzenlenmesi ve yürütülmesi amaçlanır (Fidan, 1986). Bir yöntemin uygulanmasından önce tanımlanabilmesi, hangi derste ve hangi hedefler için nasıl kullanılaca ının, üstün ya da yetersiz yanlarının ve di er yöntemlerle ili kilerinin bilinmesi gerekir.

Ö rencilerin ya ları, yetenekleri ve önceki ö renmelerine uygun yöntemler kullanma büyük önem ta ır. Bütün konularda ve her durumda etkili yöntem ve tekniklerden söz etmek

mümkün de ildir. Bunun yerine hedef, ö renci ve konu niteli ine uygun yöntemlerden söz edebiliriz. Uygulamada çok çe itli yöntem ve tekniklerden yararlanma ö rencilere çok yönlü ve zengin ya antılar sa lar. Ö retim yöntem ve teknikleri, ö retim stratejilerinin yapı ta larıdır. Bir yöntemin içinde çe itli teknikler kullanılabilir. Bütün derslerde tek bir yöntem veya teknik kullanan ö retmen çok ba arılı olamaz. Gerçi ö retmenin genel bir planı, bir stratejisi olacaktır ama e er i ler planlandı ı gibi gitmiyorsa hemen planı gözden geçirip gerekli hedef düzeltme, yöntem veya teknik de i tirme i lerini yapabilmelidir.

Bir sorun çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, konuyu ö renmek ya da ö retmek amacıyla bilinçli olarak seçilen ve izlenen çe itli yollara yöntem; ö retim yönteminin uygulamaya koyma biçimine ya da sınıf içinde yapılan i lemlerin bütününe ise ö retim teknikleri denir (O uzkan, E itim Terimleri Sözlü ü, 1974).

Yöntemi bir tasarım, tekni i de bir uygulama olarak görebiliriz. Daha geni bir açıdan yöntemi, hedeflere ula mak için ö retme-ö renme sürecini desenleme ya da planlama; tekni i de bu desenlenen ve planlanan dü üncelerin uygulamaya aktarılmasında izlenen yol olarak görebiliriz (Demirel, 2002, s.89-90).

Küçükahmet, ö retmenin derste izleyece i yolu belirlemesini etkileyen ba lıca faktörleri öyle sıralamaktadır (Küçükahmet, 2001, s.74-75):

- Ö retmenin kullanaca ı yöntem ve teknik hakkında yeterli bilgiye sahip olması
- Ö retmenin kullanaca ı yöntem ve tekni e yatkınlı ı
- Programın niteli i
- Zaman ve fiziksel imkânlar
- Maliyet
- Ö renci grubunun büyüklü ü
- Konunun özelli i
- Ö retim sonunda ö rencinin geli tirmesi beklenen beceriler vb.

Ö renme ve Ö retme Sürecinde Kullanılan Ba lıca Yöntem ve Teknikler

Anlatım: Bir konuya giri yaparken, bilgi aktarırken ya da özetlerken “yorumlayıcı”, “açıklayıcı” ve “belirtici” özellikleri kullanılır.

Anlatımda u noktalara dikkat edilmelidir:

- Basit ve kısa cümleler kurulmalıdır.
- Do ru anlatıma yer verilmeli ve mesleki terimler do ru kullanılmalıdır.
- Konu görsel materyallerle (grafik, resim, kroki gibi) desteklenmelidir.
- Küçük grup tartışmaları ile konunun tartışılmasına imkân sa lanmalıdır.

Tartışma: Bir konu üzerinde ö rencilerin kendi fikirlerini ifade etmesine, yorum, analiz, sentez ve de erlendirme yapabilmesine imkân sa lar. Tartışma büyük grup tartışması, münazara, panel, forum, seminer ekinde yapılabilir. Tartışma ile ö rencilerin olgu ve olaylara ele tirel yakla ma, kendini ifade etme, karar verme, sorun çözmeye, sentez ve de erlendirme becerileri geli ir.

Tartışma yapılırken u noktalara dikkat edilmelidir:

- Tartışılacak konu ve sorun önceden belirlenmelidir.
- Tartışmanın amacı ve süresi ve tartışmanın sırasında izlenecek yol ö rencilere önceden duyurulmalıdır.
- Tüm ö rencilerin tartışmaya katılması sa lanmalıdır.
- Tartışmaya dersin tamamı ayrılmamalıdır.
- Ö rencilerin görüş ve dü üncelerini ifade edebilmeleri için ortam sa lanmalıdır.
- Tartışma önce küçük gruplarla olmalı daha sonra tüm sınıfta yapılmalıdır.
- Tartışma sonunda çıkan sonuç özetlenmelidir.

Münazara: Birbirine zıt görüşler içeren bir konuda iki farklı grubun kendi görüşünü belli zaman birimleri içinde tarafsız bir dinleyici grubuna anlatarak doğrultmaya dayanan bir tartışma tekniğidir. Münazarada;

- Dinleyici grup alkışlarıyla tartışmanın akışını etkilemeye çalışır.
- Öğrencilerden oluşan ve çalışmaları tek tek değerlendirilen ve kazanan tarafı açıklamaya yetkili bir jüri vardır.
- Tartışmalar fazla bilimsel olmaz; daha ziyade söz ustalığı ve hazır cevap olma gibi özellikler öne çıkar.
- Öğrenci hem kendi tezini hem de karşı tezi iyi bilmelidir.
- Eğer öğretmen münazarayı sınıfta düzenlemişse, daha sonra karşı görüşleri topluca değerlendirecek bir sınıf çalışması da yapılmalıdır.

Örnek olay: Örnek olay incelemesi gerçek hayatta karşılaşılan bir problemin sınıf ortamında çözüme ulaştırılmaya çalışılması ile gerçekleştirilir. Öğrenciler, bildiklerini ve kavradıklarını gerçek bir duruma uygulama şansına, problem çözme becerisine sahip olurlar.

Örnek olay incelenmesinde şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Öğrencilerin seviyelerine uygun problemler, gerçeklik, anlamlılık ve bütünlük açısından değerlendirilerek belirlenmelidir.
- Örnek olay, hedefler, iliskiler ve değerler bakımından değerlendirilmelidir.
- Tartışma sonunda ortaya çıkan ortak fikirler kaydedilmelidir.
- Örnek olayın incelemesinden sonra ulaşılan sonuçlardan nasıl yararlanılabileceği tespit edilmelidir.

Gösterip yaptıırma: Öğretmenin bir işin nasıl yapılacağını gösterdikten sonra alıştırma ya da uygulama amacıyla öğrenciye yaptıırmasıdır.

Gösterip yaptıırmada dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Öğretmenin kazandırılacak beceriyi öğrencilere göstermesinden sonra bu işi her öğrencinin istenilen beceriyi kazanabilmesi için gerekli zaman tanınmalıdır.
- Sınıf, laboratuvar gibi ortamlar ve gösteri sırasında kullanılacak araç ve gereçler önceden hazırlanmalıdır.
- Beceriler sırayla basitten karmaşığa doğru amaçlı olarak gösterilmelidir.

Problem çözme: İstenilen hedefe ulaşmada en etkili yoldur. Öğrencilerin bilimsel yöntemleri kullanması ve bilimsel tutum kazanması açısından önemlidir.

Problem çözmede dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Problemin farkına varılıp tanımı ve sınırlandırılması yapılmalıdır.
- Problemin çözümüne ilişkin hipotezler (denenceler) üretilmelidir.
- Hipotezler için bilgi ve veri toplanmalı, değerlendirilmemeli ve organize edilerek yorumlanmalıdır.
- Çözüm uygulanarak elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunulmalıdır.

Bireysel çalışma: Bir öğrencinin kendi başına yaparak ve yararlanarak öğrenmek istediği bilgiye ulaşmasıdır. Bireysel çalışmada dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları tespit edilmelidir.
- Öğrencinin amacı belirlenmelidir.
- Zaman en iyi şekilde kullanılmalıdır.
- Planlama yapılmalıdır.

Grupla çalışma: Sınıftaki öğrenci sayısına göre en az 2, en çok 8-10 kişinin bir araya gelerek aynı konu üzerinde ortak amaçlarla yaptıkları çalışmalardır. Temel amaç, grup üyelerinin birlikte düşünmelerine, karışıklı fikir alışverişi içinde olmalarına ve rahat bir ortamda çalışmalarına olanak sağlamaktır.

Grupla alı ma yönteminin özellikleri

- Gruba üye öğrenciler, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda topluluk hâlinde belirlenmiş amaç veya amaçlara yönlendirilir.
- Grup çalışmasının özünde öğrencilerin bir konu veya problemle ilgili olarak birlikte konuları ve çözüm yollarını aramaları vardır.
- Grup üyeleri arasındaki iletişimin sağlıklı olması, tekniğin etkililiğini artıran önemli faktörlerdendir.
- Her bireyin üzerine düşeni yapması gerekir.
- Küçük gruplarda daha etkilidir.

Grupla alı ma yönteminin kullanım ilkeleri

- Dersin hedefine ve etkinliğe göre, uygun sayıda öğrenci içeren gruplar oluşturulmalıdır.
- Gruplar, öğretmen tarafından rastgele oluşturulmalıdır; ancak belirli öğrencilerin aynı gruplarda yer almamalarına dikkat edilmelidir.
- Her grupta, grup çalışmalarını koordine eden ve öğretmen ile bağlantı kuran bir grup lideri olmalıdır.
- Grup üyeleri sürekli değerlendirilerek öğrencilerin diğer kişilerle teması sağlanmalıdır.
- Konular öğrenci düzeyine uygun ve sınıfın ilgisini çekici nitelikte olmalıdır.
- Etkinlikler iyi planlanmalı ve öğrenciler önceden yapılacak etkinlikler ve sorumluluklar konusunda bilgilendirilmelidir.
- Her grup, çalışmalarını diğer gruplara sunmalı, gözlem ve değerlendirmeleriyle ilgili dönüt alıp vermelidir.
- Etkinlikler esnasında öğretmen dışarıdan gözlemci olarak sınıfta dolaşmalı, grup çalışmalarını kontrol etmeli ve grup üyelerine yardımcı olmalıdır.

Gözlem ve inceleme: Gözlem, bir olayı, bir nesneyi ya da gerçeği anlamak için olay, nesne ya da gerçeğin çeşitli belirtileri ve koşullarını izleme işlemidir. İnceleme ise, ele alınan bir konu ya da olayın özelliklerini ve ayrıntılarını tam olarak anlamaya çalışmak için yapılan yöntemli çalışmadır.

Gözlem çalışmaları ve incelemede dikkat edilmesi gereken noktalar:

- Çalışma ve incelemelerin konunun amaçları ve içeriyle doğrudan ilgili olması olmalıdır.
- Gözlem ve incelemenin her amacı ayrıntılı olarak planlanmalıdır.
- Gözlem planının öğrencilerle ve hatta velilerle yapılması, plana öğrencinin ve velisinin katkısının sağlanması önemlidir.
- Gözlemin bir gezi ile birlikte olmasının gerektiği durumlarda, disiplin problemleri olmaması için organizasyonun çok iyi yapılması gereklidir.
- Öğrenciler, gittikleri yerlerde neye dikkat edeceklerini, neyi gözleyeceklerini bilmelidirler.
- Gözlem sırasında öğrencilerin düzgün not almaları sağlanmalıdır.
- Gözlem sonunda gözlem sonuçlarını görmeye yönelik bir değerlendirmenin yapılması esastır. Bu süreçte gözlem sırasında tutulan notlar, toplanan materyaller, çekilen fotoğraflar veya filmler, ses kayıtları vb. ayrıntılı olarak değerlendirilmelidir.

Beyin fırtınası: Beyin fırtınası, bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal etme yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan yaratıcı bir tekniktir. Buna “bulu fırtınası” da denilmektedir (Demirel, Öğretim Sanatı, s.90).

Beyin fırtınası tekniğinde bir sorunu çözmekle görevlendirilen grup üyeleri mümkün olduğu kadar çok fikirleri sunarlar. Bu yolla her bir üyenin çözüm önerisi diğer grup üyelerini yeni ve yaratıcı bululara ortaya çıkarmaya yöneltir. Bu teknikte sorunun ne olduğu, toplantının amacının ve süresinin belirtilmesi, söylenenlerin analizi, değerlendirilmesi ve yeniden örgütlenmesinin yapılması gereklidir. Beyin fırtınası tekniğinde çeşitli çözüm yollarından

yararlanılır. Bu çözüm yollarından bazıları; benzerinden yararlanma, fikir bağlantıları kurma, zarardan yarar çıkarma.

Gösteri: Gösteri tekniğinin amacı bir izleyici grubunun önünde bir işi nasıl yapılacağını göstermektir. Gösteri sınıf ortamında, genellikle öğretmen ya da uzman kişilerce yapılır. Gösteri tekniğinde hazırlık amaçları oldukça önemlidir. Hazırlık amaçlarında;

- Gösterinin hedefinin ne olduğu, bu hedefe ulaşmada öğrencilerin nasıl bir rol oynayacağı, gösteri için yeterli araç gereç ve zamanın olup olmadığı tespit edilmelidir. En önemlisi de öğrencilere gösterinin hedeflerinin ne olduğunun iyice açıklanmasıdır.
- Gösteriyi öğretmen yapabileceği gibi öğrenciler kendi aralarında da yapabilirler. Gösteriyi öğrencilerin yapması bazı kalıplaştırılmış iletişim kurma yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Soru cevap: En yaygın olan ve her dersin öğretiminde kullanılan soru cevap tekniği, öğrencilere düşünme, konuşma ve yazma alışkanlıklarını kazandırma bakımından oldukça önemlidir. Sokrates tekniği olarak da bilinen bu teknikte;

- Bütün sınıfı ilgilendiren sorular, tüm sınıfa sorulmalı ve aynı anda herkes cevabı bulmak için düşünürülmeli, daha sonra da soruyu cevaplandıracak kişiyi belirlenmelidir. Bu belirlemede cevap vermeye gönüllü öğrencilere öncelik verilmeli, kolay sorular gruba göre öğrenmesi yavaş olan öğrencilere sorulmalıdır. Yanlış cevap veren öğrenciler azarlanmamalı ve sınıf içinde küçük düşürücü davranışlardan kaçınılmalıdır. Ayrıca soruların sınıftaki tüm öğrencilere adaletli bir şekilde yöneltilmelidir.
- Doğru cevaplar anında pekiştirilmelidir. Yanlış cevaplar düzeltilmelidir. Doğru cevapların verilmesi için ipuçları kullanılmalı ya da yanlış sorular sorulmalıdır.
- Sınıfta öğrencilere tek tek sorular yöneltiliyorsa oturma sırası, numara sırası gibi belli bir sıraya göre değerlendirilmelidir. Böylece tüm sınıfın dikkati ve ilgisi sağlanabilir.
- Soruları öğretmen sorabileceği gibi öğrencilerin öğretmene ya da öğrencilerin birbirine soru sormalarına da olanak sağlanmalıdır.

Soruların öğrencilerce cevaplandırılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar:

- Soruyu sorduktan sonra düşünmek için zaman bırakmalı.
- Öğrencilerin soruya kendi sözcüklerini kullanarak cevap vermeleri sağlanmalı.
- Konuşma güçlüğü olan öğrencileri sabırla dinlemeli ve diğer öğrencilerin de sabırla dinlemesi sağlanmalı.
- Yanlış cevap veren ya da cevap vermede güçlük çeken öğrenciyle alay etmekten, onu azarlamaktan ya da küçük düşürücü bir davranışta bulunmaktan kaçınılmalı.
- Cevap vermek isteyen öğrencilere adlarını söyleyerek söz verilmeli.

Soru sormada en önemli husus, bekleme süresidir. Öğretmenlerin soru sorduktan sonra en çok bir saniye bekledikleri ifade edilmektedir. Bu süre, gerçek anlamda düşünmek için yeterli değildir. Genelde öğrenciler çabuk yanıt vermeye ilimindedir. Öğrenciler 3-4 saniyelik hamlelerle konuşmaktadırlar. Bu durum, uzun düşünerek verilen yanıtları ve tartışmaları olanaksız kılmaktadır. Öğretmenlerden, soru cevap tekniğini kullanırken soru sorduklarında bekleme süresi olarak öğrencilere 3-5 saniye vermeleri istenmektedir.

Drama: Drama, öğrencilerin hangi durumlarda, nasıl davranışları gerektiğini ya ayararak öğrenmelerini sağlayan bir öğretim tekniğidir. Problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirir. Bu teknik bilinen en eski öğretim tekniklerinden biridir. Çok kullanışlı ve yararlı olduğu için günümüzde okullarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Drama tekni inin yararları öyle sıralanabilir:

- Etkili ve dikkatli dinleme yetene ini geli tirir.
- Ki inin kendine olan güvenini artırır.
- Anlama yetene ini ve yaratıcılı ı artırır.
- Akıcı konu mayı geli tirir.
- Dile hâkimiyeti ve ifade yetene ini geli tirir.
- Bilgilerin etkin kullanımını sa layarak onları peki tirir.
- Bu teknik tek taraflı olmayıp hem oyuncuya hem de seyirciye yöneliktir.

Drama tekni inin iki türü vardır. Bunlar biçimsel ve do al drama teknikleridir. Do al drama adından da anla ılaca ı üzere do al olmayı vurgular. Bu tür drama oyunlarında oyuncular kendilerini diledi i gibi ifade etme özgürlü üne sahiptir. Bu drama tekni inin amacı bireylere serbest konu ma alı kanlı ı kazandırmak, onların duygu ve dü üncelerini kendi sözcükleriyle diledikleri gibi açıklamalarına olanak sa lamaktır. Bu alı kanlıkların küçük ya larda daha etkili bir ekilde kazanıldı ı belirtilmektedir.

Biçimsel drama etkinli i ise daha çok yeti kin ö rencilere dönüktür ve duygu ve dü üncelerini ba ka bir ki ili e girerek ifade etme olana ı sa lar. Bu drama türünde oyunlar daha ciddi ve planlıdır. Oynanacak oyun ya da hikâye oyuncular tarafından payla ılmı , ezberlenmi ve provası yapılmı durumdadır. Biçimsel ve do al dramanın birçok türü vardır. Bu türler arasında genel olarak kesin bir ayırım yapılamamaktadır. Bunlar arasından serbest oyunlar, hikâyeleri sahneleme, resimlerle hikâye sahneleme, radyo ve TV haberlerini ya da yayınlarını taklit etme ve gölge oyunları do al dramaya; kuklalar, pandomim ve oyunlar da daha çok biçimsel dramaya örnek olarak gösterilmektedir.

Görü me: Görü me herhangi bir sorunun çözümünde ya da bir konu ile ilgili bilgi elde etmede do rudan ilgili ki i ya da kurumlarla önceden planlanmı yüz yüze yapılan etkinliktir. Görü menin amacına ula ması için;

- Ö rencilere görü menin nasıl yapılaca ı hakkında bilgi verilmeli,
- Görü me öncesi ön hazırlıklar (planlama, randevu, soruları hazırlama vb.) yapılmalı
- Görü meden sonra rapor hazırlanmalı, sınıfta sunulmalı ve tartı lmalıdır.

Benze im: Sınıf içinde ö rencilerin bir olayı gerçekmi gibi ele alıp üzerinde çalı ma yapmalarına imkân tanıyan bir ö retim tekni idir. Bu teknik ile bir olayın model (sanal) olarak canlandırılması sa lanır. Ö renciler bu olaya katılırlar, ona ekil verirler. Roller, i levleri, görev ve sorumlulukları vardır. Problem çözer, beceri kazanır, karar verirler. Ö rencileri gerçek ortamlarda, gerçek araçlarla yeti tirmenin güç, tehlikeli ve maliyetinin fazla oldu u durumlarda gerçe in bir model ya da olu turulmu ortamlarda yeti tirilmesi esasına dayanır.

5.6. ÖLÇME VE DE ERLEND RME

Ölçme ve de erlendirme, ö renme ve ö retme sürecinde ö rencilerin ba arılarını saptamak, eksikliklerini belirlemek, ö retim strateji-yöntem-tekniklerinin etkinli ini anlamak, programın zayıf ve kuvvetli yanlarını ortaya çıkarmak için yapılır. Bu programda de erlendirme, ö renme sürecini destekler ve ö rencinin geli imini izlemeyi amaçlar.

De erlendirme yaparken ö rencilerin;

- Ö rendiklerini ne kadar uygulayabildi i,
- Akıl yürütme becerilerinin geli im düzeyi,
- Derse yönelik tutumlarının nasıl oldu u,
- Dersle ilgili ne kadar öz güvene sahip oldu u,
- Öz düzenleme becerilerinin ne kadar geli ti i,
- Sosyal becerilerinin ne kadar geli ti i,
- Hangi düzeyde ileti im kurabildi i ve ili kilendirme yapıp yapamadı ı vb. göz önünde bulundurulmalıdır.

Önceki ö renmelerin sonraki ö renmeleri etkiledi i, eksik ya da yanlış ö renmelerin ise sonraki ö renmeleri engelledi i açıktır. Ö renmede ya anan bu aksaklıklardan haberdar olmak için zaman zaman ö rencileri yazılı olarak sınavının yanında tartışma, sunum, deney, sergi, proje, gözlem, görüşme, ürün dosyası, öz değerlendirme, akran değerlendirme vb. değerlendirme çalışmaları da yapılmalıdır. Bu amaçla kullanılması önerilen araçlar verilen hâliyle veya amaca uygun olarak yeniden düzenlenerek uygun yerlerde ve zamanlarda uygulanmalıdır. Ölçme araçlarından elde edilen verilerle yapılan değerlendirmeler öğrenci, öğretmen ve program için dönüt olarak kullanılabilir. Bu değerlendirmelerin amacı, öğrenci öğrenmelerindeki eksiklikleri belirleyip öğretmen-öğrenme sürecine katkıda bulunmaktır. Böylece, değerlendirme öğrenmenin bir parçası hâline dönüşür. Ölçme ve değerlendirme sürecinde soruların ve performans görevlerinin kazanımlara ve sınıf düzeyine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencilerin akıl yürütme, ilişkilendirme vb. becerilerinin sınavında ise sorular ve cevaplar sözlü olarak verilmelidir. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları bir plan dâhilinde yapılmalıdır. Ölçme ve değerlendirme planı hazırlanırken aşağıdaki sorular sorulur:

- Ölçme ve değerlendirmeyi hangi amaçla yapıyorum?
- Ölçme ve değerlendirme yapmak için hangi araç amaçıma uygundur?
- Bu aracı ne zaman kullanmalıyım?
- Ölçme ve değerlendirme aracını nasıl uygulamalıyım?
- Ölçme ve değerlendirme aracından elde ettiğim bilgiyi nasıl değerlendireceğim?

Bir ölçme ve değerlendirme planı uygulanırken;

- Ölçme ve değerlendirme planı dersin kazanımlarına uygun olarak hazırlanır.
- Öğrencilerin çalışmaları sistematik olarak değerlendirilir.
- Öğrencilerin cevapları kadar düşünme yolları da değerlendirilir.
- Öğrencilerin problem çözme becerileri ve problem çözmeyle ilgili tutumları da ölçülür.
- Planda grupta yapılan çalışmaların değerlendirmesine de yer verilir.
- Mümkünse her fırsatta öğrencilerin görüşleri alınır.
- Sınıftaki öğrencilerin tümünün aynı zamanda değerlendirilmesi zorunlu değildir.
- Sınıftaki öğrencilerin problem çözme becerileri bir ya da birkaç problemle değerlendirilebilir. Değerlendirme için tüm problemlerin kullanılması zorunlu değildir.
- Ölçme ve değerlendirmenin nasıl uygulanacağı ve zamanı öğrencilere bildirilir.

Günlük çalışmaları değerlendirmek için günlükleri, ödevleri, alıştırmaları, kısa sınavları, kontrol listeleri ve görüşme formları kullanabilir. Sınavlarda ve alıştırılarda performans değerlendirmeye uygun soruların yanı sıra çoktan seçmeli, eleştirme ve kısa cevaplı sorular yer alabilir.

Performans değerlendirme, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak onların bilgi ve becerilerini eyleme dönüştürmelerini, gerçek yaşam aktarmalarını sağlayacak durum ve görevler aracılığıyla değerlendirme yapmak biçiminde tanımlanabilir. Performans değerlendirme, dersin kazanımlarıyla ilgili olarak öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını göstermesini ister. Performans değerlendirme, gözlemlenebilir bir performans veya somut bir ürünle sonuçlanır. Bu tip değerlendirmede öğrenci, cevabı verilenler arasından seçmez ve kendisi yapılandırarak bir ürün meydana getirir.

Öğretmenler öğrencilerini değerlendirirken; kısa cevaplı, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, eleştirel sorulardan oluşan geleneksel testleri kullanabilirler. Performansa dayalı değerlendirme yapmak için ise açık uçlu sorular, gözlem, posterler, görüşmeler, öz değerlendirme formu, öğrenci ürün dosyası, projeler, performans görevleri vb. kullanılabilir. Bu görevler yapılırken öğretmenler öğrencilerin hem kullandıkları stratejileri hem de problem çözme süreçlerini değerlendirebilir. Açık uçlu sorular ve performans görevleri her bir öğrencinin öğrendikleri bilgilerle ilgili yorum ve değerlendirme yapmasına, sonuç çıkarmasına daha fazla fırsat verir. Aşağıda ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin bazıları ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir.

1. Proje: Ö rencilerin grup hâlinde veya bireysel olarak istedikleri bir alanda/konuda inceleme, ara tırma ve yorum yapma, görü geli tırme, yeni bilgilere ula ma, özgün dü ünçe üretme ve çıkarımlarda bulunma amacıyla ders ö retmeni rehberli inde yapacakları çalı malardır.

Bir uzmanlık alanında, sık sık disiplinler arası ara tırma planlayarak ve tasarlayarak olu turulan bir ö renci ya da bir grup ö renci tarafından üstlenilen projeler ki iye yeni bilgiler, özel beceriler ve alı kanlıklar kazandırır.

Proje konuları zümre ö retmenleri tarafından belirlenebilece i gibi ö renciler de kendi ilgi duydukları alanlara göre bireysel ya da grup olarak proje konusu belirleyebilirler. Proje konuları bir tek alanla ilgili olabilece i gibi disiplinler arası da olabilir. Verilen proje konuları ö rencilerin düzeyine uygun ve yerel imkânlarla göre yapılabilecek nitelikte olmalıdır.

Ö rencilerin performanslarını ölçmek için ara tırma ödevi ya da projeler verilir. Ö rencilerin çalı maları için i takvimi hazırlanır. Bu takvime göre gözlem ve görü meler yapılarak ve hazırlanan ürüne bakılarak bu süreçteki çalı malar de erlendirilir. Ö rencilere çalı maları ile ilgili geri bildirimler verilir. Proje çalı malarında grup de erlendirme formu da kullanılabilir.

2. Performans görevi (ödevi): Programda öngörülen ele tirel dü ünme, problem çözme, okudu unu anlama, yaratıcılı mı kullanma, ara tırma yapma gibi ö rencinin bili sel, duyu sal, psiko-motor alandaki becerilerini aynı anda kullanmasını, geli tirmesini ve bir ürünün ortaya konmasını gerektiren çalı malardır.

Performans görevleri, cevabını ö rencilerin yapılandırdı ı bir görev, bir problem ya da açık uçlu bir soru olabilir. Ö renciler bu görevi yerine getirirken nasıl planladı mı, hangi stratejileri kullandı mı, verileri nasıl topladı mı ve organize etti ini, nasıl örnekledi ini, genellemelere nasıl ula tı mı, kısmi ve geçici çözümleri nasıl de erlendirdi ini ve cevaplarını nasıl savundu unu da gösterir.

Bu tür görevlerle ö rencilerden, derslerde kazandırılması hedeflenen üst düzey becerilerdeki geli imlerini günlük ya amla ili kilendirerek göstermeleri beklenmektedir. Performans görevlerinin bir sınıftaki her ö renciye, aynı konu ba lı ında ve aynı zamanda verilmesi zorunlu de ildir. Performans görevleri ö rencilerin seviyesine uygun ve ö renciler tarafından yapılabilecek nitelikte olmalıdır. Performans görevleri yapılırken ö renciler, ö retmen tarafından gözlemlenerek gereken yerlerde yönlendirilir. Bu görevler disiplinler arası bilgi alı veri inin sa lanması ve kalıcı ö renmelerin gerçekleşmesi için de yarar sa lar. Bu görevler gruplar hâlinde yaptırılarak ö rencilerin sosyal becerilerinin geli imi sa lanmı olur.

3. Gözlem: Ö rencilerin sınıf içi etkinliklere katılımları, soru ve önerilere verdikleri cevapları, grup çalı malarına ve tartışmalarına katılımlarına yönelik yapılan çalı malarda sergiledikleri becerileri tutarlı, güvenilir, geçerli biçimde de erlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Gözlem yapılarak ö rencilerin ba arıları, tutumları ve kendine güvenleri hakkında bilgi edinilebilir. Gözlem, ö renciler hakkında do ru ve çabuk bilgi sa lar. A a ıdaki noktalar, ö retmenlere gözlem yapmada kolaylık sa layacaktır:

- Ölçütleri koyarken bütün ö renciler için aynı standartlar kullanılır.
- Her ö renci birkaç kez gözlemlenir.
- Her ö renci de i ik durumlarda ve farklı günlerde gözlemlenir.
- Her ö renci de i ik özellikler, beceriler ve davranı lara göre de erlendirilir.
- De erlendirme, mümkün oldu u kadar gözlem yapıldı ında kaydedilir.

Gözlemler, informal biçimde yapılabilece i gibi gözlenecek ölçütlerin belirlendi i yapılandırılmı gözlem formları veya kontrol listesi kullanılarak da yapılabilir. Ö retmenlerin gözlem formlarını kullanarak ö rencilerin sergiledi i davranı ları kaydetmesi geçerlik ve güvenilirli e katkı sa lar. Ö rencilerin verdi i cevaplara göre nerede yardıma ihtiyaçları oldu una karar verilir. Performansları ve tutumları hakkındaki bilgilerine gözlem formlarından ula ılabilir.

4. Ö renci ürün dosyası: Ö rencilerin bir ya da birkaç alanda harcadı ı çabayı, geçirdi i evreleri ve çalı malarını gösteren bir koleksiyondur. Ö rencinin geli imini, veli ve ö retmenin izleyebilmesine olanak sa lar. Sınıf içi etkinliklerin ö rencinin seçimi sonucunda bir araya getirilip, yansıtılmasıyla olu an ö renci ürün dosyası, aynı zamanda hem ö retmen hem de ö renci için bir de erlendirme yöntemidir.

Ö renci ürün dosyası hazırlama sürecinde ö retmenin yapacakları

- Ö renci ürün dosyasının sınıfa tanıtılması
- Ö rencilere ürün dosyasının bir de erlendirme aracı oldu unun söylenmesi
- Ö renciye ürün dosyası hazırlamada rehber olacak bir yazı hazırlanması
- Ö renci ürün dosyalarında nelerin bulunabilece inin söylenmesi (projeler, ara tırmalar, problemler, stratejiler dereceli puanlama anahtarları, yazılar vb.)
- Yapılan çalı malardan belli periyotlarla en iyi ürünün seçilmesi
- Ö rencilerden, her ö renme ürünü materyali seçmek için bir gerekçe yazmaları ve çalı malarını ele tirmelerinin istenmesi
- Ö rencilere akranlarıyla birlikte ürünlerini payla ma fırsatı verilmesi
- Her a amanın nasıl de erlendirilece inin açıklanması ve ö rencilere puanlama konusunda bilgi verilmesi
- Ö renci ürün dosyasıyla ilgili ö rencilere geri bildirimde bulunulması

Ö renci ürün dosyasının içeri i

- Dosyanın “içindekiler” bölümü
- Ön söz, özet ya da öz geçmi (Burada ö renci çalı malarının ba langıçtan o ana kadarki geli imi anlatılır. Ö renci ba langıçta neredeydi, bu a amaya nasıl geldi?)
- Ö renci tarafından dosyaya konulan tüm ürünler ya da çalı malar
- Yapılan her çalı manın de erlendirilmesi ile ilgili dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi ya da öz de erlendirme formları
- Ö renci ürün dosyasının de erlendirilme ölçütleri
- Her ürünle ilgili yansıtma ifadelerinin yazılması

Bu ifadeler yazılırken a a ıdaki sorulardan seçilenler ö rencilerce cevaplanır.

- ✓ *Bundan ne ö rendin? Bu çalı ma senin için ne ifade ediyor?*
- ✓ *Hangi konuda ba arılı oldu unu dü ünüyorsun?*
- ✓ *Çalı mada hangi bölümler, kısımlar geli tirilmelidir?*
- ✓ *Tekrar denesen neleri de i tirir ya da ekledin?*
- ✓ *Neden bu çalı mayı seçtin?*
- ✓ *Bu çalı manda en çok neyi be endin?*
- ✓ *Burada senin için önemli olan ne?*
- ✓ *Bu, yaptı ın çalı maları en iyi temsil eden örnek midir?*
- ✓ *Çalı mayı yaparken beklemedi in nelerle kar ıla tın?*

Ürün dosyasında a a ıdaki belgeler olabilir:

- Günlükler
- Ödev-alı tırma cevapları
- Ö rencilerin yazdı ı problemler
- Grup proje raporları (bireysel görü ler de olmalı)
- Ö rencilerin yaptı ı sunumların kayıtları
- Ders konularından birinin uygulaması ile ilgili bir rapor
- Ö retmen anekdotları
- Ö retmen kontrol listeleri
- De erlendirme çalı maları
- Afi , posterler vb.
- Kısa sınavlar

Ö renci ürün dosyasına alınan ürünlerin her biri, Ek'te verilen uygun ölçeklerle de erlendirilmelidir. Ek'teki form bir örnektir. Farklı de erlendirme yaklaşımları da kullanılabilir. Ö rencilerin açık uçlu sorularını, projelerini, performans görevlerini, ürün dosyalarını vb. de erlendirmek için dereceli puanlama anahtarları, kontrol listeleri ve dereceleme ölçekleri kullanılır.

5. Dereceli puanlama anahtarı: Performansı tanımlayan ölçütleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır.

Bütüncül dereceli puanlama anahtarı: Öğretmenin genel süreci veya ürünü bir bütün olarak, parçalarını dikkate almadan puanlamasıdır. Bu yöntem öğrenci ürünleri toplam puan olarak de erlendirilmek istendiğinde kullanılır.

Analitik dereceli puanlama anahtarı: Burada önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını, sonra da bu puanları toplayarak toplam puanın hesaplanmasını gerektirir. Bu ölçekler, çalışmanın ya da ürünün farklı boyutlarına farklı notlar vermek amacıyla oluşturulur.

6. Kontrol listeleri: Gözlemlenen performansın ya da ürünün belirlenen performans ölçütlerine ne derece uyumlu olduğu kontrol listeleri kullanılarak belirlenebilir. Davranıların ya da özelliklerin varlığını gözlemlenebilir ve sınıflandırılır. Her gözlem iki de erli olarak kaydedilmelidir (var/yok, evet/hayır, görüldü/görülmedi; doğru/yanlış, yapıldı/yapılmadı vb.). Aynı anda tüm öğrenciler gözlemlenmeye çalışılmaz.

7. Duyusal özellikleri ve öz düzenleme becerilerini de erlendirme: Öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin yanı sıra duyuşsal gelişimleri de önemlidir. Duyuşsal boyutun de erlendirilmesinde öğrencilerin derse yönelik tutumları, kendine güvenleri vb. hakkında bilgi edinmek için ölçekler kullanılabilir, gözlem veya görüşme yapılabilir. Öğrencilerin duyuşsal özelliklerini gözlemek amacıyla duyuşsal veya düzenleme yönelik sorular hazırlanabilir. Sorulardan bazıları şunlar olabilir:

- Konu ile ilgili olarak ne yaptığınız nelerdir?
- Konu ile ilgili olarak sizi ne zorladı? Bu zorlukların üstesinden gelebildiniz mi? Gelebildiyse neler yaptınız?
- İmdi bu ders hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Daha başarılı olmak için ne yapıyorsunuz?
- Grup olarak çalışmaktan hoşlanıyor musunuz? Neden?
- Neler öğrenmek istersiniz? Neden?

Örencilerin bilişsel gelişimlerinin yanı sıra duyuşsal gelişimleri de önemlidir. Bunun için tutum ölçekleri kullanılır. Bir öğrencinin ölçekten aldığı puan, ölçekte bulunan maddelerden aldığı puanların toplamından oluşur.

4.7. EKONOMİ, ÖĞRETİM VE ÖĞRENME

Bu programın uygulanmasında eğitim bilimlerindeki son gelişmeler ile aktif öğrenme ve etkili öğretim yöntemleri, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı dikkate alınmalıdır. Etkili ve başarılı bir eğitim sürecini amaç edinmiş tüm öğretim programlarında olduğu gibi ekonomi öğretimi programında da programın merkezinde öğrenci vardır. Bu nedenle program uygulanırken bireylerin bireysel özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları, geçmiş yaşıtları dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmalıdır. Programın uygulayıcısı öğretmen, iyi bir rehber olmalıdır. Eğitim bilimindeki son gelişmeler; öğretmenin bilgi aktaran değil, bilgiye ulaşma yollarını öğrenciye öğretmek derste rehberlik yapıcı bir konumda olmasını önermektedir. Öğretmenlerimize yüklenen bu rol öğretmeni geri plana itme ve öğretmeni pasifleştirme olarak düşünülmemelidir. Aksine bu rol öğrenmeyi kolaylaştırarak öğretmenin yükünü hafifletmekte ve bireylerin iç disiplin ile bilgiye ulaşmak için etkili yolları kullanarak kendisini geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

Ekonomi: Ekonomik hayat toplumsal yaşamın vazgeçilmez öğelerinden birisidir. Bu anlamda ekonomi, toplumsal yaşamla ve kültürle iç içe bir kavramdır. Ekonomik yaşam

günlük hayatımızı ekillendiren temel u radır. Ekonomi önemi itibariyle insan il kilerini derinden etkiledi i gibi ülkeler arası il kileri de belirleyen temel etkenlerin ba nda gelmektedir. Ekonomi geli mi lik düzeyinin de temel göstergesidir. Bu nedenle gerek bireysel anlamda gerekse ülkeler bazında ekonomik durum, gücün bir göstergesidir.

Ekonomi ta ıdı ı özellik itibariyle hem bireysel anlamda hem de devlet bazında sa lıktan e itime, spordan beslenmeye, ula ımdan giyim tarzına kadar her alanı etkileyen vazgeçilmez bir unsurdur. Bu gerçe in farkında olan büyük önder M. Kemal ATATÜRK Kurtulu Sava ından sonra millet olarak yeni bir sava a giri mi tir. Bu sava ın ekonomi alanındaki sava oldu unu belirtmi ve ekonominin hemen her alanında büyük bir seferberlik hamlesi ba latmı tır. Bugün ekonomimizin temelini olu turan dev tesisler ve yatırımlar o dönemin eseridir. Zaten Atatürk ilke ve inkılâplarının temelinde ekonomik ve kültürel anlamda ça da uygarlık seviyesinin üzerine çıkma anlayı ı vardır.

Ekonomi ö retiminin önemi: E itim toplumsal bir süreçtir. E itim kurumları toplumsal kurumların ba nda gelmektedir. E itim ve ö retim faaliyetlerinin temel amacı bireyi toplumsal hayata hazırlamaktır. E itimin bu özelli i ekonomi ö retiminin amacını da olu turur.

Bu programın uygulanmasındaki asıl amaç, yeni nesillerin ekonomik hayata ayak uydurmalarını sa lamak ve temel ekonomi bilgi ve becerileri kazanarak yetenekleri do rultusunda ileride ekonomik hayat içerisinde var olan fırsatları görerek ekonomik ba ımsızlıklarını kazanmalarınıdır. Ekonomi e itimi bu özelli i ile önemli bir ihtiyacı giderecektir.

Neden ktisat E itimi Görüyoruz?

ktisat bir bilimdir. Öyleyse önce u soruyu yanıtlamalı: Neden bilim e itimi görüyoruz? nsanlık tarihini belirleyen, iki temel e ilim vardır: 1- nsan ya amak ister, hem de iyi ya amak ister. 2- nsan merak eder, ya ad ı evrene ait gerçekleri ö renmek ister. te bu iki e ilimdir ki insanı çevresini tanımaya, bilmeye, ö renmeye itmı tir. Zamanla bilgiler biriktirilmı , sistemle tirilmı tir. Bundan da yava yava bilimler do mu tur. Demek ki “Neden bilim e itimi görüyoruz?” sorusunun yanıtı ö yle: Daha iyi ya amak ve gerçekleri ö renmek için bilim e itimi görüyoruz. Bu önermeyi herhangi bir bilime uygulayabiliriz. Örnek: Gerçe i ö renmek ve daha iyi ya amak için matematik, fizik e itimi, tıp e itimi görüyoruz. Öyleyse sorumuzun yanıtını bulduk: Gerçe i ö renmek ve daha iyi ya amak için iktisat e itimi görüyoruz.

Atatürk’ün güzel bir sözü, “neden iktisat e itimi?” sorusuna en güzel ve en kestirme cevaptır. “Ekonomi demek her ey demektir.” Gerçekten biz iktisadı bunun için, “Ekonomi demek, her ey demek” oldu u için ö reniyoruz (DURA, Cihan; 2007: Prof. Dr. Erciyes Üniversitesi Ö retim Üyesi. <http://www.cihandura.com>).

Ekonomi e itimi: Ekonomi e itimi, ekonomik hayatın bireyler için gerekli kıldı ı temel bilgi ve becerileri içermektedir. Bireylerin ekonomik hayatın dı nda kalması dü ünülemez. Bu nedenle ekonomi dersinin e itim kurumlarında okutulmasına gereksinim duyulmu tur. Ekonomi, e itimi hem etkileyen hem de e itimden etkilenen toplumsal bir yapıdır. Ekonomi ö retimiyle ekonomist yeti tirmek temel amaç olmayıp bireylerin, ekonomik ya antının zorunlu kıldı ı temel becerileri kazanmalarını sa lamaktır. Bu gerçekler do rultusunda ekonomi e itimi;

- Bireylerin toplumsal hayata uyum sa lamalarını,
- Bireylerin çevrelerinde var olan fırsatları görmelerini,
- Bireylerin ki sel, ulusal ve evrensel sorunlar konusunda bilinç kazanmalarını sa lar.

Ekonomi ve kültür: Sosyolojik bir kavram olan kültürü geni anlamda insanların olu turdu u de erler ve kazanımlar manzumesi olarak tanımlanabilir. Kültürün bu tanımından yola çıkarak ekonomik faaliyetleri kültürle menin temel faktörlerinden birisi olarak görülebilir. Kültürel geli me ve de i meyi etkileyen ekonomik yapı aynı zamanda kültürel hayattan da etkilenmektedir. Bu bakımdan ekonomi ve kültür arasında çift yönlü bir etkilim oldu u söylenebilir.

Ekonomi ö renmenin psikolojisi: E itimin bir amacı da psikolojik açıdan sa lıklı, olumlu benlik algısına sahip bireyler yeti tirmektir. Bu amaca ula mak için e itimin, bireyin ihtiyaç duydu u alanlara yönelik fırsatlar sa laması gerekir.

Sa lıklı toplumların temelinde kendini gerçekle tirmı mutlu bireyler vardır. Bireylerin kendilerini gerçekle tirmedeki en önemli ihtiyaçları e itimle kar ılanabilir. Çünkü bireyler aldıkları e itimle sosyal statülerini ve ekonomik ba ımsızlıklarını kazanmaktadır. htiyaç ve

psikoloji arasındaki ili kiden hareketle bireyin ihtiyacı olan ekonomik hayata uyumu konusunda verilecek bir e itim sa lıklı toplum olu umuna katkıda bulunacaktır.

Bilgisayar teknolojisi ve ekonomi ö retimi: Günümüzde bilgisayar teknolojisinin önemi gittikçe artmaktadır. Her insanın; ça da bilim ve teknolojik metotları bilen, yorumlayan, kullanan, geli tiren ve alanındaki yeniliklere uyum sa layan, üretken olması, teknik insan gücünün yeti tirilmesi vazgeçilmez amaç haline gelmiştir. E itim ve kültür düzeyleri yüksek, geli en teknolojiye uyum sa layabilen toplumlar gelece in dünyasının ekillenmesinde önemli rol oynayacaklardır. Bilgiye ula ma, bilgi payla ımı, ileti im, ticaret bankacılık vb. birçok alanda bilgisayar vazgeçilmez bir ö e haline gelmiştir. Hayatımızda bu kadar önemli hale gelen bilgisayarın e itim ö retim sürecinde kullanılmaması dü ünülemez.

Artık okullarımızda bilgisayar vazgeçilmez bir e itim ve ö retim aracı haline gelmiştir. Bilgisayar teknolojisi e itim ö retim sistemimizde bilgiye ula ma ve payla ma vb. birçok faaliyette etkin olarak kullanılmaktadır. E itim ö retimi sınıf dedi imiz dört duvar arasında görmeyen birçok ö retmenimiz bilgisayar teknolojisini kullanarak istedi i anda ö rencisinin okul dı ı çalı malarını yönlendirebilmekte, ö rencisinin sorularına anında cevap verebilmektedir. Bu ba lamda ekonomi ö retiminde bilgisayar teknolojisinin etkin olarak kullanılması dersin amaçlarına daha kolay ula mamızı sa layacaktır. Özellikle ekonomi ile ilgili bilgiye ula mada bilgisayar teknolojisinin kullanımı son derece önemlidir.

Ekonomik hayatta bilgisayar teknolojisinin önemi tartışılmaz. Ekonominin can damarlarından olan bankacılık i lemleri artık cep telefonlarıyla bile yapılabilmektedir. Bu durum bilgisayar teknolojisinin hangi boyutlara ula tı ını açıkça göstermektedir. Bu nedenle bilgisayar teknolojisinin ula tı ı tüm imkânlar e itim ö retim faaliyetlerinde etkin olarak kullanılmalıdır.

4.8. Ö RENME VE Ö RETME SÜREC LE LG L TEMEL LKELER

Ö renci aktif olmalıdır: Ö renme ve ö retme sürecinde ö renci daima aktif olmalıdır. E itim ö retim sürecinde bu programın merkezinde ö rencinin oldu u asla göz ardı edilmemelidir. Ö rencinin daima aktif tutularak kendisini ifade edebilmesi Türkçeyi do ru kullanma alı kanlı ı kazanması son derece önemlidir. E itim ö retim sürecinde ö rencinin aktif olması ö renmeyi de hızlandırmaktadır.

Ö retimde örneklendirme ve ipucu uygulamalarına önem verilmelidir: E itim ö retim faaliyetlerinin temel amacı ö rencide istendik yönde davranı de i ikli i meydana getirmektir. Bu amaca ula abilmek için alıcı konumunda bulunan ö renciye iletilmek istenen asıl mesajın davranı a dönü ebilmesi için süreci kolayla tırıcı uygun ipucu kullanmak ö renmeyi kolayla tırır. E itimci bu programı uygularken ö rencilerin ekonomi konusunda sıfır bilgiye sahip olduklarını dü ünerek e itim ö retim sürecinde amacın gerçekleşmesine yönelik uygun ipucu kullanılmalıdır. Mümkün oldu u ölçüde, resim, video, bilgisayar vb. görsel araçları kullanmalı, gezi, gözlem ve inceleme çalı malarına yeterli zaman ayırmalıdır. pucu vermek sonuç almada yeterli olmayabilir. Bu nedenle ö retmen yeterli örnekler kullanarak süreci somutla tırmalıdır. Böylece konunun anlaşılrlı ı ve ö renme daha etkili gerçekleşecektir.

Anlamlı ö renme amaçlanmalıdır: Ö renmenin sadece bili sel düzeyde gerçekleşmesi e itim ö retim sürecinde yeterli görülemez. Bilgi, davranı a dönü tü ü sürece ve uygulanabilir oldu u sürece anlamlıdır. Bu nedenle ö rencilere temel ekonomi bilimini aktarmanın yanında, bu bilgileri kullanmalarını ve davranı a dönü türmelerini de amaçlamamız gerekir. Ö renci bankanın i levlerini mutlaka bilmelidir. Ancak bu tek ba ına yeterli de ildir. Ö renci ö rendi i bankanın i levlerini yerinde de görürse bilgi çok daha anlamlı ve kalıcı izli olur. Bu sürece ek olarak bir de ö renci bankada hesap açma vb. bankacılık hizmetlerinden birisini gerçekle tirirse ö renme çok daha anlamlı olur.

Ö retimde etkili ileti ime önem verilmelidir: Etkili ileti im hayatın her alanında ba arı için temel faktördür. Bu nedenle ileti imin e itim ö retim sürecindeki önemi yadsınamaz. Hatta ileti im ile e itim ve ö retim faaliyetinin iç içe geçmi kavramlar oldu unu söyleyebiliriz. İleti imsiz bir e itim ö retim süreci dü ünülemez. Ekonomi e itimi sırasında etkili ileti imin gerçekle mesine önem verilmelidir.

Ö retimde ya ayan ekonomi ile ili kilendirmeler önemsenmelidir: Hiç bir dersin i leni sürecinde ö retmene sadece teorik bilgileri aktarması tavsiye edilmez. Ö retmen teorik bilgileri, uygulama yoluyla anlamlı hale getirmelidir. Ö renci için en anlamlı bilgi en yararlı bilgidir. Bu nedenle ö retmen e itim ö retim sürecinde günümüzdeki ekonomik hayatta geçerli olan bilgi ve becerilere özel bir önem vermelidir.

Di er derslerle ili kilendirmeler önemsenmelidir: Ekonomik faaliyetler günlük hayatı derinden etkileyen temel u ra alanıdır. Bu nedenle ekonomi dersinin i leni i sırasında günlük hayatla ili kilendirmelere özel bir önem verilmelidir. Böylece ekonomi dersi ö renciler için daha anlamlı ve anla ılır olacaktır. Ekonomi dersi özelli i itibariyle di er tüm derslerle ili kilendirilebilir özelliktedir. Bu nedenle dersin i leni i sırasında matematik, sosyoloji, tarih, inkılâp tarihi ve Atatürkçülük gibi derslerle ili kilendirmelere önem verilmelidir.

Ö renci motivasyonu dikkate alınmalıdır: Ö retmen e itim ö retim sürecinde ö rencinin istekli olarak faaliyetlerin içerisinde yer almasına özel bir önem vermelidir. Bu yolla hem kalıcı ö renme gerçekleşir ve hem de ö renme kolayla ır. Ö renci motivasyonunu (isteklendirme) sa lamada bireysel farklılıklar göz ardı edilmemelidir. Ekonomi ile ilgili verilen örnekler homojen olmayan ö renci grubunda iyi seçilmelidir. Verilen örnekler ve açıklamalar her bireyin özelliklerine hitap ederse ö renci grubunun derse motivasyonu daha kolay olur. Ekonomi bilimi özelli i itibariyle teknik terimleri fazla olan bir disiplindir. Bu nedenle ö retmen ö renci için bir anlam ta ımayan teknik terimleri kullanmaktan mümkün oldu u kadar kaçınılmalıdır. Örnekler ve ipuçları ö renci seviyesine uygun olan günlük hayatta sık kullanılan ekonomi ile ilgili terimlerden olu malıdır.

birli ine dayalı ö renmeye önem verilmelidir: İnsan sosyal bir varlıktır. E itim ö retim faaliyetlerinin en önemli hedeflerinden birisi de bireyi sosyalle tirmektir. Bu nedenle ekonomi dersinin uygulanması sırasında ö rencilerin sosyalle mesi, akranlarıyla ortak projeler üzerinde çalışması, i birli i yapması amaçlanmalıdır. Böylece ö rencilerde; sorumluluk duygusu, sa lıklı ileti im kurma, birlikte i yapma, sosyal hayata uyum becerileri geli ecektir.

Teknoloji etkin kullanılmalıdır: Teknoloji günümüz dünyasında hayatın her alanına girmi tir. Teknoloji ve e itim arasında etki bakımından çift yönlü bir ili ki vardır. E itim ö retim faaliyetleri teknolojik hayatın gereksinim duydu u bireyleri yeti tirerek teknolojinin gelişmesine katkıda bulunur. E itim bilimi aynı zamanda teknolojiyi kullanarak e itim ö retimin daha etkili ve kaliteli olarak gerçekleşmesini amaçlar. Ekonomik hayatta teknolojik imkânların kullanılması ekonomik faaliyetlerin daha etkin yürütülmesini sa lar. Ekonomi e itiminde görev alacak e itimcilerin bu programın uygulanma sürecinde özellikle bilgisayar teknolojisini etkin olarak kullanmaları önerilir. Özellikle günlük ekonomik gelişmelerin takibi ve yorumlanması konusunda bilgisayarın kullanılması bu programın amaçlarına ulaşmasında önemli rol oynayacaktır. Günlük hayatımızda sürekli konu ulan dövizdeki hareketlilik, borsadaki gelişmeler, özelleştirme gibi güncel ve aktüel konuların takibinde bilgisayarı kullanma konusunda kazandırılacak olumlu davranışlar ö rencilerin ya antısında büyük avantaj ve kolaylıklar sa layacaktır.

4.9. PROGRAMIN UYGULANMASINA İ L İ K N AÇIKLAMALAR

Bu programla ö rencilerin toplumsal bir süreç olan ekonomik faaliyetlerin gerektirdi i temel bilgi ve becerileri kazanmaları amaçlanmıştır. Türk millî e itim sisteminde yer alan tüm ders programları tamamen birbiriyle ilintili ve birbirini tamamlayıcı bir özelli e sahiptir. Bu nedenle ekonomi dersi ö retim programı kendi özel amaçları yanında aynı zamanda Türk millî e itiminin genel amaçlarını da gerçekle tirmeye yönelik bir programdır. Programın uygulayıcısı ekonomi dersi ö retmeninin a ıda yer alan maddeleri göz önünde bulundurması bu programın amaçlarının gerçekle mesini sa layacaktır.

1. Derse ili kin planlar hazırlanırken, ö retim programı incelenmeli, ders kitapları ve di er yardımcı materyaller gözden geçirilmeli, kazanımların di er derslerle ve ders içi ili kiler ile ön ö renmeler dikkate alınmalıdır.

2. Programın bütün a amalarında Türkçenin do ru ve düzgün kullanımına özen gösterilmelidir. Ders ö retmeni bu konuda ö rencilere örnek olmalıdır.

3. Program uygulanırken Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

4. Dersin öğretmeni okulun bulunduğu yerin ekonomik yapısıyla ilgili ödevler vererek öğrencilerin yakın çevrelerindeki ekonomik faaliyetlerden haberdar olmalarını sağlamalıdır.

5. Ünitelerde Atatürk döneminde gerçekleştirilen ekonomik faaliyetler ile Cumhuriyet döneminde girilen ekonomik hamlelere vurgu yapılmalı bu konularla ilgili olarak öğrencilere; araştırma, inceleme, proje çalışmaları verilmelidir. Ekonomik bağımsızlık, savunma sanayinde dışa bağımlılığın azaltılması, bilimsel ve teknolojik gelişmenin önemi, tarımda teknolojinin etkin olarak kullanılması, beyin göçünün önlenmesi gibi konulara değinilerek bu konularda öğrencilere duyarlılık kazandırılmaya çalışılmalıdır.

6. Programın uygulanması sırasında eğitim teknolojilerine özel bir önem verilmelidir. Televizyon, projeksiyon, video gibi araçlar, özellikle günümüz dünyasında bilgiye en kısa yoldan ulaşma aracı olan bilgisayar etkili olarak kullanılmalıdır. Eğitimde araç gereç kullanmanın öğretim sürecini monotonluktan kurtardığı, öğrenmede kalıcılığı arttırdığı unutulmamalıdır.

7. Düzenlenen etkinlikler günlük hayatta kullanılabilir olmalıdır. Ekonomik faaliyetlerin günlük hayatla iç içe olmasından dolayı öğrencilere kazandırılmaya çalışılan bilgi ve beceriler mutlaka toplumsal yaşantıyla güdümlü olmalıdır.

8. Programın uygulanması sırasında tekrara önem verilmelidir. Yerde tekrarin öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve kalıcılığı arttırdığı unutulmamalıdır.

9. Öğrencilerin geçmişiyle bağlantıları, hazır bulundurulmuş düzeyleri bireyin ve toplumun ihtiyaçları okul ve çevre imkânları göz önünde bulundurulmalıdır. Ünitelere ayrılacak süre çevresel şartlar dikkate alınarak öğretmen tarafından düzenlenmelidir.

10. Ünitelerin sıralanmasında yakından uzağa, kolaydan zora, bilinenenden bilinmeyene ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Program uygulanırken bu sıralama dikkate alınmalıdır.

11. Eğitim öğretim sürecinde gezi, gözlem faaliyetlerine önem verilmelidir. Süre ve imkânlar elverdiği ölçüde ekonomi ile ilgili kurum ve kuruluşlara (bankalar, fabrikalar, ticari işletmeler, meslek örgütleri vb.) gezi düzenlenebilir. Konuyla ilgili uzman kişilerle eğitim öğretim ortamına davet edilebilir. Gerçek ortamda yapılan eğitim her zaman soyut olarak bilgi aktarımına dayalı eğitimden daha kaliteli ve daha kalıcıdır.

12. Ekonomi eğitimi sadece ders saati ile sınırlandırılmamalıdır. Öğrencilere ders saatinde de dersle ilgili inceleme ve gözlem çalışmaları yapması için rehberlik yapılmalıdır.

13. Eğitim öğretim faaliyetinin amacına ulaşma düzeyini belirlemek için farklı ölçme yöntemleri kullanılır. Ölçme ve değerlendirme sadece klasik bir sınav sistemi sonucunda not takdir etmek olarak düşünülmemelidir. Öğretmen, kazanımların davranışa dönüşmesini ölçmenin yanında, eğitim öğretim faaliyetini, programın kendisini de değerlendirme gerektirir. Değerlendirmede ölçme araçları iyi seçilmelidir. Ölçme araçları hiçbir zaman standart olarak düşünülmemelidir. Öğretmen kendi bilgi ve becerisiyle yeni ölçme aracı geliştirebilir.

14. Bu programa göre hazırlanacak ders kitaplarının yazımında aşağıda belirtilen forma sayılarına uyulmalıdır.

DERS KİTAPININ BOYUTU VE FORMA SAYISI

DERS KİTABI	
Kitap Boyutu	Forma Sayısı
19,5 x 27,5 (A4)	10–15

4.10. EKONOMİ DERSİ Ö RETİM PROGRAMININ ÜNİTELERİ VE AÇILIMLARI

Ekonomi dersi ö retim programı altı ünite de yapılandırılmış tır. Bu ünitelerin temel özellikleri aşağı d a kısaca açıklanmış tır.

I. Ünite: Ekonomi Nedir?

Bu ünite di er ünitelerin temeli olarak dü ünülmü , bu nedenle di erlerinin daha anlaşılabilir olması açısından ihtiyaç, mal, hizmet, fayda, gelir gibi ekonomi ile ilgili temel kavramlara değ inilmiş tir. Ayrıca bu ünite de Türkiye'nin ekonomik kaynaklarına, ekonomik sistemlere, ekonominin konusuna ve Atatürk'ün ekonomi ile ilgili görüş lerine yer verilmiş tir.

II. Ünite: Piyasa Mekanizması: Talep, Arz ve Fiyat Olu umu

Bu ünite de malların de ğ im de erlerini belirleyen fiyatın tanıtılması, arz ve talep ilkelerine göre olu umunun açıklanması hedeflenmiş tir. Ayrıca arz ve talep mekanizmalarının ğ leyine yer verilmiş , tam rekabet piyasası kavramı verilerek piyasada rekabetin aksadı ğ durumlar da ğ inilmiş tir.

III. Ünite: Millî Gelir, Ekonomik Büyüme ve İstihdam

Bu ünite de millî gelir ve millî gelir ile ilgili temel kavramlar verilerek, ö rencilere ekonomik büyümenin önemini kavramalarına yönelik davranış lar kazandırılmaya çalış ılmış tır. Ayrıca ö rencilerin konuyla ilgili olarak ülkemizin millî geliri ile di er ülkelerin millî gelirlerini karşı la tırmaları, ekonomik büyüme açısından istihdamın önemini fark etmeleri amaçlanmış tır.

IV. Ünite: Para, Bankacılık ve Enflasyon

Bu ünite de mübadele kavramı ortaya konularak bir mübadele aracı olan paranın görevleri açıklanmış tır. Ayrıca para ile ilgili kurulu lar ve bu kurulu ların görev ve sorumluluklarına değ inilmiş , günümüzün önemli ekonomik sorunu olan enflasyon ve enflasyona karşı alınması gereken önlemlere yer verilmiş tir.

V. Ünite: Ödemeler Dengesi, Dış Ticaret ve Uluslararası Ekonomik Kurulu lar

Bu ünite de ekonomik faaliyetlerin uluslararası boyutuna değ inilerek; ödemeler dengesi, devalüasyon, uluslararası ekonomik kurulu lar konularına yer verilmiş tir. Ayrıca ülkemizin ekonomi politikalarında önemli rol oynayan Avrupa Birli ğ i'ne giri ş süreci ve bu sürecin Türkiye ekonomisine etkisi konusunda ö renci seviyesine uygun yeterli kazanımlar edindirilmeye çalış ılmış tır.

VI. Ünite: Türkiye'nin Genel Ekonomik Sorunları

Bu ünite de ö rencilerin ilk be ünite de edindikleri kazanımlar ı ı ında; işsizlik, gelir dağılımı bozuklu ğ u, dış borçlar, çevresel sorunlar gibi Türkiye'nin temel ekonomik problemlerini tanımaları; bu problemlerin çözümü konusunda duyarlılık kazanmaları ve çözüm yolları geli tirmeleri hedeflenmiş tir.

ÜNİTELERİN SÜRESİ

ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	SÜRE/DERS SAAT	ORAN (%)
I. EKONOMİ NEDİR?	13	16	21,0
II. PİYASA MEKANİZMASI: TALEP, ARZ VE FİYAT OLU MU	7	8	11,2
III. MİLLÎ GELİR, EKONOMİK BÜYÜME VE İSTİHDAM	11	12	17,8
IV. PARA, BANKACILIK VE ENFLASYON	11	13	17,8
V. ÖDEMELER DENGESİ, DIŞ TİCARET VE ULUSLARARASI EKONOMİK KURULU LAR	9	13	16,1
VI. TÜRKİYE'NİN GENEL EKONOMİK SORUNLARI	10	10	16,1
TOPLAM	61	72	100

I. ÜN TE: EKONOM NEDİR?

- A. EKONOM KİMLİKSİ
- B. HİT YATIRIM
- C. MAL VE HİZMET
- Ç. FAYDA
- D. GELİR
- E. TÜKETİM
- F. ÜRETİM
- G. ÜRETİM FAKTÖRLERİ
  - 1. Emek
  - 2. Tabiat
  - 3. Sermaye
  - 4. Girişimci
- H. TÜRKİYE'NİN EKONOMİK KAYNAKLARI
  - 1. Beşeri Kaynakları
  - 2. Sermaye ve Teknoloji
  - 3. Doğal Kaynaklar
- H. TÜRKİYE'NİN ANA SEKTÖRLERİ
  - 1. Tarım
  - 2. Sanayi
  - 3. Hizmet
- I. KİTLE
- J. EKONOMİNİN KONUSU VE AMACI
  - 1. Ekonominin Tanımı
  - 2. Ekonominin Konusu
  - 3. Ekonominin Amacı
- J. EKONOMİK SİSTEMLER
- K. ATATÜRK'ÜN EKONOMİK İLK GÖRÜMLERİ

II. ÜN TE: PİYASA MEKANİZMASI: TALEP, ARZ VE FİYAT OLUMU

- A. TALEP
- B. ARZ
- C. FİYAT VE FİYAT OLUMU
- Ç. PİYASADA DENGİ
- D. PİYASA YAPISI
  - 1. Tam Rekabet
  - 2. Eksik Rekabet
    - a. Monopol (tekeli) piyasası
    - b. Oligopol piyasası
    - c. Monopolcu (tekelci) rekabet piyasası

III. ÜN TE: MİLLİ GELİR, EKONOMİK BÜYÜME VE İSTİHDAM

- A. GSMH – MG – GSYH
- B. MİLLİ GELİRİN DAĞILIMI
- C. MİLLİ GELİRİN ÜRETİM FAKTÖRLERİ ARASINDA DAĞILIMI
  - 1. Rant
  - 2. Faiz
  - 3. Ücret
  - 4. Kâr

- Ç. M LLÎ GEL R N ULUSLARARASI KAR ILA TIRILMASI
- D. EKONOM K BÜYÜMEN N KAYNAKLARI
- E. EKONOM K BÜYÜME VE GEL ME
- F. EKONOM K BÜYÜME HT YACI
- G. EKONOM K BÜYÜME YA AM STANDARDI L K S
. ST HDAM VE ÖNEM
- H. TAM ST HDAM
- I. EKS K ST HDAM

IV. ÜN TE: PARA, BANKACILIK VE ENFLASYON

- A. MÜBADELE VE PARANIN TANIMI
- B. PARANIN TAR HSEL GEL M
- C. EKONOM DE PARANIN YER , ÖNEM VE FONKS YONLARI
- Ç. PARA LE LG L KURULU LAR
- D. BANKALARIN GÖREV VE SORUMLULUKLARI
- E. MERKEZ BANKASI
- F. DÖV Z P YASASI
- G. ENFLASYON
  - 1. Enflasyonun Nedenleri
  - 2. Enflasyonun Sonuçları
  - 3. Enflasyonun Türleri
  - 4. Enflasyon Endeksleri
  - 5. Enflasyondan Korunmak için Çareler
  - 6. Türkiye’de Enflasyon

V. ÜN TE: ÖDEMELER DENGES , DI T CARET VE ULUSLARARASI EKONOM K KURULU LAR

- A. ÖDEMELER DENGES VE DI T CARET
  - 1. Ödemeler Dengesi
  - 2. Ödemeler Bilânçosu Ana Hesapları
  - 3. Dı Ticaretin Önemi
  - 4. Dı Ticaretin Ülke Ekonomisindeki Etkileri
  - 5. Döviz ve Döviz Kuru
- B. DEVALÜASYON
  - 1. Nedenleri
  - 2. Etkileri
- C. ULUSLARARASI EKONOM K KURULU LAR
  - 1. IMF
  - 2. Dünya Bankası
  - 3. OECD
  - 4. UNCTAD
  - 5. AB
- Ç. TÜRK YE AB L K LER
  - 1. Türkiye’de AB ile lgili Geli meler
  - 2. Gümrük Birli inin Getirdi i Yükümlülükler
  - 3. Türkiye’nin Avrupa Birli i’ne Tam Üyeli i

VI. ÜN TE: TÜRK YE'N N GENEL EKONOM K SORUNLARI

A. YÜKSEK ENFLASYON

B. S ZL K

C. VER M DÜ ÜKLÜ Ü

Ç. GEL R DA ILIMI BOZUKLU U

D. UYGULANAN EKONOM K POL T KALAR

E. D ER NEDENLER

1. Özelle tirme

2. Dı Borçlar

3. Ödemeler Dengesi Açıkları

F. ÇEVRESEL SORUNLAR

1. Çevre Kirlili i Nedenleri ve Çevre Korumanın Anlamı

2. Küresel Isınma

G. SÜRDÜRÜLEB L R GEL ME

**4.11. EKONOM DERS Ö RET M PROGRAMININ
KAZANIMLARI, ETK NL K PUÇLARI VE
AÇIKLAMALARI**

I. ÜN TE: EKONOM NED R?		
KAZANIMLAR	ETK NL K PUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Ekonomi biliminin insana ili kin temel varsayımını belirtir.	 Ekonomi biliminin dayandı ı temel kavramlar ile ilgili kavram haritası sınıfta olu turulur. Kavram haritası do rultusunda, beyin fırtınası tekni i kullanılarak insanların ne kadar çok mal ve hizmet tüketirlerse, kendilerini o kadar mutlu hissedecekleri varsayımına ula ılır.	[!] Ekonomi dersi ö retim programının giri bölümünde yer alan ekonomi ile ilgili bilgiler dikkate alınır. [!] Ö rencilerin temel ekonomi kavramları hakkındaki ön ö renmeleri, geçmi ya antıları, hazır bulunu luluk düzeyleri dikkate alınır. ☐ Felsefe dersinin ilgili konularıyla ili kilendirilir.
2. İhtiyaç kavramını örneklerle açıklar.	 Ö renciler, bir haftalık ihtiyaç listesi hazırlarlar. Hazırladıkları ihtiyaç listelerini sınıfta sunarak ihtiyaç listelerini önem sırasına göre tahtada gruplandırır. Ö rencilere ihtiyaçlarını giderdiklerinde ne hissettikleri, ihtiyaçlarını kar ılayamadıklarında neler hissettikleri sorulur. Cevaplar alınır. Ö renciler sahip oldukları imkânlarla ihtiyaçlar arasında ili ki kurar.	[!] İhtiyaçları gidermenin insan mutlulu una etkisine vurgu yapılır. Gelir ile ihtiyaç arasında ba lantı kurulur. Ö rencilerin sahip oldukları imkânları nasıl etkin kullanacaklarına vurgu yapılır. [!] Maslow'un “ ihtiyaçlar Hiyerar isi”ne de inilir. ☐ Psikoloji dersinin ilgili konularıyla ili kilendirilir.
3. Mal ve hizmet kavramlarını açıklayarak sınıflandırır.	 Ö renciler, çevrelerinde ne tür mal ve hizmetlerin bulundu unu ara tırırlar. Mal ve hizmetler arasındaki farklılıkları anlatan bir sunu hazırlayarak sınıfta sunar.	[!] Mal ve hizmet kavramları açıklanarak, mal ve hizmet arasındaki ili kiye de inilir.
4. Fayda kavramını örneklerle açıklar.	 Ö renciler, günlük ya amdan farklı örneklerle fayda kavramını tartı ır. Tartı ma sonucunda fayda kavramının tanımına ili kin görü ler de erlendirilir.	[!] Fayda kavramı tanımlanır.
5. Gelir kavramını örneklerle açıklar.	 Ö renciler, çevrelerindeki insanların gelirlerini sa lamak için ne tür faaliyetlerde bulunduklarını ve gelir düzeylerini ara tır. Ara tırma sonuçları ö renciler tarafından sınıfta sunulur. Gelir düzeyindeki farklılıkların ya amı nasıl etkiledi i tartı ılarak ortaya konur.	[!] Gelir kavramının tanımı yapılarak gelir ve ihtiyaç arasında ili ki kurulur.
6. Üretim kavramını açıklayarak üretim faktörlerini sıralar.	 Ö rencilere çevrelerinde hangi ürünlerin üretildi i sorulur? Verilen cevaplardan hareketle nelerin üretim kavramı içinde yer aldı ı ö rencilerle tartı ılır. Üretimin gerçeikle mesi için hangi faktörlerin olması gerekti i tartı ılarak emala tırılır.	[!] Tarım, sanayi ve hizmet sektöründen örnekler verilir. ☐ Co rafa dersinin ilgili konuları ile ili kilendirilir.
7. Tüketim kavramını örneklerle açıklar.	 Ö renciler, bilinçli tüketimin ilkeleri ve tüketici haklarıyla ilgili yaptıkları ara tırma sonuçlarını sınıfta payla ır. Ö rencilere daha önce yapm ı oldukları “ihtiyaç etkinli i” içerisindeki ihtiyaç listeleri hatırlatılır. Listedeki hareketle ihtiyaçlar ile tüketim kavramı ili kilendirilerek bilinçli tüketimin günlük ya amdaki önemi tartı ılarak ortaya konur.	[!] Bilinçli tüketim ve tüketici haklarına vurgu yapılır.

I. ÜN TE: EKONOMİ NEDİR?		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK PUÇLARI	AÇIKLAMALAR
8. Kaynaklar ile ihtiyaçlar arasındaki dengesizliği örneklerle açıklar.	 Öğretmen ülkemizin sahip olduğu zenginlikler ile ilgili verileri sınıfa getirir. Öğrenci görüşleri de alınarak veriler tahtada gruplandırılır. Bu zenginliklerin ülke ekonomisine katkıları örneklerle açıklanır.	[!] Kaynakların kıt olduğu ve ihtiyaçların sınırsız olduğu vurgu yapılır. ☐ Coğrafya dersinin ilgili konularıyla ilişkilendirilir.
9. Kıtlık kavramını örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, ülkemizin kıt olan kaynaklarının neler olduğu ve bu kaynakların kullanımı ile ilgili araştırma yaparak sınıfa gelir. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşılarak ülkemizin kıt olan kaynaklarının etkin kullanımı ile ilgili büyük grup tartışması yapar. Ortaya çıkan görüşler de değerlendirilerek kaynakların kıt olması nedeniyle verimli ve etkin kullanılmasının gerekliliği örneklerle ortaya konur.	[!] Kıt mallar ile serbest mallar arasındaki farklılıklara vurgu yapılır. [!] Kıt kaynakların etkin kullanımına ilişkin proje çalışması yaptırılabilir.
10. Ekonomi biliminin konusunu ve amacını açıklar.	 Sınıfta küçük tartışma grupları oluşturulur. Öğrencilere üretilecek olan mal ve hizmetlerle ilgili olarak; “Ne kadar üretilecek?”, “Nasıl üretilecek?”, “Ne zaman üretilecek?”, “Nerede üretilecek?”, “Kimin için üretilecek?” vb. sorular sorulur. Fikirler üretilerek sorulara cevap aranır. Büyük grup tartışma tekniği ile de dönütler değerlendirilir. Ekonomi biliminin kapsamı konularla ilgili kavram haritası oluşturulur.	[!] Ekonomi biliminin tanımı yapılarak diğer bilimlerle arasındaki yerine vurgu yapılır.
11. Ekonominin temel hedeflerini açıklar.	 Öğrencilerden, ekonominin temel hedeflerinin neler olabileceği konusundaki görüşleri alınır. Görüşler sonucunda ekonominin temel hedefleri belirlenir. Bu hedefler tartışma yoluyla açıklanır. Bu etkinlik sonucunda ekonominin temel hedefleri olan kaynakların etkin kullanımı, adil gelir dağılımı, büyüme, istikrar vb. ele alınır.	[!] Ekonominin temel hedefleri olan kaynakların etkin kullanımı, adil gelir dağılımı, büyüme, istikrar vb. ele alınır. [!] Etkinlik ve verimlilik arasındaki ilişkiyi de incelenir.
12. Ekonomik sistem kavramını açıklayarak ekonomik sistemlerin farklılıklarını ortaya koyar.	 Öğrenciler gruplara ayrılır. Ekonomik sistemleri araştırmaları ve kendi gruplarına verilen ekonomik sistemle ilgili bir sunu hazırlamaları istenir. Sunular sınıfta paylaşılır. Öğrenciler ekonomik sistemler arasındaki farklılıkları tartışırlar. Tartışma sonucunda ekonomik sistemlerin farklılıklarını ortaya koyan bir çalışma hazırlanır.	[!] Ekonomik sistemler hakkında bilgi verilir. ☐ Felsefe dersi ile ilişkilendirilir.
13. Atatürk’ün ekonomi ile ilgili görüş ve uygulamalarını örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, Atatürk’ün ekonomi ile ilgili özdeyişlerini araştırır. Bununla ilgili bir sunu hazırlayıp sınıfta sunarlar. Atatürk’ün ekonomik sistemler içerisinde ortaya koymış olduğu karma ekonomik sistemin dayandığı temel varsayımlar ortaya konulur.	[!] Ekonomik sistemler ile Atatürk’ün uyguladığı ekonomik sistem arasında karşılaştırma yapılarak karma ekonomik sistem hakkında bilgi verilir. ☐ T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okuldışı etkinlik Değerlendirme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme ☐ Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme

II. ÜN TE: P YASA MEKAN ZMASI: TALEP, ARZ VE FİYAT OLUŞUMU		
KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR
1. Talep kavramını ve talebe etki eden faktörleri örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, ürün fiyatlarının mevsimlere göre farklılık göstermesinin nedenlerini sınıfta tartışır. Tartışma sonucunda talebe etki eden faktörler örneklerle ortaya konur.	[!]'Talebin özelliklerine vurgu yapılır.
2. Arz kavramını ve arzı etki eden faktörleri örneklerle açıklar.	 Öğretmen, öğrencilere “piyasada gömleğin fiyatı 20 lira iken gömlek arzı 1000 adettir. Aynı gömleğin fiyatı 30 liraya çıktığında gömleğin arzı 1500 adete ulaşmaktadır.” örneğini verir. Tartışma tekniği kullanılarak malın fiyatı ile arz edilen miktar arasındaki ilişki ortaya konur.	[!] Arz kavramı tanımlanarak arzın özelliklerine ve arzı etki eden faktörlere vurgu yapılır.
3. Fiyat oluşumunu etkileyen faktörleri açıklar.	 Öğrenciler gözlem gezisi düzenleyerek aynı malın farklı alıcıları, merkezleri ve farklı semtlerde niçin farklı fiyatlarda satıldığını araştırır. Araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşırlar. Fiyata etki eden faktörleri sınıfta sunarlar.	[!] Fiyat oluşumuna etki eden faktörler ele alınır.
4. Piyasa denge fiyatını grafikte gösterir. 5. Arz ve talepte meydana gelen değişimlerin fiyat üzerindeki etkilerini açıklar.	 Öğrencilerden piyasa denge fiyatı konusundaki düşünceleri alınır. Arz ve talebin fiyat değişimleri arasındaki ilişkiyi gösterdiği hassasiyetleri dikkate alınarak belirli bir noktada dengeye geleceğini ve bu noktanın da piyasa dengesi olduğunu grafikte gösterilir.	[!]Piyasalardaki fiyatın belirlenmesinde arz ve talebin etkisine vurgu yapılır.
6. Rekabet ile fiyat arasındaki ilişkiyi açıklar. 7. Piyasa yapılarını açıklayarak bu yapıların farklılıklarını ortaya koyar.	 Öğrenciler çevrelerindeki piyasaları araştırır. Piyasaların hangi özelliklere sahip olduklarını görürler. Çevrelerinde bulunan ve bulunmayan piyasaların neler olduğunu tartışır. Aynı malın piyasalarda farklı fiyatlarda olabileceğini görürler. Farklı ekonomik sistemlerde fiyatların farklı olduğunu sonucuna ulaşırlar. Araştırma sonuçlarını bir çizelge ile yazı tahtasında gösterirler.	[!]Firma sayısının fiyata etkisine değinilir. Rekabet kavramı tanımlanarak rekabetin olduğu piyasalar ile rekabetin olmadığı piyasalardaki fiyat oluşumuna vurgu yapılır. [!] Tam rekabet, eksik rekabet [monopol (tekeli), oligopol, monopollü (tekeli) rekabet] piyasalarına değinilir.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okuldışı etkinlik Öğrenci gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme

III. ÜN TE: M LLÎ GEL R, EKONOM K BÜYÜME VE ST HDAM

KAZANIMLAR	ETK NL K PUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Millî geliri ve millî gelirle ili kili temel kavramları açıklar.	 Ö renciler kavram haritası, beyin fırtınası ve proje çalı ması gibi tekniklerle millî gelir ve millî gelir ile ili kili temel kavramları ortaya koyar. Vergi konusuna de inilerek devlet bütçesi emalandırılır. Ülkemizin refah düzeyi ile millî gelir arasında ba lantı kurularak ülkenin geli me seviyesi ortaya konur.	[!] Ekonomik geli mi lik düzeyi ile millî gelir arasında ili ki kurulur. [!] GSMH, GSY H, SY H, Y G, MG kavramları açıklanır.
2. Millî gelirin ki isel, fonksiyonel ve üretim faktörleri arasındaki da ılımını örneklerle açıklar.	 Dört gruba ayrılan ö rencilerden birinci grup; bölgeler arası millî gelir da ılımı ikinci grup; millî gelirin fonksiyonel da ılımını üçüncü grup; millî gelirin sektörel da ılımını dördüncü grup ise ki i ba ına dü en millî geliri ara tırırlar. Gruplar ara tırma sonuçları hakkında sınıfa bilgi verirler ve bu bilgileri emayla belirtir.	[!] Millî gelirin ki isel, fonksiyonel ve üretim faktörleri arasındaki da ılımına vurgu yapılır. Co rafya dersinin ilgili konuları ile ili kilendirilir.
3. Türkiye'deki millî gelir seviyesini ve da ılımını verilerle açıklar.	 Ö renciler gazete, dergi, ansiklopedi ve di er bilgi kaynaklarından Türkiye'nin cumhuriyet döneminden itibaren millî gelirinin onar yıllık dönemler arasındaki geli im seyrini ara tırır ve sınıfta payla ır.	[!] Türkiye'deki millî gelir seviyesindeki da ılım ile bölgeler arasındaki da ılıma vurgu yapılır. Co rafya dersinin ilgili konuları ile ili kilendirilir.
4. Türkiye'nin millî geliri ile di er ülkelerin millî gelirlerini kar ıla tırır.	 Gruplara ayrılan ö renciler, ülkemizin ve her kıtadan bir ülkenin millî gelir düzeylerini internet, gazete, dergi, vb. kaynaklardan ara tırırlar. Türkiye ile di er ülkeler arasındaki millî gelir seviyelerinin kar ıla tırılmasını yaparlar. Ara tırma sonuçlarını sınıfta payla ır.	[!] Türkiye'nin millî geliri ile di er ülkelerin millî gelirleri arasında kar ıla tırma yapılır.
5. Ekonomik büyümenin kaynaklarını sıralayarak teknolojik geli menin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini örneklendirir.	 Ö renciler gruplara ayrılarak her bir gruba ekonomik büyümenin kaynaklarını ara tırır. Ekonomik kaynakların etkin kullanılması sayesinde teknolojik geli menin, buna paralel olarak da ekonomik büyümenin olumlu bir ekilde geli ece i ve ülkede refah seviyesinin artaca ı sonucuna varılır.	[!] Ekonomik büyümenin kaynakları olan üretim faktörlerinin (do al kaynaklar, i gücü, sermaye, müte ebbis); üretimde daha fazla miktarda kullanılması, eksik kapasitede kullanılan üretim faktörlerinin yüksek kapasitede kullanılması ve üretim faktörlerinde verimlilik artı ı sa lanmasına vurgu yapılır.
6. Ekonomik büyüme ile ya am standardı arasındaki ili kiye ortaya koyar.	 Ö renciler ekonomik büyüme ile ya am standardı arasındaki ili kiye ara tırır. Ara tırma sonuçları sınıfta payla ılır. Ekonomik büyüme yoluyla üretim artı ı sa layan toplumların ya am düzeylerinin yükselece i, ya am standardı göstergelerinin daha olumlu hale gelmesinin, ekonomik büyümenin istikrar içerisinde devam etmesine ba lı oldu unu ortaya koyar.	[!] Ekonomik büyüme arttıkça ya am standardının artaca ı ve refah seviyesinin yükselece i vurgulanır.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dı ı etkinlik nceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ili kilendirme Di er derslerle ili kilendirme Ölçme ve de erlendirme

III. ÜN TE: M LLÎ GEL R, EKONOM K BÜYÜME VE ST HDAM

KAZANIMLAR	ETK NL K PUÇLARI	AÇIKLAMALAR
<p>7. stihdamın ekonomideki yeri ve önemini örneklerle açıklar.</p> <p>8. Eksik ve tam istihdam kavramını açıklar.</p>	<p> “Ülkenin ekonomik ve sosyal açıdan geli mesi ve kalkınabilmesi için istihdam düzeyinin yükseltilmesinin önemi “konulu tartı ma sınıfta düzenlenir. Tartı ma sonucunda eksik istihdam ve tam istihdamın neler oldu u ve ekonomiye etkileri ö renciler tarafından ortaya konur.</p>	<p>[!] Ara tırma sonuçları ve proje çalı maları sınıf içerisinde de erlendirilerek sonuçlar özet halinde sınıf panosunda sergilenir.</p> <p>[!] stihdam teriminin tanımı yapılarak ekonomideki yeri ve önemi açıklanır.</p> <p>[!] Giri im ve giri imcili in önemine de inilir.</p> <p> Giri imcilik dersinin ilgili konuları ile ili kilendirilir.</p>
<p>9. Eksik istihdamın ekonomide meydana getirdi i olumsuzlukları yorumlar.</p> <p>10. sizli in ekonomik ve toplumsal sonuçlarını açıklar.</p> <p>11. sizli in önlenmesi için alınması gereken önlemlerle ilgili öneriler geli tirir.</p>	<p> Ö renciler eksik istihdam (i sizlik) kavramından yola çıkarak Türkiye’deki i sizli in hangi boyutta oldu unu tartı ırlar. sizli in ekonomik ve sosyal boyutlarıyla ilgili sorunlarına beyin fırtınası, münazara, tartı ma, grup çalı ması gibi tekniklerle çözüm önerileri üretirler.</p> <p> Ö renciler çevrelerindeki i siz ki ilerin, niçin i siz olduklarını önceden hazırlanan görü me formuyla belirler. Sonuçlar sınıfta payla ılarak i sizlikle ilgili alınabilecek önlemlere ili kin ö renci görü leri alınır.</p>	<p>[!] bulma olana ı açısından toplumumuzda yer alan belli ba lı meslekler kar ıla tırılır.</p>

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dı ı etkinlik nceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ili kilendirme Di er derslerle ili kilendirme Ölçme ve de erlendirme

IV. ÜN TE: PARA, BANKACILIK VE ENFLASYON		
KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR
1. Mübadele ve para kavramlarını açıklar. 2. Paranın tarihsel gelişimini açıklar.	 Ö renciler birbirinden çok farklı iki malı mübadele açısından karılaştırır (demir, buğday vb.). Karılaştırma sonunda mübadele güçlü ürünü ortaya koyarlar. Paranın mübadele aracı olarak kullanılmasına bağlı olarak ihtiyaçlarımızı karşılayacak mal ve hizmetlerin rahatlıkla edinilebilirliğini fark eder. Ö renciler merkez bankasının internet sitesini ziyaret ederek Türkiye’de kullanılmı olan paraların tarihçelerini araştırır. Araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşılarak paranın tarihsel gelişimi ve mübadelede sağladığı kolaylıklar hakkında bilgi sahibi olurlar.	[!] Mübadele ve para kavramları açıklanarak mübadele ve para arasındaki ilişkiye değinilir. Bu kavramların ekonomik hayattaki rollerine vurgu yapılır. [!] Paranın tarihsel gelişimi vurgulanır. ☐Tarih dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.
3. Ekonomide paranın yeri, önemi ve fonksiyonlarını örneklerle açıklar.	 Ekonomide paranın satın alma gücü ile mal ve hizmetlerin mübadele (edimi) değeri karılaştırılması, oluşturulan iki küçük gruba tartışılır. Tartışma sonucunda öğrenciler insanların ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için çalışarak elde ettikleri para ile ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri satın aldıkları bilgisini edinirler.	[!]Paranın ekonomideki yeri, önemi ve fonksiyonlarına vurgu yapılır.
4. Para ile ilgili kurumların görev yetki ve sorumluluklarını açıklar.	 Ö renciler çevrelerindeki para ile ilgili kurumları ziyaret ederler. Para ile ilgili bu kurumların görevlerini araştırırlar. Söz konusu kurumlarla ilgili film vb. gösterimi yaparlar. Bu kurumlarla ilgili basında yer alan haberleri sınıf panosunda sergilerler.	[!] Para ile ilgili kurumlardan Merkez Bankası, diğer bankalar ve mali kurumlara (SPK, BDDK, TMSF, MKB) değinilir.
5. Bankaların ekonomideki görev ve sorumluluklarını açıklar. 6. Merkez bankasının ekonomideki yerini ve önemini açıklar.	 Ö renciler çevrelerindeki bankaları gezerek buralarda verilen hizmetleri yerinde incelerler. Bir banka yetkilisi sınıfa davet edilerek Merkez Bankası ve bankaların ekonomideki yeri ve önemi ile ilgili bilgilendirme yapması istenir. Çalışma sonucunda öğrenciler bankaların ekonomik rolleri hakkında çıkarımlarda bulunurlar.	[!] Merkez Bankası ile enflasyon arasındaki ilişkiye vurgu yapılır.
7. Döviz piyasasını açıklar.	 Ö renciler, döviz bürolarının rollerini, para piyasasındaki yerini ve önemini araştırır ve sonuçları sınıfta paylaşır. Ö renciler, uluslararası ticarete döviz ve döviz piyasasının oynadığı rolü ve etkilerini fark eder.	[!] Döviz kavramı tanımlanarak dövizin ekonomideki yeri ve önemine vurgu yapılır.
8. Enflasyon kavramını açıklayarak enflasyon türlerini belirtir.	 Ö renciler, internet aracılığıyla geçmiş yıllar esas alınarak iki ürünün fiyat farklılıklarını araştırır. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşılır ve panoda sergilenir.	[!]Enflasyon türleri ele alınır.
9. Enflasyon endekslerinin (TÜFE ve ÜFE) farklılıklarını açıklar.	 Ö renciler Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) internet sitesine girerek enflasyonun nasıl hesaplandığını inceler. Son bir ayın TÜFE ve ÜFE sonuçlarını araştırırlar. Araştırma sonuçlarını sınıf ortamında değerlendirirler.	[!]Enflasyon endeksleri açıklanır.
10. Ekonomik sistem içerisinde enflasyonun yol açtığı etkileri ortaya koyar. 11. Enflasyondan korunmak için alınması gereken önlemlerle ilgili öneriler geliştirir.	 Ö renciler çevrelerindeki ticaret odalarını, ziraat odalarını, borsaları vb. gibi meslek odalarını ziyaret eder. Enflasyonu ortaya çıkaran nedenlerle birlikte enflasyondan korunmak için alınacak önlemler ve enflasyonun ekonomik ve sosyal sonuçlarını araştırarak sınıfta paylaşır. Ö renciler enflasyonun ekonomik ve sosyal sonuçları ile enflasyondan kurtulmak için alınacak önlemlerle ilgili görüşleri tartışır.	[!] Enflasyonun ekonomik sisteme etkisi ortaya konularak Türkiye’de gerçekleşen enflasyon ve enflasyondan korunmak için alınacak tedbirler hakkında bilgi verilir.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme ☐Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme

V. ÜN TE: ÖDEMELER DENGESİ , Dİ T CARET VE ULUSLARARASI EKONOMİK KURULU LAR		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK PUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Ödemeler dengesi kavramını açıklayarak ödemeler bilançosu ana hesaplarının sonuçlarını yorumlar.	 Ödemeler dengesinin alacaklı ve borçlu i lemleri dikkate alınarak hesaplar tahtada sırayla incelenir. nceleme sonucunda ödemeler dengesi bilançosu fazla vermi veya denge olu mu sa ülkenin ekonomik yapısının olumlu oldu u, ödemeler dengesinde açık varsa uygulanan ekonomik politikaların yeterli olmadı ı sonucuna varılır.	[!] Ödemeler dengesi kavramı açıklanır.
2. Dı ticaretin ülke ekonomisindeki önemini ve etkilerini açıklar.	 Ö retmen ö rencilerden Türkiye'nin yıllar itibariyle ihracat ve ekonomik büyüme istatistiklerini ara tırmalarını ister. hracat ve ekonomik büyüme arasındaki ili ki ortaya konur. Dı ticaretin ülke ekonomisindeki önemine ve etkisine örnekler verilerek dı ticaretin tanımı yapılır.	[!] Dı ticaret ile ekonomik büyüme ve istihdam arasında ili ki kurulur. ☐Co rafa dersinin ilgili konuları ile ili kilendirilir.
3. Dı ticaret aç ı ya da fazlası ile dı aç ı nı ya da fazlasının ülke ekonomisine etkilerini de erlendirir.	 Ö renciler, Türkiye'nin dı ticaretinden örnek tablo ve grafikleri inceleyerek dı ticaret aç ı ve fazlal ı nın ülke ekonomisine etkisini tart ır. Ortaya çıkan görü ler do rultusunda dı ticaret aç ı ya da fazlası ile dı aç ı nı ya da fazlasının ülkemizin ekonomisine etkileri de erlendirilir.	[!] Dı ticaret fazlal ı nın geli mi ülke ekonomilerinde görülebilece i vurgulanır. [!] Bir ülkenin cari fazla vermesinde hizmet ihracatının önemi vurgulanır. ☐ Co rafa dersinin ilgili konuları ile ili kilendirilir.
4. Döviz ve döviz kuru kavramlarını açıklar.	 Ö renciler döviz kuru, konvertibilite (çevrilgenlik) kavramı ve dı ticaret arasındaki ili ki yi tart ır. Yabancı paraların millî para cinsinden de erlerini ve dünya ticaretinde önemli bir yere sahip olan ve kabul gören konvertibilitesi yüksek paraları belirler.	↻ 4. ünitenin döviz piyasası konusuyla ili kilendirilir.
5. Devalüasyon kavramını açıklayarak nedenlerini ortaya koyar.	 Ö renciler, Türkiye'de gerçekte tirilen devalüasyonları ara tırarak sınıfta payla ır. Yapılan devalüasyonların ekonomik sistemimize etkisi tart ılarak ortaya konur.	[!]Enflasyon ile devalüasyon arasındaki ili ki vurgulanır.
6.Belli ba l ı uluslararası ekonomik kurulu lar ı sıralar. 7.Uluslararası ekonomik kurulu ların Türk ekonomisine etkilerini de erlendirir.	 Uluslararası ekonomik kurulu lar sıralanır. Bu kurulu larla Türk ekonomisinin ili kileri ve tarihi geli mi konusunda ö rencilere proje çalı ması verilir. Çalı mayı alan ö rencilerden konuyla ilgili olarak sunu yapmaları istenir. Sunuların slâyt vb. e itim teknolojileriyle desteklenmesi konusunda ö rencilere rehberlik yapılır.	[!] Uluslararası ekonomik kurulu lardan IMF, Dünya Bankası, OECD, AB, UNCTAD'a de inilir.
8. Türkiye'nin AB ile ili kilerinin tarihi geli imini özetler.	 Ö renciler, Türkiye ve Avrupa Birli i arasındaki ili kilerin tarihi geli mi ara tırır. Ara tırmada nternet, gazete, dergi vb. kaynaklara ö rencilerin ula ması konusunda rehberlik yapılır. Çalı malar sınıf ortamında payla ılır. Ö renciler, ülkemizin Avrupa Birli ine giri için ba vuruda bulundu u tarihten günümüze kadar olan geli meler ve geline durum hakkında görü olu turur.	[!] Avrupa Birli inin yapısı, amacı, gümrük birli i, Türkiye'nin Avrupa Birli ine üyeli i ve uyumu konusunda temel bilgiler verilir.
9. Türkiye'nin AB'ye tam üyeli i sürecinde yapılan çalı maların ilerleme sürecine etkilerini de erlendirir.	 Ö renciler, Türkiye'nin AB'ye tam üyeli i konusunda yapılan çalı maları yazılı ve görsel basından takip etmeleri konusunda ödevlendirilir. Sınıfta konuyla ilgili bir takvim olu turulur. Ö rencilerin edindikleri bilgiler ilgili tarihin altına i lenerek ülkemizin tam üyelik konusunda att ı adımlar kronolojik olarak sıralanır. Büyük grup tart ı ma tekni i kullanılarak "Avrupa Birli ine niçin girmeliyiz?" sorusuna cevap aranır.	[!] Türkiye'nin AB'ye tam üyeli i ile ilgili haber, yorum, analiz, makale vb. içeren gazete kupürlerinden yararlanılır.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dı ı etkinlik nceleme gezisi [!] Uyarı ↻ Ders içi ili kilendirme ☐Di er derslerle ili kilendirme Ölçme ve de erlendirme

VI. ÜN TE: TÜRK YE'N N GENEL EKONOM K SORUNLARI		
KAZANIMLAR	ETK NL K PUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Türkiye'nin genel ekonomik sorunlarını sıralar.	 Ö renciler, ülkemizin ekonomik sorunları ile ilgili olarak meslek kurulu larını ziyaret ederek görü ler alır. Bu görü ler sınıfta payla ılarak Türkiye'nin genel ekonomik sorunları sıralanır. Bu sorunların yer aldı ı bir ema hazırlanarak sınıf panosuna asılır.	[!] Türkiye'nin genel ekonomik sorunları ile ilgili ö rencilere bireysel proje çalı ması verilebilir.
2. Türkiye'de enflasyonun ekonomiye etkilerini örneklerle açıklar.	 4. ünite de i lenen enflasyon konusunun kısa tekrarı yapılır. Bu bilgilerden hareketle Türk ekonomisine enflasyonun etkisinin neler oldu unu ö renciler tarafından ortaya konur.	 4. ünite deki “enflasyon” konusuyla ili kilendirilir.
3. Türkiye'de i sizli in ekonomiye etkilerini örneklerdir.	 Ö renciler, “i sizli in Türk ekonomisine etkileri” konusunda tartı arak var olan durum ve çözüm yollarının neler olabilece i konusunda görü lerini ortaya koyar. Görü ler de erlendirilerek günlük ya amdan örneklerle Türkiye'de i sizli in ekonomiye etkileri de erlendirilir.	 3. ünite deki “i sizlik” konusuyla ili kilendirilir.
4. Türkiye'de verim dü üklü ü ile millî gelir arasındaki ili ki yi belirtir. 5. Türkiye'de verim dü üklü ünün ekonomik faaliyetlere etkilerini açıklar.	 Verim dü üklü ü kavramı açıklanarak verim dü üklü ünün millî gelire ve ekonomik faaliyetlere etkisinin neler olabilece i ö rencilerden soru cevap yöntemiyle alınır.	 1. ünite deki “Türkiye'nin ekonomik kaynakları” ve “Türkiye'nin ana sektörleri” konularıyla ili kilendirilir.
6. Türkiye'de gelir da ılımı bozuklu unun nedenlerini sıralayarak çözüm önerileri geli tirir.	 Türkiye'de gelir da ılımı bozuklu unun nedenleri sıralanır. Çözüm önerileri konusunda ö renciler gruplara ayrılarak münazara, tartı ma gibi etkinlikler düzenlenir. Gelir da ılımı bozuklu unun yol açtı ı ekonomik ve sosyal sorunlara ula ırlar.	 3. ünite deki “millî gelir” konusu ile ili kilendirilir.
7. Türkiye'de ödemeler dengesi sorunlarının yıllara göre seyrini kar ıla tırır.	 Türkiye'de ödemeler dengesi sorunlarının yıllara göre seyrini içeren tablo ö rencilerle incelenerek yorumlanır.	 5. ünite deki Ödemeler Dengesi konusuyla ili kilendirilir.
8. Türkiye ekonomisinde ya anan belli ba lı ekonomik krizleri kronolojik olarak sıralar.	 Türk ekonomisinde ya anan belli ba lı ekonomik krizlerin seyrini içeren tablo ö rencilerle incelenerek yorumlanır.	[!] Ülke ekonomisini zaman içerisinde krize götüren nedenler vurgulanır.
9. Çevre kirlili i ve küresel ısınma sorunlarına kar ı duyarlı olur.	 Ö rencilere; ya adıkları çevre, çevre kirlili i, küresel ısınma konularında bir kompozisyon yazarak sınıfta payla maları istenir. Bu problemlerin çözümü konulu proje çalı maları verilir. Çe itli çevre kurulu larının uzmanları okula davet edilerek konferans düzenlenir.	[!] Çevrenin korunması konusunda bilinç, duyarlılık vb. davranı lar kazandırılmaya çalı ılır. ☐ Co rafya dersinin ilgili konuları ile ili kilendirilir.
10. Sürdürülebilir geli me kavramını örneklerle açıklar.	 Ö rencilere sürdürülebilir geli me ile ilgili belgesel izlettirilir. Ö renciler, “Çevreye zarar vermeden duyarlı bir kalkınma süreci ya anabilir mi?” konusunu izlenen belgesel ve günlük ya amdan örneklerle büyük grup tartı masıyla de erlendirir. Ö renciler, ekonomik ya amın çevre üzerindeki etkileri ve sürdürülebilir geli menin duyarlı çevre bilinciyle ili kisini ortaya koyar.	☐ Co rafya dersinin ilgili konularıyla ili kilendirilir.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik nceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ili kilendirme ☐ Di er derslerle ili kilendirme Ölçme ve de erlendirme

4.12. ETK NL K ÖRNEKLER

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜN TE	: Ekonomi Nedir?
BECER LER	: Ele tırel dü ünme, yaratıcı dü ünme, ara tırma- sorgulama, bilinçli üretici ve tüketici olma, ileti im vb.
KAZANIMLAR	: Ekonomi biliminin konusunu ve amacını açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

Ö retmen; “Ekonomik insan nedir?” sorusunu sorarak ö rencilerin dikkatini çeker. Ö rencilerden aldı ı cevapları tahtada sıralar.

Ekonominin ne oldu u ile ilgili mevcut sorular sorularak ö rencilerin konu ile ilgili ön ö renmeleri ve giri davranı ları tespit edilir.

Ö rencilere, üretilecek olan mal ve hizmetlerin ne kadar üretilecek? Nasıl üretilecek? Ne zaman üretilecek? Nerede üretilecek? Kimin için üretilecek? Soruları sorularak güdüleme yapılır.

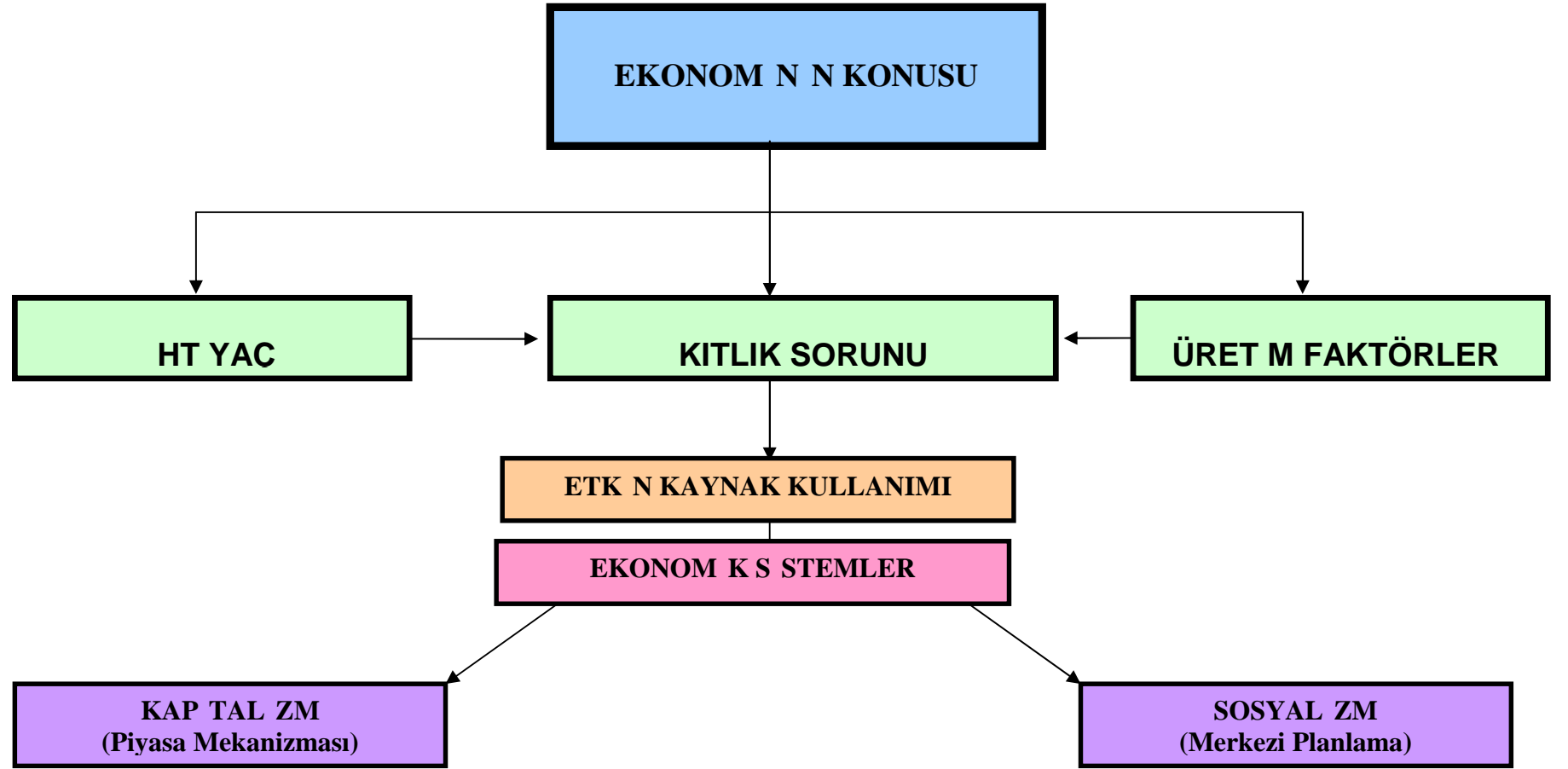
1. Sınıfta küçük tartı ma grupları olu turur.
2. Ö renci grupları tarafından yukarıdaki sorulara cevaplar aranır.
3. Gruplar ürettikleri fikirlerle büyük grup tartı ma tekni ine hazırlık yaparlar.
4. Büyük grup tartı ma tekni i ile dönütler de erlendirilerek ara de erlendirme yapılır.
5. Ek-1 deki çizelge ile ekonomi bilimi ile ilgili temel konular ortaya konulur.
6. Olu turulan çizelge ünitenin i leni süresince panoda sergilenir.

ÖLÇME VE DE ERLEND RME

1.Ekonominin temel amaçları nelerdir?

2.Ekonomi bilimi toplumun hangi kesimlerini ilgilendirir? Açıklayınız.

EKONOM KAVRAMI

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1 ders saati
ÜN TE	: Ekonomi Nedir?
BECER LER	: Problem çözme becerisi, yaratıcı dü ünme, bilgi teknolojilerini kullanma, ara tırma-sorgulama
KAZANIMLAR	: Ekonomi biliminin konusunu ve amacını açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

“Ekonomi bilimi ile ilgili terimler nelerdir?”, “Ekonomi ile ilgili terimleri kelime avı yöntemiyle bulmaya ne dersiniz?” sorusu sorularak ö rencilerin dikkatleri çekilir.

1. Ekonomi ile ilgili temel kavramların yer aldığı ı çalı ma kâ ıdı ö rencilere da ıtılır.
2. Çalı ma kâ ıdındaki kavramlar ö renciler tarafından bulunur.
3. Ö renciler, kelime avında buldukları ekonominin temel kavramlardan ne anladıklarını çalı ma kâ ıdındaki kavramların kar ılarına yazar.
4. Kavramların tamamının bulunup bulunmadı ı, do ru tanımlanıp tanımlanmadı ı gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler ve vurgular yapılır.

ÖLÇME VE DE ERLEND RME

1. Ekonomi biliminin konusunu ve amacını vurgulayan yazılı anlatım yapınız.
2. Çalı ma kâ ıdına yazılan kavramların anlamlarını do ru tanımlarla kar ıla tırınız ve gerekli düzeltmeleri yapınız.

ÇALI MA KÂ IDI

YÖNERGE: A a ıda yer alan bulmacada ekonomi ile ilgili 22 tane temel terim yer almaktadır. Kelimelerin yönleri yukarıdan a a ıya, a a ıdan yukarıya; sa dan sola, soldan sa a eklindedir. Bu kelimeleri bularak bir sonraki tabloda sıralayınız. Kelimelerin kar ılarına anlamlarını yazınız.

KEL ME AVI

Y	A	S	F	T	A	K	K	B	P	L	O
D	S	Ü	A	M	D	I	A	E	A	A	H
F	E	B		A	Y	Y	N	Y	P	M	M
U	R	B	Z	D	A	M	Y	A	M	M	
R	V	E		H	F	E	A	M	A		T
R	E		M		T	T	K	R	R	T	E
A	T	E	O	T	N	A	S	E	T	E	K
S	R	T	N	S	A	V	B	S	M	R	Ü
A		E	O		R	A	L		N	Ü	T
T	L	R	K	K	E	M	E	K	A	R	U
K	E	C	E	N	K	Â	R	P	O	T	U
B	G	Ü	K	A	T	E	M	Z		H	S

TER M	ANLAMI	TER M	ANLAMI
MAL		SERMAYE	
H ZMET		TASARRUF	
FAYDA		KÂR	
KIYMET		EKONOM	
SERVET		KAYNAK	
GEL R		TOPRAK	
ÜRET M		ST HDAM	
<u>TÜKET M</u>		TRAMPA	
TE EBBÜS		RANT	
EMEK		ÜCRET	
TAB AT		FA Z	

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1 ders saati
ÜN TE	: Ekonomi Nedir?
BECER LER	: Ele tirel dü ünme, yaratıcı dü ünme, ara tırma sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma
KAZANIMLAR	: Ekonomik sistem kavramını açıklayarak ekonomik sistemlerin farklılıklarını ortaya koyar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

Önceden iki gruba ayrılan sınıf a a ıdaki soruları ara tırarak gelir.

- Sistem nedir?
- Ekonomik sistem nedir?

1. Türkiye’de uygulanan ekonomik sistem hangisidir? sorusu sınıfa yöneltilerek ö rencilerin dikkatleri çekilir.

2. Bu derste gruplar tarafından, dünyada uygulanan ekonomik sistemlere ili kin sınıfa bilgi verilece i belirtilerek ö rgenciler güdülenir.

3. Ö renciler, sunularını sınıfta payla ır.

4. Kapitalist ve sosyalist ekonomik sistemlerin özelliklerinin belirlenir. Özellikler olu turulan çizelgeye yazılır. Gelen dönütler do rultusunda ara de erlendirme yapılarak uygun cevaplar peki tirilir, eksik ve yanlı cevaplar düzeltilir.

Ö renciler ekonomistler, giri imciler, sanayiciler vb. ekonomiyle ilgili adlarla gruplara ayrılır. Gruplar, ekonomik sistemler arasındaki farklılıkları, bu sistemlerde ekonomileri yönlendiren ö lkelerin ekonomileri arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklarlar. Açıklama sırasında di er ö rencilerin soru sormalarına fırsat verilir.

5. Dersin son a aması olarak ekonomik sistemlerin farklılıklarını somut olarak ortaya koymak amacıyla bir ema düzenlenir. ema düzenlenirken emanın bölümlerini ö renciler doldurur.

Ö LÇME VE DE ERLEND RME

1. Ö lkelerin daha çok kapitalist sistemi benimsemelerinin temel nedenlerini açıklayınız.

2. Kapitalist ve Sosyalist sistemler arasındaki temel farklılıklar nelerdir?

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜN TE	: Piyasa Mekanizması: Talep, Arz ve Fiyat Oluşumu
BECERLER	: Eleştirel düşünme, araştırma sorgulama, girişimcilik, bilinçli üretici olma, bilinçli tüketici olma, problem çözme
KAZANIMLAR	: Arz ve talepte meydana gelen değişimlerin fiyat üzerindeki etkilerini açıklar. Piyasa denge fiyatını grafiklerle gösterir.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, aletler, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRETİM VE ÖĞRETME SÜRECİ

Öğretmen öğrencilere “Kalem en çok ne zaman satılır?” sorusunu sorarak dikkatlerini çeker.

Bir malın fiyatının nasıl oluştuğunun öğrenileceği belirtilerek öğrenciler güdülenir.

1. Arz ve talep kavramlarının öğrenciler tarafından hatırlanıp hatırlanmadığı gözden geçirilir. 2. Kalem ihtiyaçlarından yola çıkarak her bir fiyat için kalem arzı ve kalem talebi tahtaya tablo şeklinde hazırlanır (Ek-1).

3. Her bir fiyat için talep fazlası ve arz fazlası öğrenciler tarafından hesaplanır.

4. Denge noktasında arz fazlası ve talep fazlası oluşmadığını gözlemlenir.

5. Denge noktasında oluşan fiyatın denge fiyatı (piyasa fiyatı) olduğu belirtilir.

6. Hazırlanan çizelge ve grafik büyük grup tartışma tekniği ile öğretmen rehberliğinde irdelenir.

7. Ek-1deki tablo ve grafik ünite sonuna kadar panoda sergilenir.

8. Denge fiyatının grafiklerle gösterilmesi amacıyla hazırlanan Ek-2’deki çalışmada öğrencilere dağıtılır.

9. Tablodaki soruları çözen öğrencilerin öğrenciler tarafından doldurulması istenir.

10. Ek-2’de verilen grafik, tablodaki verilerden yararlanılarak öğrenciler tarafından doldurulur.

11. Öğrenciler tarafından doldurulan çalışmalarını sınıfta paylaşırlar.

12. Doğru etkinlik pekiştirilir, eksik ve yanlış çalışmalar birlikte düzeltilir.

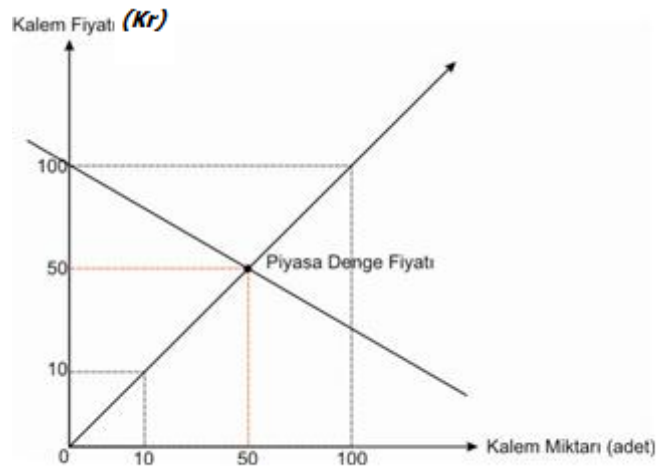
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Çalışmadaki tablo ve grafik (Ek-2) değerlendirilerek öğrencilerde kazanımların gerçekleştirilme düzeyi belirlenir.

P YASA DENGES

Kalem Fiyatı (Kr/Adet)	Kalem Arzı	Kalem Talebi	Talep Fazlası	Arz Fazlası
0	0	100	100	-
10	10	90	80	-
20	20	80	60	-
30	30	70	40	-
40	40	60	20	-
50	50	50	0	0
60	60	40	-	20
70	70	30	-	40
80	80	20	-	60
90	90	10	-	80
100	100	0	-	100

DENG F YATI

ÇALI MA KÂ IDI

Yönerge: A a ıdaki tabloda yer alan verilere göre soru i areti olan yerleri doldurarak grafik üzerinde denge fiyatını gösteriniz.

P YASA DENGES

Kitap Fiyatı (TL/Adet)	Kitap Arzı	Kitap Talebi	Talep Fazlası	Arz Fazlası
4	0	85	?	-
8	?	50	35	-
12	20	35	?	-
16	25	25	?	?
20	30	?	-	10
24	35	17	-	?

DENGE F YATI

Kitap Fiyatı (TL)

Kitap Miktarı (Adet)

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1ders saati
ÜN TE	: Piyasa Mekanizması: Talep, Arz ve Fiyat Oluşumu
BECER LER	: Araştırma sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, bilinçli üretici ve tüketici olma, verimlilik ve devamlılık, girişimcilik, iletişim
KAZANIMLAR	: Piyasa yapılarını açıklayarak bu yapıların farklılıklarını ortaya koyar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, aletler, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Derse hazırlık olarak öğrencilere piyasa hakkında bilgi verilerek çevrelerindeki piyasaları araştırmaları istenir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin öğrenmeleri tespit edilir.

Sabit telefon hizmetinin ülkemizde sadece Türk Telekom A.Ş. tarafından verildiği, çalışanlar greve gittiğinde hizmetin aksadığından bahsedilerek öğrencilerin konuya dikkatleri çekilir.

Öğrencilerin yapmış oldukları araştırmalar sonucunda elde ettikleri bilgiler değerlendirilerek bu derste piyasa çeşitlerini tanıyacakları ifade edilerek öğrenciler güdülenir.

1. Öğrenciler çevrelerinde araştırdıkları piyasalara ilişkin sonuçları görsel materyaller kullanarak sınıfta paylaşırlar.

2. Piyasaların hangi özelliklere sahip olduklarını belirlerler.

3. Çevrelerinde hangi piyasaların olduğunu tartışırlar.

4. Çevrelerinde yer almayan piyasaların neler olduğunu görürler.

8. A.Ş. içindeki çizelgeyi tahtaya çizerek piyasa farklılıklarını ortaya koyarlar.

PİYASA ÇEŞİTLERİ	SATICI SAYISI	SEKTÖRLER
Monopol (Tekel)	Tek Satıcı	Elektrik Dağıtım
Oligopol	Az sayıda Satıcı	GSM Operatörleri
Monopolcu (tekelci) Rekabet	Çok Sayıda Firma	Deterjan Piyasası
Tam Rekabet	Çok Sayıda Firma	Tarımsal Ürünler

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Yakın çevrenizdeki piyasa çeşitlerini örneklerle açıklayınız.
2. Piyasalar arasındaki farklılıkları örneklerle belirtiniz.
3. Rekabet piyasası ile tekel piyasasının fayda ve zararlarını karşılaştırınız.

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1 ders saati
ÜN TE	: Millî Gelir, Ekonomik Büyüme ve istihdam
BECER LER	: Ele tiREL dü ünme, yaratıcı dü ünme, problem çözme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma, giri imcilik, bilinçli üretici ve tüketici olma, ileti im
KAZANIMLAR	: Millî geliri ve millî gelirle ili kili temel kavramları açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler, vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

Bir devletin gelirlerinin nelerden olu abilece i sorularak ö rencilerin dikkatleri çekilir. Bilinçli bir vatanda olarak millî gelir hakkında bilgi sahibi olunması gerekti i, derste buna ili kin bilgiler ö renilece i ifade edilerek ö renciler güdülenir.

1. Ö rencilerin cevaplarından hareketle millî gelir ve millî gelir ile ili kili temel kavramlar hakkında bilgi verilir. Millî gelir kavramı açıklanır. Ekonomik geli mi lik düzeyi ile millî gelir arasındaki ili kiyi ö rencinin ke fetmesi sa lanır.

2. Gelen cevaplar do rultusunda ara de erlendirme yapılarak ö retmen tarafından GSMH-GSY H-SY H-Y G-MG kavramları kısaca açıklanır.

3. A a ıdaki tablo tahtaya çizilerek GSY H den millî gelire nasıl ula ıldı ı gösterilir.

Gayri Safi Yurt çİ Hasıla (GSY H)

- Amortismanlar

= **Safi Yurt çİ Hasıla (SY H)**

- Dolaylı Vergiler

+ Sübvansiyonlar

= **Yurt çİ Gelir (Y G)**

+ Net Dı Dünya Faktör Gelirleri

= **Millî Gelir (MG)**

4. Ek-1 deki çalı ma kâ ıdı ö rencilere da ıtılır.

5. Ö rencilerden millî geliri olu turan kavramları çalı ma kâ ıdına sırasıyla yazmaları istenir.

6. Ö rencilerin çalı ma kâ ıtları kontrol edilir.

7. Do ru etkinlik peki tirilir, yanlış etkinlikler düzeltilerek eksiklikler giderilir.

ÖLÇME VE DE ERLEND RME

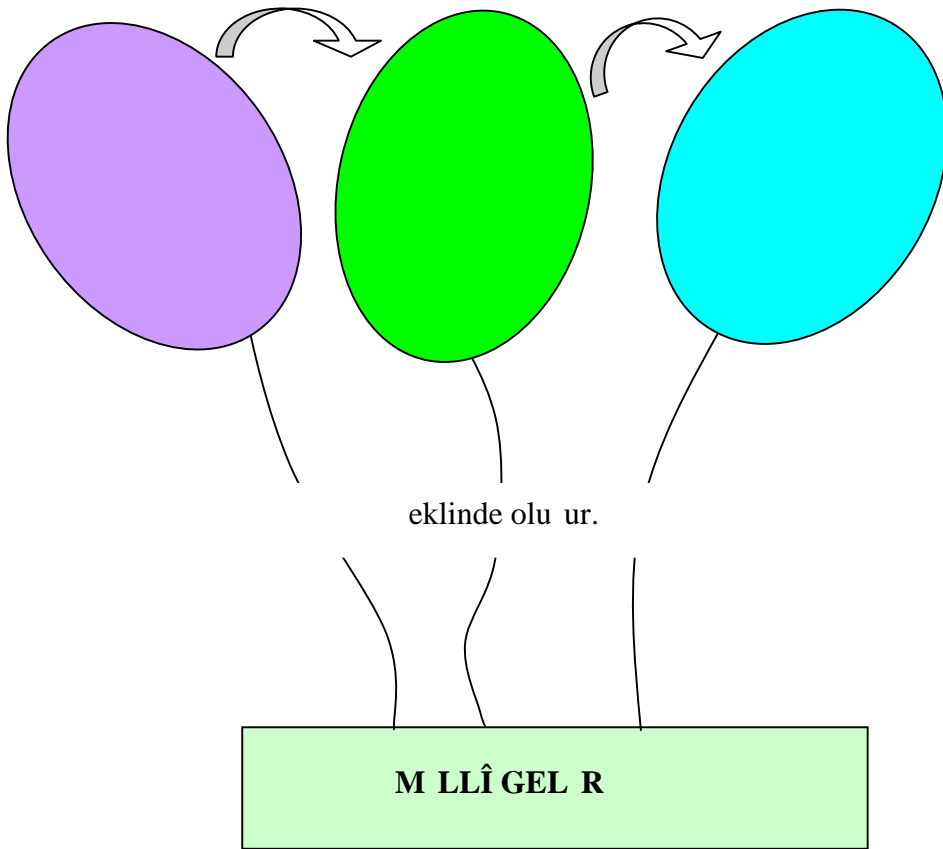
1. GSMH'yı olu turan unsurlar nelerdir? Açıklayınız.

2. Ülkemizde adil gelir da ılımının sa lanabilmesi için hangi tedbirlerin alınması gereklidir? Açıklayınız.

ÇALI MA KÂ IDI

Yönerge: A a ıdaki emada millî geliri olu turan unsurlar bo bırakılmı tır. Millî geliri olu turan faktörleri ilgili balonlara yazarak millî geliri olu turunuz.

M LLÎ GEL R OLU TURAN FAKTÖRLER

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜN TE	: Millî Gelir, Ekonomik Büyüme ve İstihdam
BECER LER	: Ele tiri el dü ünme, ara tırma sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma
KAZANIMLAR	: Millî gelirin ki isel, fonksiyonel ve üretim faktörleri arasındaki da ılımını örneklerle açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler, vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

Derse hazırlık olarak ö renciler 3 gruba ayrılır: Birinci grup ki isel gelirin bölgeler arası da ılımını, ikinci grup millî gelirin sektörel da ılımını, üçüncü grup ise millî gelirin fonksiyonel da ılımını ara tırarak derse gelirler.

Ö rencilerden çevrelerindeki ki ilerın gelirlerini kar ıla tırmaları istenerek gelir konusuna dikkatleri çekilir.

Bu derste gruplar tarafından millî gelirin da ılımına ili kin bilgiler sunulaca ı belirtilerek ö renciler güdülenir.

1. Gruplar ara tırma sonuçları hakkında sınıfa bilgi verirler.
2. Ö retmen Ek-1 deki millî gelir da ılım tablosunu ö rencilere rehberlik yaparak olu turmalarını sa lar. Millî gelirin ki isel, fonksiyonel ve üretim faktörleri arasındaki da ılım etkinlik örnekleriyle ö renciler tarafından ortaya konulur.
3. Etkinlik örnekleri ö retmen rehberli inde gelen dönütler do rultusunda ara de erlendirme yapılarak sonuçlar ortaya konulur.
4. Yapısal iyile tirmenin sa lanabilmesi için ülkemizde hangi tedbirlerin alınması gerekti i konusunda ö renciler fikirlerini açıklayarak büyük grup çalı masıyla tartı ırlar.

ÖLÇME VE DE ERLEND RME

1. Bölgesel gelir da ılımının farklılıklarını yorumlayınız.

M LLÎ GEL R DA ILIMI

M LLÎ GEL R DA ILIMI	Ki isel Gelir Da ılımı	Ki i ba ına dü en millî gelir			
	Sektörlere Göre Da ılım	Tarım	Sanayi	Hizmet	
	Fonksiyonel Da ılım	Rant	Ücret	Faiz	Kâr

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1 ders saati
ÜN TE	: Para, Bankacılık ve Enflasyon
BECER LER	: Ele tirel dü ünme, yaratıcı dü ünme, ara tırma sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, bilinçli üretici-tüketici, ileti im
KAZANIMLAR	: Paranın tarihsel geli imini açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders Kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler, kalem, kâ ıt, yazı tahtası vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

Ö rencilerden derse hazırlık olarak Merkez Bankasının nternet sitesini (www.tcmb.gov.tr) ve paranın tarihsel geli imi ile ilgili di er nternet sitelerini ziyaret etmeleri istenerek konuyla ilgili temel ön ö renmelerinin olu ması sa lanır.

1. Ö retmen nternetten ve mevcut kaynaklardan elde etmi oldu u tedavülden kalkmı para örneklerini sınıfa göstererek ö rencilerin dikkatlerini çeker.
2. Ö rencilere “Parasız bir hayat olabilir mi?” sorusu sorularak tartı maları sa lanır.
3. Ö rencilerin ders öncesinde elde ettikleri bilgilerden yararlanarak Türkiye’de kullanılmı olan paranın tarihsel geli imi hakkında bilgi verirler.
4. Bu etkinlikte;
  - Mübadelesiz devir
  - Takas (trampa) devri
  - Paralı mübadele devri konuları üzerinde durulur.
5. Mübadele devirlerinde mübadelenin tanımı, takasın zorlukları, paranın tanımı, paranın özellikleri ve fonksiyonları konularında ö rencilerin bilgi üretmeleri sa lanır. Gelen dönütler do rultusunda do ru cevaplar peki tirilir yanlış cevaplar düzeltilir.
6. Ö rencilere paranın gelecekteki de i imi ve kullanımına ili kin yordamalarda bulunarak paranın tarihsel geli imini ve ekonomideki kullanımını kavrarlar.

ÖLÇME VE DE ERLEND RME

1. Parayı devreden çıkardı nızda çevrenizde ve günlük ya amınızda olu abilecek de i iklikleri belirtiniz.
2. Kâ ıt para sistemine geçi in nedenlerini sıralayınız.
3. Parasız mübadele devri ile paralı mübadele devirlerini kar ıla tırarak farklılıklarını belirtiniz.

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜN TE	: Para, Bankacılık ve Enflasyon
BECER LER	: Ele tirel dü ünme, ara tırma sorgulama, problem çözme, giri imcilik, bilinçli üretici ve tüketici olma, ileti im, verimlilik ve devamlılık
KAZANIMLAR	: Bankaların ekonomideki görev ve sorumluluklarını açıklar. Merkez Bankasının ekonomideki yerini ve önemini açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

Yakın çevrede bulunan bankalara örnekler verilerek bu bankaların görev ve sorumlulukları ile ilgili ö rencilerin görü leri alınır.

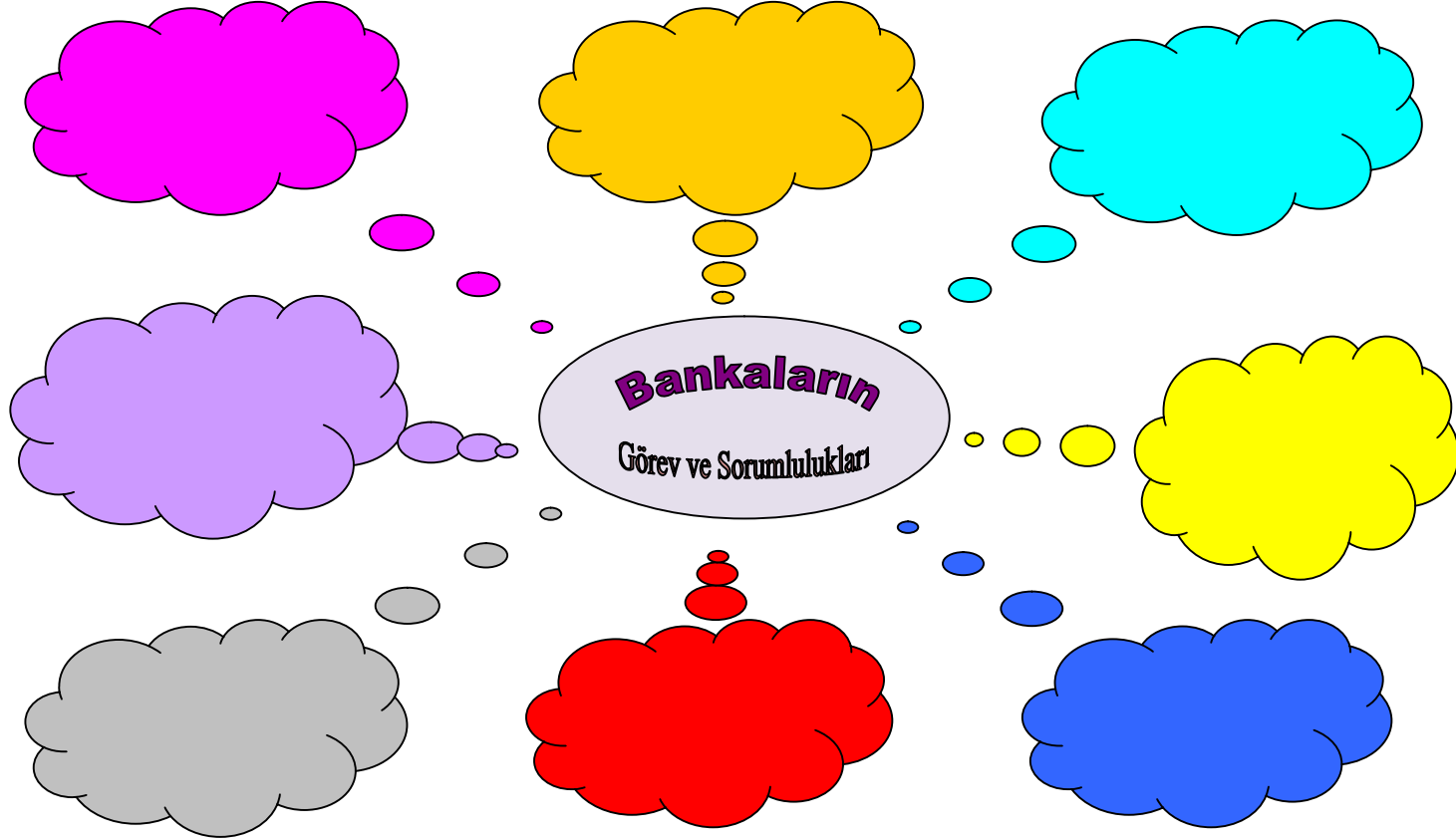
1. Ö renciler, yakın çevredeki bankaları ziyaret ederek buralarda verilen hizmetleri yerinde gözlemler ve ilgililerden bilgiler alır.
2. Bankadan bir yetkili sınıfa davet edilir. Yetkili bankacı, Merkez Bankasının ve di er bankaların görev ve sorumlulukları hakkında bilgi verir.
3. Ö renciler konuyla ilgili yaptıkları ziyaretteki gözlemlerini ve edindikleri bilgileri payla ır.
  - Bankalar, para üzerine ticaret yapan i letmelerdir.
  - Sermayeyi az faizle alıp çok faizle i leten i letmelerdir.
  - Kredi ticareti yapan, borç para vermek isteyenlerle almak isteyenler arasında aracılık görevini yüklenen kurumlardır.
  - Bankalar, faizle para alıp veren kredi, kambiyo i lemleri yapan; kasalarında para, de erli belge, e ya saklayan ve her türlü ekonomik vb. faaliyetlerde bulunan kurulu lardır.
  - Bankalar para havalesi, senet tahsili, telefon, elektrik, su faturalarını ödeme vb. günlük hayatı kolayla tıran i lemleri yapar.
4. Ö renciler, çe itli kaynaklardan ara tırarak Merkez Bankasının görev ve sorumluluklarının neler oldu unu ortaya koyar.

Ö LÇME VE DE ERLEND RME

1. Merkez Bankasının kullandı ı para politikası araçlarını sıralayınız.
2. Çalı ma kâ ıtları (Ek-1, Ek-2) doldurularak de erlendirilir.

ÇALI MA KÂ IDI

Yönerge: Bankaların görev ve sorumlulukları ile ilgili bölümleri doldurunuz.

BANKALARIN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

ÇALI MA KÂ IDI

Yönerge: Merkez Bankasının görev ve sorumlulukları ile ilgili bölümleri doldurunuz.

MERKEZ BANKASININ GÖREV VE SORUMLULUKLARI

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜN TE	: Ödemeler Dengesi, Dı Ticaret ve Uluslararası Ekonomik Kurulu lar
BECER LER	: Ara tırma-sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, ele tirisel dü ünme
KAZANIMLAR	: Ödemeler dengesi kavramını açıklayarak ödemeler bilançosu ana hesaplarının sonuçlarını yorumlar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler, kalem, kâ ıt, tahta vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

Ö retmen ö rencilere “ letme Bilânçosu gördünüz mü?” sorusunu sorarak sınıfa getirmi oldu u bilânço örne i ile ö rencilerin kazanıma dikkatlerini çeker.

Sınıfa getirmi oldu u bilânço örne inin ilerde ne i e yarayaca ını açıklayarak ö rencileri motive eder.

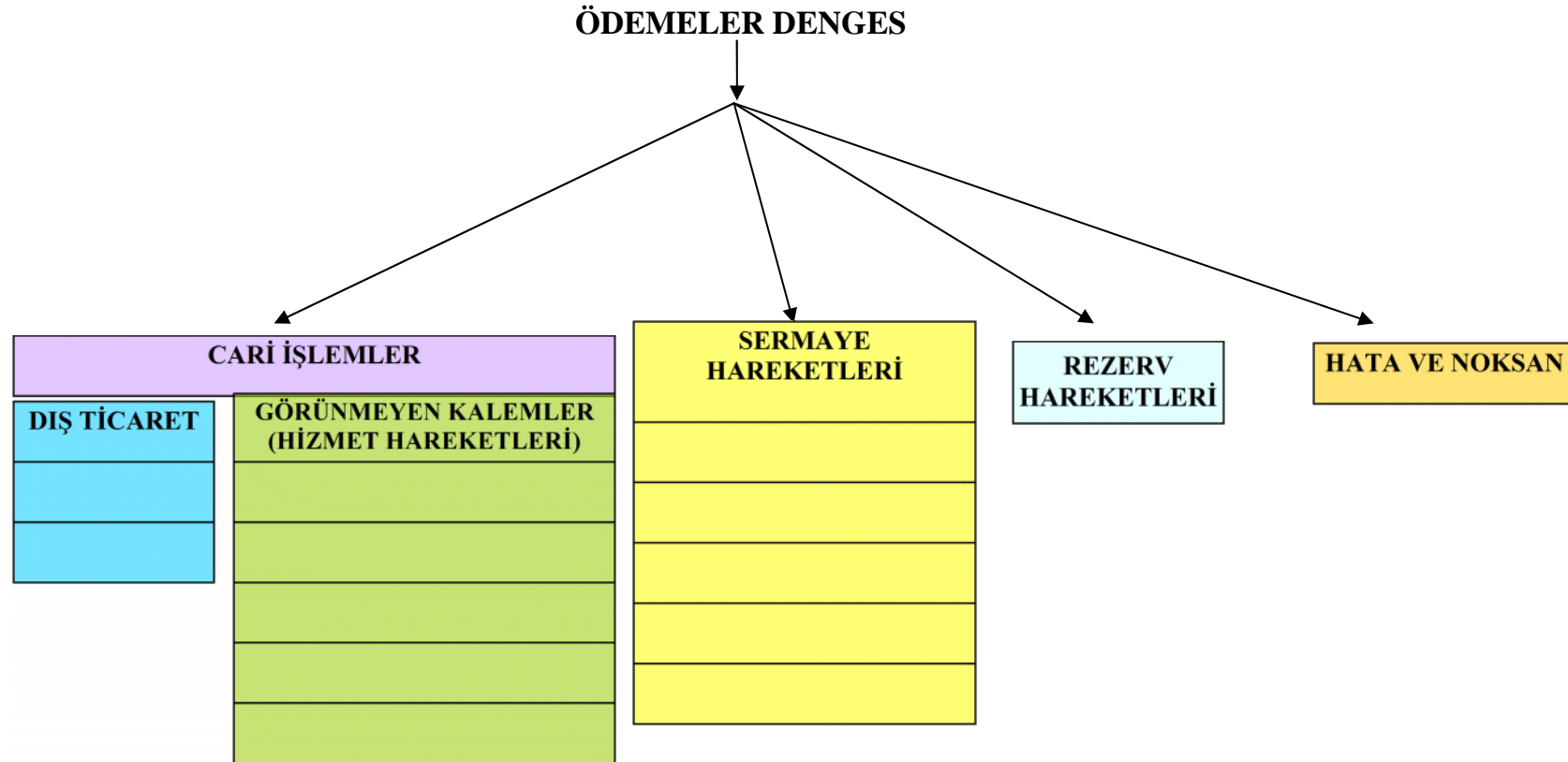
1. Ödemeler dengesi bilânçosuna ait kavram haritası tahtaya yansıtılır.
2. Ödemeler dengesi bilânçosunun hangi kalemlerden meydana geldi i ö retmen ö rencilerce belirlenir.
3. Ara de erlendirme yapılarak gelen dönütler do rultusunda do ru cevaplar peki tirilir, yanlış cevaplar düzeltilir.
4. Ek-1 deki kavram haritası ö rencilere da ıtılır.
5. Kavram haritasındaki ödemeler dengesi bilânçosuna ait alt kalemler ö renciler tarafından doldurulur.
6. Doldurulan kavram haritaları ö retmen tarafından incelenerek eksiklikler giderilir.

ÖLÇME VE DE ERLEND RME

1. Ülkeler neden dı ticaretlerini geli tirme ihtiyacı duyarlar? Açıklayınız.
2. ç ticaret ile dı ticaretin farklılıklarını belirtiniz.
3. Ödemeler dengesinin olumlu sonuçları verebilmesi nelere ba lıdır? Bunun için yapılması gereken i lemleri sıralayınız.

ÇALI MA KÂ IDİ

Yönerge: A a ıda ödemeler dengesini olu turan ana hesaplar verilmi tir. Bu hesaplara ait alt kalemlerle ilgili bölümleri doldurunuz.

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜN TE	: Ödemeler Dengesi, Dış Ticaret ve Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar
BECERLER	: Araştırma-sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, eleştirel düşünme
KAZANIMLAR	: Belli başlı uluslararası ekonomik kuruluşları sıralar. Uluslararası ekonomik kuruluşların Türk ekonomisine etkilerini değerlendirir.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, aletler, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Derse hazırlık olarak öğrenciler beş gruba ayrılır. Birinci grup Uluslararası Para Fonu (IMF), ikinci grup Avrupa Birliği (AB), üçüncü grup Dünya Bankası, dördüncü grup Ekonomik Birlik ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), beşinci grup Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) gibi ekonomik kuruluşları ve Türk Ekonomisindeki rolünü araştırır.

1. Öğrencilere IMF' in anlamını biliyor musunuz? sorusu sorularak dikkatleri çekilir.
2. Küreselleşen dünyada para ile ilgili çeşitli uluslararası kuruluşların yer aldığı ve ders içinde bu kuruluşlar hakkında bilgi edinilecek vurgulanarak öğrenciler güdülenir.
3. Gruplar görsel materyallerden yararlanarak yapmış oldukları araştırma ile ilgili sunularını diğer öğrencilerle paylaşırlar.
4. Sunu sonunda araştırmaları yapılarak mevcut kazanımın gerçekleştirilme düzeyi belirlenir.
5. Grupların çalışmaları sırasında derledikleri resim ve dokümanlar panoya asılır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

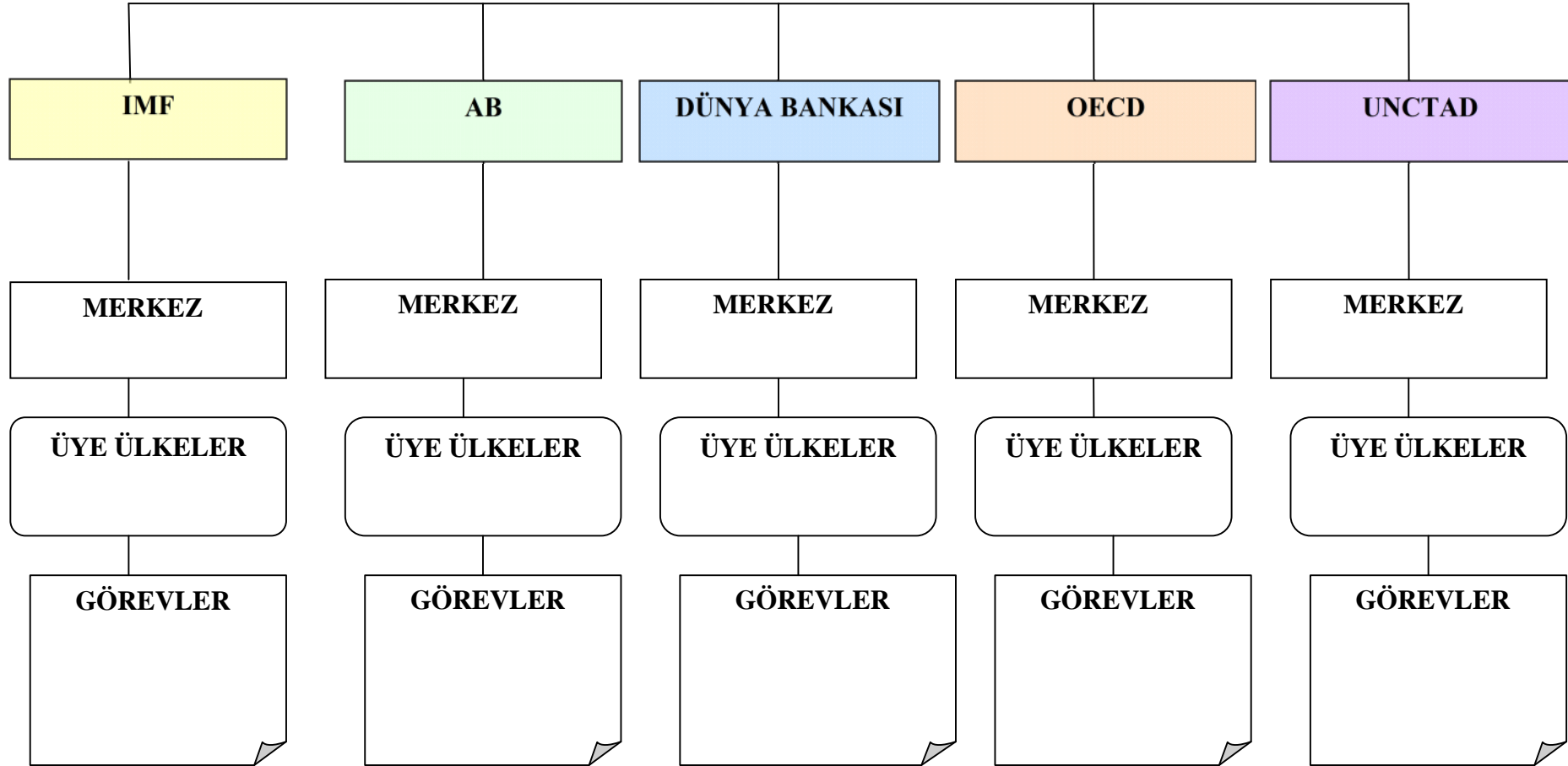
1. Uluslararası ekonomik kuruluşları sıralayınız.
2. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin isimlerini yazınız.
3. Türkiye Avrupa Birliği'ne neden tam üyelik başvurusunu yapmaktadır? Nedenlerini sıralayınız.
4. Gümrük Birliği'nin getirdiği yükümlülükler nelerdir? Açıklayınız.
5. Çalışma kâğıdı (Ek-1) öğrencilerce doldurularak değerlendirilir.

ÇALI MA KÂ IDI

YÖNERGE: A a ıdaki emada uluslararası ekonomik kurulu lar yer almaktadır. Bu kurulu ların merkezlerini ve bu kurulu lara üye ülkeleri ema üzerinde gösteriniz.

ULUSLARARASI EKONOM K KURULU LAR VE ÜYE ÜLKELER

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜN TE	: Türkiye'nin Genel Ekonomik Sorunları
BECER LER	: Ele tirel dü ünme, yaratıcı dü ünme, ara tırma sorgulama, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma
KAZANIMLAR	: Türkiye'nin genel ekonomik sorunlarını sıralar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

Ö renciler, yakın çevrelerinin (aile, esnaf, meslek kurulu ları vb.) ülkemizin ekonomik sorunları ve çözüm yollarına ait görü lerini alarak sınıfa gelir.

1. Ö rencilere ülkemizin gelirlerinin yanı sıra uluslararası kurulu lara borcunun da oldu u söylenerek dikkatleri çekilir.

2. Bu ders içerisinde ülkemizin genel ekonomik sorunları hakkında bilgi edinilece i vurgulanarak güdüleme yapılır.

3. Ö retmen, bo bir kum saati biçimindeki levhayı panoya asar ve ünite sonuna kadar panoda yer alır.

4. “Türkiye'nin ekonomik sorunları nelerdir?” sorusu ö rencilere sorularak konu ile ilgili görü leri alınır. Görü ler do rultusunda levhanın birinci bölümüne genel kabul gören sorunlar yazılır.

5. Ö retmen, levhanın ikinci bölümüne Türkiye'nin ekonomik sorunlarını yazar.

6. Türkiye'nin ekonomik sorunlarının çözümüne yönelik ö renci önerileri alınarak tartı ılır ve genel kabul gören öneriler levhanın üçüncü bölümüne yazılır.

7. Öneriler üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak konu peki tirilir.

ÖLÇME VE DE ERLEND RME

1. Türkiye'de tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde verim dü üklü ünün sebeplerini açıklayınız.

2. Türkiye'de çevre kirlili i en çok hangi alanda ve ekilde ortaya çıkmaktadır? Açıklayınız.

3. Türkiye'de i sizli in temelinde yatan ba lıca unsurlar nelerdir? Açıklayınız.

1. BÖLÜM

Öğrencilerin konu ile ilgili ön bilgilerini almak için Türkiye'nin ekonomik sorunları nelerdir? Sorusu sorularak sınıfın genel olarak kabul ettiği sorunlar bu bölüme yazılır.

2. BÖLÜM

Türkiye'nin ekonomik sorunları sıralanır.

3. BÖLÜM

Türkiye'nin ekonomik sorunlarına çözüm önerilerinden yola çıkarak ünitenin değerlendirilmesi yapılır.

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜN TE	: Türkiye'nin Genel Ekonomik Sorunları
BECER LER	: Ele tirel dü ünme, yaratıcı dü ünme, ara tırma sorgulama, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, giri imcilik, bilinçli üretici ve tüketici olma, ileti im, verimlilik ve devamlılık
KAZANIMLAR	: Sürdürülebilir geli me kavramını örneklerle açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Bilgisayar, CD, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlü ü, ansiklopediler vb.

Ö RENME VE Ö RETME SÜREC

1. Ö rencilere sürdürülebilir geli me ile ilgili belgesel izlettirilerek konuya dikkatleri çekilir.
2. İlgili kurulu lardan (TEMA, ÇEVKO, TÜRÇEK vb.) uzmanlar okula davet edilir. İlgili sınıfların ve sosyal kulüplerin koordinasyonu ile okul düzeyinde bir etkinlik düzenlenir.
3. “Çevreye duyarlı bir kalkınma süreci ya anabilir mi? Ya anamaz mı?” sorusu sınıfça tartı ılır.
4. Ortaya çıkan görü ler ö retmen rehberli inde de erlendirilir.
5. Ö renciler “sürdürülebilir geli me” konusu ile ilgili kompozisyon yazar.
6. Kompozisyonlar ö retmence de erlendirilerek okul panosuna asılır.

ÖLÇME VE DE ERLEND RME

1. Sürdürülebilir geli me nedir?
2. Depozitolu ürünleri kullanma ile çevre bilinci arasında bir ili ki kurulabilir mi? Açıklayınız.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, Kamile Ün, **Aktif Öğrenme**, E itim Dünyası Yayınları, İzmir, 2002.
- ARIKAN, R., **Ekonomi**, Saray Matbaacılık, 1.Baskı, Ankara, 1999.
- BAYKUL, Y., **İlköğretimde Ölçme ve Değerlendirme**, MEB Yayınları, 1999.
- BAYKUL, Y., GELBAL S. VE KELEC O LU H., **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, MEB Yayınları, Ankara, 2001.
- BEYER, Ann, **Alternative Assesment**, Dale Seymour Publications: USA, 1993.
- B LEN, Mürüvvet, **Plandan Uygulamaya Öğretim**, 6. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- CARPENTER, Shere, **Constructivism**, Australian Primary Mathematics Classroom, 8 (1), 2003.
- CLA RE, E. Weinstern ve R CHARD, Mayer, **"The Teaching of Learning Strategies"** Handbook of Research on Teaching 3 rd. Ed. New York: Macmillan Company, s. 316, 1986.
- DEM REL, Özcan, **Genel Öğretim Yöntemleri**, Usem Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1996.
- DEM REL, Özcan, **Eğitimde Program Geliştirme**, 9. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2006.
- ERTEK, T., **Temel Ekonomi**, Beta Basım Yayım Dağıtım A ., 1.Basım, İstanbul, 2006.
- F DAN, Nurettin, **Okulda Öğrenme ve Öğretme**, Alkım Yayınevi, Ankara, 1986.
- GAGNE, R. M., and M. P. Driscol, **The Conditions of Learning**, Halt Rinehart and Winston, New York, 1988.
- GÜRLER, A. Z., **Ekonomi Temel Ders Kitabı**, Feza Gazetecilik A ., 2. Baskı, İstanbul, 2006.
- GOLEMAN, Daniel, **Duygusal Zeka**, Çev. B. Seçkin Yüksel, Varlık Yayınları, İstanbul, 1998.
- HIZIRO LU, G., **Ekonomi Ansiklopedisi**, Payma Video ve Dizgi Tesisleri, İstanbul, 1984.
- JOHNSON, D.W., Johnson, R.T. & Holubec, E.J., **Circles of Learning: Cooperative In The Classroom**, Interaction Book Company, Minnesota, 1990.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001.
- LOBLEY, D., **Ekonomi**, Özgün Matbaacılık A ., Ankara, 1995.
- MERLIN C. Wittrock, **Students Thought Processes**, Handbook of Research on Teaching, New York: Macmillian Company, s.302, 1986.
- N SBET, J., J. Shucksmith, **Learning Strategies**, Routhledge and Kegan Paul, London, 1986.
- OKTAYLAR, Hasan Can, **Öğretmen Adayları için KPSS, Eğitim Bilimleri**, Yargı Yayınları, Ankara, 2005.
- ÖNEY, A., **İktisadi ve Ticari Terimler Sözlüğü**, Bima Matbaacılık Ltd. ti. 3. Baskı, Ankara, 1978.
- ÖZÇEL K, D. A., **Ölçme ve Değerlendirme**, Ösym Yayınları 3. Basım, Ankara, 1998.
- ÖZER, Bekir, **Öğrenmeyi Öğretme**, AÜ Açık Öğretim Fakültesi, Eskişehir.
- ÖZGÜVEN, . Ethem, **Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerini Kavrayabilme**, Pdrem Yayıncılık, Ankara, 1999.
- PAUL, Eggen ve KAUCHAK, Don, **Educational Psychology: Classroom Connection**, New York, Macmillan, s. 385, 1992.
- RICHARD, I. Arends. **Classroom Instruction and Management**, The McGraw-Hill Companies, Inc, s. 243, 1997.

- RICHARD, E. Mayer, "**Learning Strategies: An overview**" **Learning and study strategies**, San Diego, California; Academic press. Inc, s.14, 1988.
- RIDING, R. and S, RAYNER, **Cognitive Styles and Learning Strategies**, David Fulton Publishers, London, 1998.
- ROBERT, M. Gagne, Marcy Perkins Driscoll, **Essential of Learning For Instruction**, Englewood cliffs, Nj, Prentice-Hall, s. 134, 1988.
- SABAN, Ahmet, **Çoklu Zeka Teorisi ve E itim**, 4. Baskı, Nobel Yayın Da ıtım, Ankara, 2004.
- SENEMO LU, Nuray, **Geli im, Ö renme ve Ö retim**, Spot Matbaacılık, Ankara, 1997.
- SÖNMEZ, Veysel, **Program Geli tirmede Ö retmen El Kitabı**, 8. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 1999.
- SÜNBÜL, Ali Murat, **birli ine Dayalı Ö retim**, E itim ve Bilim Dergisi, Cilt 20, Sayı 102, s. 50-58, 1996.
- SÜNBÜL, Ali Murat, **Ö renme Stratejilerinin Ö renci Eri i ve Tutumlarına Etkisi**, HÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamı Doktora Tezi, Ankara, 1998.
- TA DEM R, Mehmet, **E itimde Planlama ve De erlendirme**, Ocak Yayınları, Ankara, 2000.
- TAV ANCIL, E., **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS le Veri Analizi**, Nobel Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2002.
- TURGUT, F., **E itimde Ölçme ve De erlendirme Metotları**, Saydam Matbaacılık, 5. Baskı, Ankara, 1987.
- T.C. Millî E itim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Ba kanlı ı, **İkö retim Matematik Dersi Ö retim Programı ve Kılavuzu** (6. Sınıf), Ankara, 2006.
- T.C. Millî E itim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Ba kanlı ı, **İkö retim Türkçe Dersi Ö retim Programı ve Kılavuzu** (6, 7 ve 8. Sınıf), Ankara, 2005.
- YAMANLAR, E. ve TOKS , F., **Ticaret ve Turizm Ö retimi Okulları Ekonomi Ders Kitapları**, stanbul, 2001.
- VURAL, B., **Ö renci Merkezli E itim ve Çoklu Zeka**, Hayat Yayıncılık, stanbul, 2005.
- YILDIRIM, C., **E itimde Ölçme ve De erlendirme**, ÖSYM Yayınları, 4. Basım, Ankara, 1999.

EKLER

ÖRNEK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORMLARI

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYAMIN ÇEKİMLERİ

Öğrencinin :
Adı ve Soyadı :
Tarih :

Çalışmalarım	Bu çalışmayı neden saklıyorum?
1.....	.....
.....	.....
2.....	.....
.....	.....
3.	.....
.....	.....
4.	.....
.....	.....
5.	.....
.....	.....
6.	.....
.....	.....
7.	.....
.....	.....
8.....	.....
.....	.....
9.	.....
.....	.....

Ö RENC ÜRÜN DOSYASI ÖRNEK SAYFALARI

EKONOM DERS ÜRÜN DOSYAM

Adı : .....
Soyadı: .....
Numarası : .....
Sınıfı : .....

Ç NDEK LER

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

EKONOM ALANINDAKİ

ÖZ GEÇİM M

A a ıdaki gibi ya da benzer sorulara cevap olabilecek ekilde dü üncelerinizi yazarak ekonomi dersiyile ilgili öz geçmi inizi olu turabilirsiniz.

Anahtar Sorular:

- Ekonomi dersine ne zaman ilgi duymaya başladım?
- Ekonomi dersinde en çok ilgimi çeken konu nedir?
- Okul dı ında ekonomi dersi ile ilgili çalı malarım nelerdir?
- Ekonomi dersinin ho lanmadı ım yönleri var mı?
- Ekonomi dersinde ba ka nelerin olmasını isterdim?
- Gelecekle ilgili yapmak istediklerime bu dersin nasıl bir katkısı olabilir?

Ö RENC ÜRÜN DOSYASININ GENEL DE ERLEND RME ÖLÇÜTLER

Bütünlük:

- Dosyada bulunması gerekenlerin tümünün olması
- Çalı mayı yaparken, di er derslerden de yararlanılması
- Seçilen ürünlerin yıl boyunca edinilen becerileri yansıtması
- Dosyamanın kapa ını, kendisini en iyi biçimde yansıttacak ekilde hazırlanması

Tertip ve Düzen:

- Tüm çalı malar için uygun ba lıklar kullanılması
- Çalı maların içindekiler bölümünde belirtilen sıraya göre dosyalanması
- Tüm çalı ma kâ ıtlarının temiz ve düzenli olması

Yansıtma:

- Seçilen çalı maların güçlü yanlarını ve gelişimini yansıtması

ÜRÜN KONTROL LİSTESİ

Çalışmalar	Evet	Hayır
Çalışmamın taslağını hazırladım		
Çalışmayı zenginleştirecek tablo, resim, foto raf vb. hazırladım.		
Çalışmamı geliştirme amaçlarında öğretmenim, ailem ve arkadaşlarımdan yararlandım. Gerekli eklemeler ve çıkarmaları yaptım.		
Çalışmamı yazım ve anlatım kurallarına uygunluğu açısından gözden geçirip gerekli düzeltmeleri yaptım.		
Çalışmamı sunmaya hazır hale geldim.		

ÜRÜN BİLGİLERİ

- Bu çalışmadaki hedefim:
- Çalışmamın amaçları:
  - 1.
  - 2.
  - 3.
  - 4.
- Ürünümü seçme gerekçelerim: .....
- Bu çalışmamda bunları çok iyi yaptım: .....
- Çalışmamın bu alanlarında biraz daha gayret gösterebilir ve yardım alabildim: .....
- Belirlediğim hedefe bu kadar ulaştım: .....
- Bu çalışmam benim bu özelliklerimin gelişimini yansıtıyor: .....
- Bu çalışmamla ilgili bunları da ürün özdeğerlendirme formunda söylemek isterim: .....

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI SUNUM YÖNERGESİ

- Sunumunuz için velinizi sınıfa getiriniz.
- Sunumunuzun içeriğiyle ilgili velinizin de düşüncesini öğreniniz.
- Çalışmada çok başarılı olduğunuzu düşündüğünüz üç alanı belirleyiniz ve açıklayınız.
- Geliştirmeniz gereken üç alanı açıklayınız.
- Gelecek dönem için hedeflerinizi belirleyip açıklayınız.
- Çalışma sürecindeki gelişim düzeyinizi ve hedefinize ulaşma derecenizi değerlendiriniz.
- Velinizin dosyanızla ilgili yazılı görüşlerini alınız.

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI ÖĞRENCİ ÖZET FORMU

Bu form ürün dosyanızdaki ürünlerin gelişimi hakkındaki düşüncelerinizi belirtmeniz amacıyla düzenlenmiştir. Bu formu aşağıda düzenlenmiş biçimiyle veya paragraf hâlinde doldurabilirsiniz.
Adı Soyadı: ..... Tarih: .....
Konu : .....

Başlangıçtaki dosya	Dosyanın son hâli
Çalışmalarım önce nasıldı?	İmdi nasıl gidiyor? .....
Çalışmalarım ne denli açık ve anlamlıydı?	Çalışmalarım şimdi ne denli açık ve anlamlı? .....
Beklentilerim ne denli gerçekçiydi?	Bu konuda şimdi ne düşünüyorum? .....
Geliştirmeye açık alanlar başlangıçta nelerdi?	İmdi hangi alanlar geliştirilmeye açık? .....

Ö RENC ÜRÜN DOSYASI Ö RETMEN ÖZET FORMU

Adı Soyadı:	Tarih:
Konu:	
Ba langıçtaki dosya	Dosyanın son hâli
Geli tirmeye açık alanlar ba langıçta nelerdi?	imdi hangi alanlar geli tirilmeye açık?

VEL GER B LD R M FORMU

Çocu unuz ürün dosyasını sunduktan sonra, lütfen a a ıdaki soruları yanıtlamaya zaman ayırınız.

1. Bu çalı ma çocu unuzun geli im sürecini daha iyi anlamanıza yardımcı oldu mu?

2. Bu çalı manın sunumu sizce etkili olacak biçimde düzenlenmi miydi?

3. Sizce bu sunum çocu unuz için de erli bir deneyim oldu mu?

Belirtmek istedi iniz di er görüş leriniz:

VEL YE YAZILMI ÖRNEK MEKTUP

Sunu Tarihi:
Etkinlik Programı:

1.Çocu unuzun çalı malarından en çok hangisini be endiniz?

2.Çocu unuz sizce hangi alanlarda ba arılı?

3.Çocu unuza hangi konularda ve nasıl yardımcı olabilirsiniz?

Ö RENC ÜRÜN DOSYASI DE ERLEND RME FORMU

Adı : .....
Soyadı : .....
Sınıf : .....

Yönerge: A a ıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli oldu unu göz önüne alarak dosyayı de erlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	Dereceler				
	1	2	3	4	5
1. Çalı maların içeri inin tam olması					
2. Çalı malarındaki çe itlilik					
3. Çalı maların amaçları kar ılması					
4. Çalı maların do rulu u					
5. Dosyanın düzenlili i					
6. Harcanan çabaları gösterme					
9. Yaratıcılı ı gösterme					
10. Çalı maların seçiminde do ru karar verme					
11. Ö rencinin geli imini gösterme					
12. Kendini de erlendirme					

YORUMLAR/ÖNER LER:

ÜRÜN DOSYASI DE ERLENDİRME ÇİN DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Puan Boyutlar	4 (Örnek Olacak Nitelikte)	3 (Yeterli)	2 (Kabul Edilebilir)	1 (Yeterli Değil)
Çerik	Ürün dosyası, tüm gerekli materyalleri içeriyor.	Ürün dosyası, gerekli materyallerin büyük çoğunluğunu içeriyor.	Ürün dosyası, gerekli materyallerin birazını içeriyor.	Ürün dosyası, gerekli materyallerin çok azını içeriyor.
Seçilen örneklerin özelliği	Örnekler öğrencinin gelişimini ve bilgisini yansıtıyor.	Örnekler öğrencinin gelişimini yansıtıyor fakat bilgilerin bir kısmını yansıtmıyor.	Örnekler öğrencinin hem bilgisini hem de gelişimini biraz yansıtıyor.	Örnekler gelişimsel, gerekli bilgileri ve gelişimi yansıtmıyor.
Düzenleme	Ürün dosyası, tam ve düzenli olarak oluşturulmuş. Okuyucu, gerekli her şeyi bulabiliyor.	Ürün dosyası, iyi düzenlenmiş, okuyucu aradıkları şeyleri bulmakta çok az sıkıntı yaşıyor.	Ürün dosyası, kısmen düzenli sayılabilir. Okuyucu aradıklarını bulmakta biraz zorlanıyor.	Ürün dosyası, düzensizlikten bir görüntü var ama okuyucu aradıklarını bulmakta çok zorlanıyor.
Dilbilgisi	Dilbilgisi ile ilgili hiçbir hata yok (kelime bilgisi, noktalama işaretlerinin kullanımı, gramer, vb.)	Dilbilgisi konusunda çok az hata var.	Dilbilgisi ile ilgili göze çarpan önemli hatalar var.	Dilbilgisi ile ilgili çok sayıda hata var.
Kişisel yansıma	Tüm yansımalar betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtan kişisel etkileşimleri içeriyor.	Yansımaların büyük bölümü betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtan kişisel etkileşimleri içeriyor.	Yansımaların bazıları betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtan kişisel etkileşimleri içeriyor.	Yansımaların çok azı betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtan kişisel etkileşimleri içeriyor.
Ürün dosyasının sunumu	Öğrenci açık ve anlaşılır biçimde konuyu, diğer öğrencilerle uygun göz teması kurdu ve sorulan soruları kendinden emin biçimde cevapladı.	Öğrenci büyük ölçüde açık ve anlaşılır biçimde konuyu, diğer öğrencilerle uygun göz teması kurdu ve sorulan soruları cevapladı.	Öğrenci kısmen açık ve anlaşılır biçimde konuyu, diğer öğrencilerle göz teması kurdu ve sorulan soruları cevaplayabildi.	Öğrenci açık ve anlaşılır biçimde konu amadı, diğer öğrencilerle nadiren göz teması kurdu ve sorulan soruları cevaplarırken zorluk çekti.
Ürün dosyasının bir bütün olarak etkililiği	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini çok iyi bir biçimde gösteriyor.	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini göstermeye yardımcı oluyor.	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini kısmen gösteriyor.	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini göstermiyor.

AKRAN DE ERLEND RME FORMU

Yönerge: Bu form, gruptaki çalı malarınızı de erlendirmek üzere hazırlanmı tır. Arkada larınızın bu konudaki görü lerini almak için formu doldurunuz. Size ayrılan son sütunda da kendinizi de erlendiriniz. Sorulara cevabınız “evet” ise E, “bazen” ise B, “hayır” ise H harfi yazınız.

De erlendiren ö rencinin;

Tarih: .....

Grup adı : .....

Grup numarası: .....

Adı soyadı : .....

Sınıfı : .....

1. arkada mın adı soyadı: .....

2. arkada mın adı soyadı: .....

	Her Zaman			Projenin Ba nda			Projenin Sonunda			Hiçbir Zaman		
Grubumuzdaki Ö renciler	Ben	1. Arkada m	2. Arkada m	Ben	1. Arkada m	2. Arkada m	Ben	1. Arkada m	2. Arkada m	Ben	1. Arkada m	2. Arkada m
Etkinli e katılımda gönüllüdür.												
Görevini zamanında yerine getirir.												
Farklı kaynaklardan bilgi toplayıp sunar.												
Grup arkada larının görü lerine saygılıdır.												
Arkada larını uyarırken olumlu bir dil kullanır.												
Malzemeleri kullanırken dikkatli ve titizdir.												
Temiz, tertipli ve düzenli çalı ır.												
Sonuçları tartı rken açık ve anla ılır konu ur, konu ulanları anlar.												

Form tamamlandıktan sonra, arkada larınızın sizin çalı malarınızla ve davranı larınızla ilgili genel izlenimlerinde “hayır” seçene inin öne çıktı mını görürseniz, çalı malarınızı tekrar gözden geçirmenizde fayda vardır. Ayrıca, arkada larınızın size ili kin olarak görü lerinde dikkatinizi çeken ve geli tirmeniz gereken yönlerinizin neler olabilece i konusunda dü ünmeniz gerekir.

GRUP DE ERLENDİRME FORMU (GÖZLEM ÖRNEĞİ)

Grubun adı:
Sınıfı:

Tarih:

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütü grubun hangi düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak değerlendiriniz.

BECERİLER	DERECELER				
	(5) Her zaman	(4) Sıklıkla	(3) Bazen	(2) Nadiren	(1) Hiçbir zaman
Grup üyeleri birbirleriyle yardımlaşır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerini dinler.					
Grup üyelerinin her biri çalışmalarında rol alır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerine ve çabalarına saygı gösterir.					
Grubun her üyesi birbirleriyle etkileşim içerisinde tartışır.					
Grup üyeleri ulaştıkları sonucu birbirlerine iletir.					
Grup üyeleri bireysel sorumluluklarını yerine getirir.					
Grup üyeleri bilgilerini diğerleriyle tartışır.					
Grup üyeleri birbirlerine güvenir.					
Grup üyeleri birbirlerini cesaretlendirir.					
Grup üyeleri söz hakkının adil bir biçimde paylaşılmasına özen gösterir.					
Grupta birbiriyle çatışan görüşler olduğunda, gruptakiler bunları tartışmaya açarlar.					
Çalıştıkları konuda, grup üyeleri ortak bir görüşe ulaşır.					
Grup üyeleri birlikte çalışmaktan hoşlanırlar.					
TOPLAM					

YORUMLAR:

.....
.....
.....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Yönerge: Bu form kendinizi değerlendirirken amacınızla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (X) işareti koyunuz. Daha sonraki üç soruda ise (9, 10 ve 11), cevaplarınızı boş bırakılan yerlere yazınız.

Öğrencinin;
Adı ve soyadı:
Sınıfı:
Numarası:

Tarih:

Öğrencilerin Değerlendireceği Davranışlar	Dereceler		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Beklentilerinin anlattıklarını ve önerilerini dinledim.			
2. Yönergeyi izledim.			
3. Arkadaşıma incitmeden teşekkür ettim.			
4. Ödevlerimi tamamladım.			
5. Anlamadığım yerlerde sorular sordum.			
6. Grup arkadaşlarıma çalışmalarında destek oldum.			
7. Çalışmalarım sırasında zamanımı akıllıca kullandım.			
8. Çalışmalarım sırasında değişik materyaller kullandım.			

9. Bu etkinlikten neler öğrendim?

.....
.....

10. Bu etkinlik sırasında grubumdaki arkadaşlarıma nasıl yardım ettim?

.....
.....

11. Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler nelerdir?

.....
.....

PROJE

Ders	Ekonomi
Sınıf	Seçmeli
Ünite adı	Türkiye'nin Genel Ekonomik Sorunları
Beklenen performans	Çevre kirliliği ve küresel ısınma sorunlarına karşı duyarlı olmaları
Süre	2 ay
Puanlama yöntemi	Dereceli puanlama anahtarı
Proje konusu:	
<p>Sizden çevre kirliliği ve küresel ısınmanın sebepleri konusunda araştırma yapmanız beklenmektedir. Bu araştırmayı yaparken;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Çevrenizde bulunan işletmelerin çevreye karşı sorumluluklarının neler olduğunu araştırmanız, - Çevrenizde bulunan kamu ve özel kuruluşların çevre kirliliği ve küresel ısınmaya etkilerini araştırmanız, - Çevreye karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen ve çevre felaketlerine sebep olan küresel ısınmayı tetikleyen sanayi kuruluşları hakkında bilgi toplamanız, - Çevre konusunda faaliyet gösteren örgütler hakkında bilgi toplamanız, bu örgütlerin sorumlulukları ve faaliyetleri hakkında bilgi toplamanız, - Elde ettiğiniz bilgileri sunu hazırlamak amacıyla araştırmanızda belirlediğiniz sorunları (görsel ve dilsel unsurlarla) belgelemeniz, - Çevreye karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen kuruluşlara bu konularda çevreye karşı sorumluluk bilincini aşılamak konusunda öneriler sunmanız gerekmektedir. <p>Not: Bu konunun dışında bir konu üzerinde çalışmak isterseniz, belirlediğiniz konuyu dersin öğretmenini ile paylaşabilirsiniz.</p>	

Projeyi Hazırlarken unlara Dikkat Etmelisiniz

1. Bu ödevi hazırlamak için sınıfınızdan grup halinde çalışabileceğiniz arkadaşları belirlemelisiniz.
2. Kurulların çevreye karşı sorumluluklarının neler olduğunu hakkında sınıfta bir beyin fırtınası yapmalısınız.
3. Yaptığınız beyin fırtınasında tespit ettiğiniz sorumlulukları gruplar arasında paylaşınız.
4. Araştırmalarınızı zamanında tamamlayacak ve okulda sunum düzenleyebilecek şekilde bir plan oluşturmalısınız.
5. Grup üyeleri kendi aralarında serginin düzenlenme sürecinde üstlenecekleri sorumlulukları belirlemelidir.
6. Araştırmanız sonucunda tespit ettiğiniz sorunların çözümlerine yönelik önerilerinizi bildiri haline dönüştürmelisiniz.
7. Sunuda yer vereceğiniz belgelerle ilgili tanıtıcı bilgiye yer vermelisiniz.
8. Yaptığınız çalışmayı okuldaki arkadaşlarınıza iki saat içerisinde aktarmalısınız.
9. Hazırlıklarınızı sunum tarihi olan ....../....../20... tarihine kadar bitirmelisiniz.
10. Sunu sonunda hazırladığınız raporu proje koordinatörü ders öğretmenine sunmalısınız.

PROJE DE ERLEND RME ÖLÇE

Projenin adı :
Ö rencinin adı ve soyadı :
Sınıfı ve numarası :

Tarih:

GÖZLENECEK Ö RENC KAZANIMLARI	DERECELER				
	Çok iyi	yi	Orta	Geçer	Yetersiz
	5	4	3	2	1
I. PROJE HAZIRLAMA SÜREC					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalı ma planı yapma					
Grup içinde görev da ılımı yapma					
htiyaçları belirleme					
Farklı kaynaklardan bilgi toplama					
Projeyi plana göre gerçekleştirme					
TOPLAM					
II. PROJEN N ÇER					
Türkçeyi do ru ve etkili kullanma					
Bilgilerin do rulu u					
Toplanan bilgilerin analiz edilmesi					
Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
Toplanan bilgileri düzenleme					
Kritik dü ünme becerisini gösterme					
TOPLAM					
III. SUNU YAPMA					
Türkçeyi do ru ve etkili konu ma					
Sorulara cevap verebilme					
Konuyu dinleyicilerin ilgisini çekecek ekilde sunma					
Sunuyu hedefe yönelik materyalle destekleme					
Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullanma					
Verilen sürede sunuyu yapma					
Sunum sırasındaki öz güvene sahip olma					
Severek sunu yapma					
TOPLAM					
GENEL TOPLAM					

Ö retmenin
yorumu:.....

EKONOM DERS Ç N Ö RENC ZLEME FORMU

Ö rencinin adı ve soyadı: .....

Sınıf: .....

Yönerge: A a ıdaki her ölçütün ne kadar sıklıkla gerçekleşti ini göz önüne alarak ö renciyi de erlendiriniz.

Not: Puanlama u ekildedir: 0: Hiçbir zaman, 1: Nadiren, 2: Bazen, 3: Sıklıkla: 4: Her zaman

B L SEL ÖZELL KLER	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Yazarken Türkçeyi do ru ve düzgün kullanma					
2. Konu urken Türkçeyi do ru ve düzgün kullanma					
3. Yaratıcı olma					
4. Akıl yürütme					
5. Problem çözme yeteneklerini kullanma					
6. Bilgileri sorgulama					
7. ç ili kilendirme yapma					
8. Dersler arası ili kilendirme yapma					
9. Farklı kaynaklardan yararlanma					
10. Dersi iyi dinledi i izlenimi veren sorular sorma					

PS KOMOTOR BECER LER	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Malzemeleri etkin kullanma					
2. Kendine ait malzemeleri kullanırken özen gösterme					
3. Ba kalarına ait malzemeleri kullanırken özen gösterme					

SOSYAL BECER LER	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Grup olarak çalışma					
2. Başkalarının fikirlerini dinleme					
3. Başkalarına destek verme					
4. Toplum içinde kendini ifade etme					

PSİKOLOJİK ÖZELLİKLER	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Ekonomi dersinin önemli olduğunu inanma					
2. Ekonomi dersinde başarılı olmayı isteme					
3. Dürüst olma					
4. Sorumluluklarını yerine getirme					
5. İhtiyaç duyduğunda yardım isteme					
6. Eleştirilere açık olma					
7. Tek başına çalışma					
8. Verimli çalışma					
9. Dikkatli olma					
10. İstekli ve hevesli çalışma					
11. Kendini mutlu etmek için Ekonomik faaliyetlerle uğraşma					
12. Öz güveni olma					
13. Ekonomi sınavında panik olmama					

YORUMLAR VE ÖNERİLER:

.....

.....

.....

TERMLER SÖZLÜ Ü

arz: Satıcıların bir mal veya hizmetten belli bir fiyatla satmak istedikleri miktar.

devalüasyon: Ulusal para değerinin yabancı para birimleri karşısında düşürülmesidir.

ekonomik insan: Ekonomistlerin düşüncesinde olduğu mu hayali bir insandır. Ekonomik gelişmeleri takip eden ve ayak uyduran, ekonomik davranan insandır.

eksik rekabet piyasası: Çok sayıda üreticinin yer aldığı, ancak bunlardan her birinin kendi ürününü piyasada bulunan diğer ürünlerden farklılaştırdığı piyasa türü.

emek: İnsanın üretim sürecine soktuğu fiziksel ve zihinsel yetenekleridir.

enflasyon: Ülkedeki fiyatlar düzeyinde sürekli artış sonucu paranın alım gücündeki azalma.

faiz: Sermayenin üretime katılması sonucu aldığı pay.

fayda (yarar): Mal ve hizmetlerin ihtiyaçları giderme hassası.

fiyat: Mal ve hizmetlerin değerinin para miktarı ile ölçülmesi.

gelir: Bir ekonomik birimin emek, doğa, sermaye ve teebbüs karşılığı sağladığı para.

gider: Belli bir zaman aralığında bir kişi, firma veya ekonominin yapmış olduğu harcamalar.

hizmet: Maddi bir mahiyet taşıyan ve elle tutulabilen mal ve eyleyadan farklı olarak elle tutulamayan, fakat satımı ve alımı mümkün olan iktisadi çaba.

ihtiyaç: Herhangi bir mala bir maddeye karşı duyulan arzu.

istihdam: Bir ülkenin fiilen çalışkan insan sayısıdır.

kâr: Bir malın satış fiyatıyla maliyet fiyatı arasındaki olumlu farktır.

kıtlık: İnsan ihtiyaçlarını karşılamak bakımından faydalı kaynakların tükenebilir olmasıdır.

kıymet (değer): İnsanların mal ve hizmete verdiği önemdir.

mal: İhtiyaçları gideren, alınıp satılabilen, kullanılıp tüketilebilen, ihtiyaçları gideren maddeler.

monopol: Çok sayıda alıcı ve bunların karşısında tek bir satıcının olduğu piyasadır.

müteebbis (girişimci): Mal ve hizmet üretiminde üretim faktörlerini bir araya getiren, üretim sonucunda üretimden doğan riskleri üstlenen ve neticede kar elde eden kişi veya kişilerdir.

mübadele: Değişim, değişim tokuşu.

oligopol: Farklılaştırılmış malları satan birkaç tane firmaya karşı çok sayıda alıcının olduğu piyasadır.

ödemeler dengesi: Bir ülkenin bir yıl içinde diğer ülkelere karşı itli nedenlerle yaptığı ödemelerle, diğer ülkelere sağladığı dövizleri (ya da döviz karşılığı ulusal parayı) gösteren bir tür bilançodur.

para: Kullanılmaya hazır satın alma gücü.

piyasa: Mal ve hizmetlerin alınıp satıldığı ortamdır.

rant: Toprak faktörünün üretime katılması karşılığında aldığı paydır.

sermaye: Günlük yaşamda sermayeden anlaşılan genellikle paradır. Ekonomik anlamda ise Mal ve hizmet üretmek için kullanılan üretim araçlarıdır.

tabiat: Üzerinde üretim yapılan arazi ve toprak ile orman, yeraltı zenginlikleri, akarsular, göller, denizler ve güneş enerjisidir.

talep: Belli bir dönemde belli miktardaki mallara yönelik parayla desteklenmiş satın alma gücü.

teebbüs: Ekonomik amaç güden her türlü kuruluştur.

tutum: Gelir ve giderleri üretim ile tüketimi sarsıntılara yol açmayacak biçimde düzenli tutma ya da gereksinimlerin sınırlı olanaklarla en verimli bir sıraya göre karşılanması.

tüketim: Mal ve hizmetlerin ihtiyacı gidermek amacıyla alınması ve kullanılmasıdır.

ücret: Gücünün üretime katılmasıyla elde ettiği gelir.

üretim: Mal ve hizmet yaratan veya mevcut malların faydasını artıran bütün faaliyetler.

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birli i

GSMH: Gayri Safi Millî Hasıla

GSY H: Gayri Safi Yurt ç i Hasıla

IMF: Uluslararası Para fonu

MG: Millî Gelir

MK: Menkul Kıymetler

OECD: Ekonomik Birli i ve Kalkınma Te kilatı

UNCTAD: Birle mi Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı